

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל טבע מקור חכמה

אבקש

בס"ד | גליון 4 | ניסן תשע"ז

מחיר: 10 ש"ח

"מאמריו הקדושים ז"ל
כולם סובבים והולכים
על סוד עולם התיקון
וההנהגה שלעתיד
והגאולה העתידה
וביאת המשיח
ובנין בית המקדש
במהרה בימינו
ודצונו הקדוש
להמשיך עלינו הארה מזה
גם בזה העולם
וממילא תתקרב הגאולה
ויבוא העולם לשלימות תיקונו!"
(פרפראות לחכמה מאמר ט"ז)

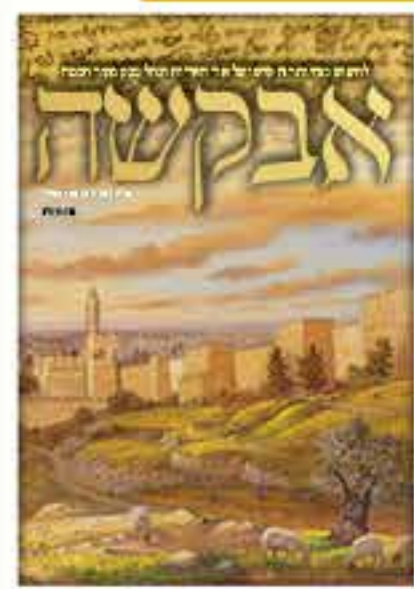
גילויים חדשים על חייו של
החסיד ר' שמואל שפירא ז"ל
לכבוד יום ההילולא - שביעי של פסח

כשיתקבל ספרי בעולם אפשר להתכונן למשיח...
לרגל הופעת מהדורת ה"ליקוטי מוהר"ן" בהוצאת מכון "פאר מקדושים"

בגליון:

”ואמר בהתלהבות גדול כנגדלי אש: והודעתם לבניי ולבני בניי

”איי ערע קינדער זאלט איר מודיע
זיין וואס דא האט זיך גיטאן” - - -

מזדיע זיין וואס דא האט זיך גיטאן, ואמר פרשת וזע בהתלהבות
נורא: והודעתם לבניי ולבני בניי. (שיחות הר"ן אות רט)

ואכן, זה היה רוב שיגם ושיחתם של כלל התלמידים האמיתיים
ומעתיקי השמועה שבכל הדורות, שהרבו לשנן ולספר לגלות
ולהודיע ולהנחיל לדורות הבאים את מעשי ה' הגדול והנורא
התגלות אור האורות תיקון ותקוות כל הדורות אשר נרו לא יכבה
לעד ואורו מאיר לנצח.

ואף גם זאת הואילו לחוקקם עלי גליון ולקובעם בספר והותירו
אחריהם ברכה אוצרי אוצרות של סיפורים ומעשיות מזוקקים
שבעתיים שיש די חיות והתנוצצות אלקות להחיות בהם נפש כל
חי.

ואפילו שכולנו חכמים ועוסקים בתורתו הקדושה, ועוד נבונים
להתבונן לחדש בה דבר מתוך דבר, והכל גבורי כח לילך בעצותיו
הנפלאות, ביותר ויותר חובה עלינו לעסוק בכל לב ונפש בסיפורי
תולדות חייהם וימיהם הקדושים אשר שם נמצא חיים ושם זורח
אור הבהיר.

ככל שנהגה בהם ונבלה בהם יתנוצץ אור רשימו מעשיהם, וישוב
ויתגלה אורם הגנוז וסוד נצחיותם בעולם, ויחדור וימלא אורו את
כל ישותינו ומציאותינו לעורר בנו את הגעגועים וההשתוקקות
להיכלל בו ולכסוף אליו עד כלות הנפש ממש.

עכשיו בחודש ההתחדשות, בימי ניסן המאירים ובימי חג
הפסח הקדושים, כאשר הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצינו, זה הזמן המוכן והמסוגל להתחדש בכל עוז
ותעצומות להרבות לספר לנו ולבנינו ולכל הנלווים אלינו ולכל
ישראל בכל מקום שהם מנפלאות אור החדש, אור הצחצחות,
החידוש שלא היה ולא יהיה מעולם, שהוריד יוצר בראשית בדור
האחרון.

וכבר מובטחים אנו שעל ידי זה יושפע שפע וחסד רב בכל
העולמות להוושע בכל הישועות, ובעיקר להחיש את ישועתנו
וישועתו יתברך בביאת בן דוד נצר מחלציו יצמח אליו קיוויוני כל
הימים:

”אמר, שעליידי שמספרין מעשיות מצדיקים ומגדלים
ומפליאים אותם, עליידי זה נמתק הדין ונמשך חסד. וזהו: מגדל
ישועות מלכו. מאן מלכי - רבנו, הינו מה שמספר ומגדיל
הנפלאות והישועות של הצדיקים, שנקראים מלכים, עליידי זה:
’עשה חסד למשיחו’, שהשם יתברך עושה חסד למי שמשח
ומספר מזה.. (חיי מוהר"ן, עבודת השם אות לו). ■

סיפור יציאת מצרים כבר מלווה אותנו אלפי שנים, דורי דורות
יושבים ומסיבים אבות ובנים בליל שמורים ומספרים את הסיפור
הגדול שבכל הזמנים, סיפור יציאת העם הנבחר מעבדות לחרות
בניסים גדולים באותות ומופתים שלא נשמעו בכל הארץ.

וככל שעוסקים בסיפור הזה, ככל שמרבים בו, כך נטעת האמונה
הקדומה וכך משתרשת האמת הברורה במציאותו יתברך שמו
ומתגלית עין השגחתו על כל בריותיו, וכל המרבה לספר ביציאת
מצרים הרי זה משובח.”

כי על כן, כל שינוי מעשה בראשית ושידוד מערכות הטבע וכל
הנפלאות הגדולות שנעשו בארץ מצרים, כולם היו עבור תכלית
אחת ויחידה: למען ספר שמי בכל הארץ, ולמען תספר באזני בנך
ובן בנך את אשר התעללתי במצרים.

ואמנם סיפור מעשי פלאותיו יתברך שמו לא הסתיים, הוא
נמשך הלאה בהתגלות אמיתתו וזיו אורו באמצעות נפלאות תורתו
הקדושה, וביחוד בהשראת שכינתו על בחיריו צדיקיו פלאי עליון
יסודי עולם אשר ברוממות קדושתם ותורתם העליונה הפליאו פלא
להודיע גדולתו יתברך בארץ.

וגדול הסיפור והפלא האחרון של אלקי ישראל מהראשון, כי על
ידו נגלו עוצם רחמיו וחסדיו יתברך אתנו, איך גם באריכות גלותנו
ובתוקף הסתרת פניו באחרית הימים הללו לא השבית לנו גואל
ושלח לנו רב מושיע אשר גילה נוראות השגות אלקות תיקונים
עליונים אשר על ידם ייצאו בני אל חי מגלות לחירות עולם.

הסיפור הזה של הגואל אחרון - הוא נחמתנו ושמחתנו הוא חיינו
והוא חיותנו ותקוותנו, סיפורי נפלאותיו הן אלו הנימים הלוהטים
היוקדים את ליבנו אליו בעבותות של אהבה והתקשרות לנצח.

והלוא כך העד העיד וגילה לנו איש האלקים בחיר צדיקאי
את חפצו ורצונו לספר ולהודיע לבנינו ולבני בנינו את הנפלאות
הנוראות אשר נעשו עמנו:

”אמר, שכל התורות והשיחות שלו אינם כשכילנו לחוד, כי
אם את אשר ישנו פה ואשר איננו פה, ועין ברש"י שפרש: ואשר
איננו פה, ואף עם דורות העתידים לבוא, והבן. וכמה פעמים דברנו
עמו מענין זה ורמזו לנו בדבריו להודיע לדורות הבאים את כל מעשי
ה' הגדול שעשה עמנו. ופעם אחת אמר בפרוש: גם לבניכם תודיעו
את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות וכיוצא
בהם אשר גלה לנו.

”ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול כנגדלי אש: והודעתם
לבניי ולבני בניי. ואמר כוז הלשון: אייערע קינדער זאלט איר

הולכים בכוחו ובעצותיו
מנועם שיחתו של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל
לקראת ימי הקיץ

4

8 כי אקה מועד
הסוד הגדול של חול המועד

ויוציאנו ממצרים..

סיפור יציאתו של החסיד רבי הירש
לייב ליפל ממסך הברזל

12

16 לעושה נפלאות גדולות
שרשרת הניסים המופלאים שליוו את החסיד
רבינו ציון קנייבסקי מנעוריו ועד עלייתו ארצה

28 את שאהבה נפשי!

אודות 'שירי ידידות' שנאו מלבו האוהב של התלמיד הבוער

36 הפגישה המרעידה
רבי שמואל שפירא פורץ בבכי במחבואו ב'ניו יורק'

42 כזה ראה וקדש!

רבי משה יעקב רוזן משרטט קווי אמת
לדמותו המאירה של רבי שמואל שפירא זצ"ל

49 בדבר הגואל
ממתינים לכיסופים שיחישו את ביאת הגואל

הנה
זה בא!
חברי מכון "פאר מקדושים" בשיחה
ל'אבקשה' לרגל הוצאת המהדורה
המיוחדת של הסה"ק "ליקוטי מוהר"ן"

52

הפקה גרפית:
עפשטיין QUIK

י"ל עיי
מערנת אבקשה
0747-800-141. 70
0747-800-142. 070

©

כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק באישור
בכתב מהמערכת.

חלק מהתמונות:
באדיבות ירחון ברסלב

לעבור את הקיץ בשלום רק עם כוחו ועצותיו של רבינו!

מתוך נועם שיחתו

של הרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל

• אסרו חג פסח תשל"ו - חלק ב' •

אנחנו לא מתבוננים ולא שמים לב מהו צומק משמעותה של אותה שיחה שרבינו אמר לנו: "ביני לבין משיח אין הבדל, אלא שלמשיח יצייתו ולי לא רוצים לצייתו!". באיזה עולם נפלא חיים אם כן אלו שכבר עכשיו כן מצייתים לרבינו!

העולם מחכה למשיח, משיח ייתן עצות ויצייתו לו וכך יהיה תיקון העולם. והרי אנחנו יודעים כבר עכשיו מעצות אלו! משיח יאמר שיהודים צריכים לקום בחצות ויצייתו לו, והרי הרבי אומר את זה כבר עכשיו!

משיח יאמר שצריך לשפוך את הלב ולדבר דיבורים לפני השם יתברך ויצייתו לו, והרי הרבי כבר מלמד אותנו עכשיו את העצה הזאת!

העולם אינו יודע מה יהיו העצות שייתן להם משיח, אין להם ממי לשמוע, הם מוכרחים להמתין עד שהמשיח יבוא כדי לדעת מה לעשות כדי שהעולם יגיע לתיקונו, אבל לנו ברוך ה' יש כן ממי לשמוע את אותם עצות שייתן משיח!

זה הרי ממש כמו שמשח נמצא כבר כאן עמנו! הם, העולם, ישמעו מאוחר יותר ממשח, אנחנו שומעים כבר עכשיו!

"ממני עד משיח לא יהיו חדשות", הוא כבר לא יתן עצות חדשות, בכדי להיות איש צדיק,

איש קדוש - יש לנו רק דבר אחד לעשות: לקיים כבר עכשיו את העצות שרבינו נותן לנו! עם העצות שרבינו נותן לנו אפשר להיות ממש איש צדיק, איש קדוש! מה צריך יותר טוב? היכן יש יותר טוב? האם יש עצה טובה יותר ויפה ומתוקה יותר מלקום בלילה בחצות ולהשיח את הלב לפני השם יתברך?

העולם, לא רק שלא רצים לקיים את העצות האלו אלא עוד מתלוצצים עליהם, התבודדות - מה פתאום? חצות - זה עבורם לעג וקלס... הרבי אומר: כן! הרבי אומר: כן! תקום חצות! תתבודד!

רק אם הרב דומה למלאך ה' צבאות התורה משתוקקת ללימודו ואנו זקוקים לתורה שלו!

לפעמים נדמה לנו שהעצות של רבינו הם דברים של מה בכך, רבינו מלמד אותנו על מעלת ההשתוקקות לדברים שבקדושה ולפעמים נדמה לאדם: מאי נפקא-מינא אם אני משתוקק או לא?

אבל באמת זה הבדל עצום בין מצוה שעושים עם השתוקקות או בלי.

כשאדם משתוקק לדבר שבקדושה, הוא עושה 'כלי לאותו דבר שבקדושה וכך הדבר הופך היות עצם מעצמיו. לכל יהודי יש תפילין וכל יהודי לובש בכל יום תפילין, אבל אם אחד משתוקק לתפילין והוא מתפלל להשם יתברך לפני הנחת התפילין שיוזכה לקדושת התפילין - הוא זוכה לתפילין באופן אחר לגמרי.

ורבינו מגלה לנו שכמו שהאדם משתוקק אל הדבר שבקדושה - כך גם הדבר שבקדושה משתוקק אליו. השתוקקות של דבר אחד אל השני.

אם יש צדיק שמשתוקק אל המצוה, המצוה משתוקקת גם אליו. הרבי אומר בתורה ל"א שהתורה רוצה לצאת דווקא מפיו, רבינו מפרש: אם הרב דומה למלאך ה' צבאות - תורה יבקשו מפיהו, התורה מבקשת, התורה משתוקקת, לצאת דווקא מפיו.

הגמרא במועד קטן (דף יז:) מספרת שהיה תלמיד חכם אחד שהיה 'סנו שומעניה', שמעו עליו סיפורים לא טובים. הוא היה תלמיד חכם אבל הוא היה 'סנו שומעניה', ושאלו את ר' יהודה מה לעשות עמו, לעשות עליו חרם? - הוא

הרי תלמיד חכם וזקוקים לו! לא לעשות כלום? - הרי 'סנו שומעניה', ובוודאי יהיה חילול השם מזה ששותקים כאילו לא קרה דבר! אז רבה בר בר חנה אמר להם שכך הוא שמע מ' יוחנן: אם הרב דומה למלאך ה' צבאות - אז צריכים את התורה שלו, ואם לא - אז לא צריך לקבל ממנו תורה, וצריך לעשות עליו חרם! למה? כי התורה אינה רוצה לצאת דרך פיו, התורה אינה רוצה! כמו שרבינו אומר בתורה י"ב שהצדיק יש לו צער גדול שאדם שאינו הגון מוציא את תורתו מפיו. אם איש כשר לומד את התורה של הצדיק, ואפילו מי שעדיין אינו איש כשר והוא רחוק מאד מהקדושה - אבל הוא לומד את התורה של הצדיק כי הוא רוצה לכל הפחות שיהיה לו הרהור תשובה, שהתורה תחזיר אותו למוטב, גם אם הוא עדיין לא מרגיש שהוא זוכה לתשובה... אז יש לצדיק נחת רוח גדול גם מזה. אבל אם הוא לומד סתם כך... מי כבר מדבר שהוא 'סנו שומעניה', שהוא הולך ועושה בשאט נפש מעשים רעים ח"ו - הרי הוא גורם צער גדול על ידי לימודו לצדיק שחידש את אותה תורה! התורה אינה רוצה לצאת מפיו, התורה אינה מבקשת ומשתוקקת לצאת מפיו, היא לא חפצה בלימוד כזה. אז אכן החרימו אותו, ר' יהודה הניח את אותו תלמיד חכם שיצאו עליו שמועות רעות בחרם.

הגמרא ממשיכה ומספרת שם שר' יהודה נפל למשכב, ואותו אחד הגיע כדי שיתירו לו את החרם, ור' יהודה חיך... אז הוא שאל: אתה עוד מחיך?... ענה לו ר' יהודה: אינני צוחק עליך, אלא שאני לא מחניף לך! אחר כך, לאחר הסתלקותו של ר' יהודה, הוא הגיע שוב וביקש מהחכמים שיתירו לו את החרם, וכבר רצו להתיר את החרם, נעשה נס ופתאום הגיע שם אחד מתלמידי ר' יוחנן שכבר זמן רב לא היה שם, ובדיקו באותו יום הוא הגיע, ואמר: ומה שפחתו של רבי שעשתה חרם... שראתה אחד שמכה את בנו הגדול והיא עשתה עליו חרם לשלוש שנים, והחרם החזיק במשך שלש שנים ואף אחד לא מילא לבו להתיר את החרם, כל שכן ר' יהודה... ולא התירו לו, וההוא יצא ופגע בו נחש והכיש אותו ומת.

לא מתכוונים סתם לספר מעשה, מתכוונים בעיקר להתבונן במידת האמת של חז"ל, מידת האמת! זוהי תורת אמת, יש לנו תורת אמת, תורה אמיתית, התורה היא אמת, כל דיבור מהתורה צריך ללמוד ממנו.

איננו יכולים לומר שאנחנו לומדים את התורה בקדושה ובטהרה כמו שנדרש מאתנו, אבל לכל הפחות לרצות! לכל הפחות להשתוקק!

העולם אינו יודע מה יהיו העצות שייתן להם משיח, אין להם ממי לשמוע, הם מוכרחים להמתין עד שהמשיח יבוא כדי לדעת מה לעשות כדי שהעולם יגיע לתיקונו, אבל לנו ברוך ה' יש כן ממי לשמוע את אותם עצות שייתן משיח!

זה הרי ממש כמו שמשח נמצא כבר כאן עמנו! הם, העולם, ישמעו מאוחר יותר ממשח, אנחנו שומעים כבר עכשיו!

על ידי העצות של רבינו כל לימוד בכל חלק מהתורה מאיר באופן אחר לגמרי!

מה פירוש המושג 'תורה לשמה'? מה פירוש המילה 'לשמה'? בשבילה! בשביל הקדושה שיש בתורה! כשלוומדים את התורה אסור שתהיה כוונה אחרת חוץ מהתורה בעצמה, התורה בעצמה יש לזה כזה מין אור, המאור שבה הרי יכול

להחזיר את האדם לגמרי למוטב! חז"ל הקדושים אומרים שהקב"ה אומר: "בראתי יצר הרע - בראתי תורה תבלין". מדוע אני לומד? כי אני רוצה לזכות לאור התורה! שהתורה תזכך ותטהר אותי מכל התאוות והמידות הרעות! אין לי שום כוונה אחרת, רק התורה בעצמה! טמון כזה אור בתורה, והסיבה שאני לומד היא כי אני רוצה את התורה בעצמה! את 'המאור שבה'! כאשר אנחנו לומדים אנחנו צריכים להשתוקק: היכן הוא האור של התורה שיחזיר אותנו למוטב?

כל מאמר חז"ל זה הרי רוח הקודש, געוואלד! כל דיבור שלהם זה הרי דיבור מן השמים! שכינה מדברת מתוך גרונו! אני לומד חתיכת גמרא, מי אמר את זה? תנאים ואמוראים! געוואלד! מי הם היו?

כמה צריך להתחנן לפני השם יתברך: תן לי גם כן תורה שתחזיר אותי למוטב! כמה צריך להשיח את הלב לפני השם יתברך: מה קורה איתי? אני הרי לומד ולומד ולא נהיה יותר טוב כלל!

צריך לזכות שהתורה תחפוץ ותבקש ותשתוקק לצאת מפי - ואיך זוכים לזה? מגלה לנו רבינו שזה על ידי שאנחנו נרבה להשתוקק לתורה אז נזכה שהתורה תשתוקק אלינו! כשיש לנו את העצות של רבנו - יש לנו כבר תורה באופן אחר לגמרי! הסעיף שולחן-ערוך שאנו לומדים - הוא כבר אחר לגמרי! המשנה במשניות - היא כבר אחרת! כל מה שרק לומדים, אז זה כבר באמת מחזיר למוטב.

כל יציאה לרחוב זו מלחמה והעצה היחידה: רק תפילה ותפילה!

אנו עומדים עכשיו בפתחו של הקיץ, זה נורא ואיום, העולם מדורדר כל כך, ברחוב משתוללת פריצות נוראה כל כך, שממש "צדו צעדינו מלכת ברחובותינו".

ומה העצה לכך?

- העצה היא רק תפילה!

צריכים לשנן לעצמנו שכאשר יוצאים החוצה - יוצאים למלחמה! וכמו שהיינו עושים לו היינו יוצאים למלחמה גשמית שאפשר חלילה לא לחזור בחיים או להיפצע באופן קשה ח"ו, כשיוצאים לרחוב צריך לבקש מהשם יתברך שנחזור בשלום! אני יוצא החוצה, אני צריך לחזור, אני צריך לחזור

שלם, "ושמור צאתנו ובואנו", "ה' ישמור צאתך ובואך" - שתחזור שלם, ושלא תספוג בדרך חבטות והכאות.

אמנם עניינו של רבינו זה לא להיגרר למרה שחורה מהענין הזה ולהשתדל כמה שיותר להסיח דעת מזה, אבל צריכים לדעת שזו מלחמה! "כי תצא למלחמה" - אתה רק יוצא החוצה, אתה במלחמה!

עצם הדבר שיודעים את זה, עצם הדבר שכך מתייחסים לכל יציאה לרחוב - זה כבר טוב. בשביל העניין הזה תיקנו לנו ללמוד בשבועות הקיץ "פרקי אבות", בקיץ צריכים יותר כוחות של חיזוק מאשר בחורף. הקיץ בוער, זו תבערה גדולה. כאשר מאריכים ימים או יש הרבה ימי קיץ, כשאחד הוא בן מאה שנים - יש לו מאה קייצים ומאה חורפים, הרבה ימי קיץ, והרבה ימי חורף... אבל בעזרת ה', עם הכוח של רבינו - יש עצות גם בשביל הקיץ.

זה דבר ידוע שהרחוב הולך ומידרדר ללא הרף. זו הרי רחמנא ליצלן כזו מין מכה! כזה מין חץ שירה ופוגע במוח ובלב! כמה שאפשר צריך להזהר שלא ללכת בחוץ, להשתדל לצאת החוצה כמה שפחות! ואם אני כן מוכרח ללכת החוצה, אם מדובר בהכרחיות ממש - אני צריך לדעת שאני יוצא למלחמה ולבקש מהשם יתברך שאני יחזור בשלום, שאני יחזור שלם!

רבינו מספר לנו במעשה מהשבע בעטלערס שהבעל דבר יורה בנשמות ישראל עשרה מיני חיצים, צריכים אם כן לדעת שבחוץ, ברחוב, עומד הבעל דבר עם עשרת החיצים שלו, עם כל העשרה מיני סמי המוות שמשוחים עליהם, והוא יורה אותם. אם אני יוצא החוצה אני בקלות עלול להיפגע קשות ח"ו. ומהי העצה שלנו? כנגד אותו בעל דבר יש לנו עצה אחת: רק תפילה! רק תפילה!

שלא יהיה רגע בלי תפילה!

אנו צריכים להודות הרבה להשם יתברך שהשם יתברך ריחם עלינו שאנחנו נקראים על שמו הקדוש של רבינו ועל כל ענין וענין, על כל מה שאנחנו מדברים - יש לנו רפואה מרבינו. הרפואה שלו זה: לבקש מהשם יתברך במימות ובפשיטות על כל דבר! רבינו אומר בתורה "שהצדיק מעלה את התפילה מבחינת "הר" ו"שדה" לבחינת "בית". מה הפירוש שהתפילה היא בבחינת "בית"? ר' שמשון בארסקי היה רגיל לפרש: אדם יכול לחיות ללא "הר" וללא "שדה", אבל אדם אינו יכול לחיות בלא "בית". כמו שאדם אינו יכול ללא בית - כך אי אפשר לזוז בלי תפילה! השל"ה הקדוש מביא חרוז: "אין רגע בלא פגע", ופירש ר' נתן שכמו ש"אין רגע בלא פגע" שהרי עובר על כל אחד מה שעובר, כמו כן צריך לקיים "אין רגע בלא פגע", היינו תפילה, שהרי חז"ל אומרים "אין פגיעה אלא לשון תפילה". שניהם הולכים ביחד, כמו שלא

רבי לוי יצחק בנדר

הרבי הרי אומר שכשאדם לומד משהו, יודע על איזה דבר, על איזה מעלה, והוא מבקש שיזכה לקיים את מה שלמד, נעשים מזה כאלו שעשועים אשר מימות עולם לא עלו! מימות עולם עדיין לא היו כאלו שעשועים!

מצוות ה'ספירה' אצל חסידי ברסלב!

אנו רואים את הענין הזה שהעצה לפגיע הקיץ זה תפילה להשם יתברך במצוות הספירה שהשם יתברך נתן לנו בתחילת הקיץ. השם יתברך ריחם עלינו, מגיע הקיץ, יש לנו מצוה של ספירה! ספירה זה הרי עניין של "לטהרנו". בתחילת הקיץ יהיו לכם שבעה שבועות של ספירה! לבקש מהשם יתברך: "לטהרנו ולקדשנו מקליפותינו ומטומאותינו", זה גם כן כזו מין הכנה שנוכל לעבור בשלום ולהינצל מכל פגעי החמימות הנוראה של הקיץ, ואחר כך יש את שלושת השבועות, ואחר כך מגיע אלול. אנו רואים שבקיץ יש לנו הרבה יותר ימים של קדושה מהחורף, ועל כולם יש לנו את רבינו! יש לנו את

הרי מי עוד כמו חסידי ברסלב יודעים ומרגישים את כוח הקדושה הנורא של מצוות הספירה? מי עוד יודע שהספירה היא אחד מיסודי היהדות! אצלינו הספירה היא אחד מיסודי היהדות!

בתקופת המחלוקת הקשה נאלץ ר' נתן לגלות למשך שלש שנים לנמירוב, שילחו אותו לשלש שנים מברסלב לנמירוב. בנמירוב הוא אמנם היה חופשי לנפשו, אבל אנשי שלומינו לא יכלו להתאסף יחד, הרי אחד מסעיפי המסירה היה שר' נתן עושה התאספויות בבית. אז בזמנים שהיו נוהגים להתקבץ בשנים הרגילות אצל ר' נתן, כמו בשבועות, היו מגיעים באותם שנים רק שנים-שלושה אנשים, האנשים שהיו רגילים בדרך כלל להגיע - ה'עולם' - כבר לא יכלו להגיע לר' נתן.

ור' נתן התבטא על כך: "באם החולק לא היה גורם רק דבר זה שהוא ביטל את הספירה האחרונה של אנשי שלומינו ואת אמירת ה'אקדמות', זה לבד כבר יהיה מספיק בשביל העונש שיהיה לו שם".

אני שמעתי שבעיר ברסלב, בספירה האחרונה, היתה כל העיר כולה מלאה מפחד ה'! היתה כזו התעוררות, היו כאלו קולות, שבכל העיר היה רעש ורעדה מפחד ה'! המנהג היה שהיו מגיעים לר' נתן לשבועות, אז גם בלילה האחרון שלפני שבועות, בספירה האחרונה, היו אצל ר' נתן, אז היו אומרים את הספירה ככזו התלהבות והיו כאלו קולות... וב'אקדמות' גם כן היה געוואלד! הרבי הרי אמר: "מה שיהודים מכילים, 'אקדמות' עם הניגון!". והוא, החולק, ביטל את כל זה. בגלל ההלשנה כבר לא יכלו להגיע לר' נתן, ה'עולם'

הגדול כבר לא יכל להגיע, אז על כך אמר ר' נתן שגם אם החולק לא היה עושה כלום חוץ מזה שהוא לקח מאתנו את הספירה האחרונה עם ה'אקדמות', על זה לבד הוא כבר יהיה מוכרח לסבול שם מה שסיבול...

אינני מתכוון סתם כך לדבר, אני מתכוון להדגיש איזו רפואה השם יתברך שולח לנו! כולם יש להם את המצוה של הספירה, כולם מקיימים את המצוה וסופרים ספירה, אבל עם רבינו - הספירה זה ענין אחר לגמרי. בשעת ספירה אנחנו מתפללים, צועקים להשם יתברך, כל השבעה שבועות יש את המצוה של ספירה, בזה כתוב שזה כמו שאחד מתנקה מטומאה, מתנקה מצרעת הוא צריך שבעה ימים נקיים, כך בכל ימי הספירה, בכל השבעה שבועות צריך לצעוק ולקדשנו. כל דבר שיש לו איזה שייכות עם רבינו, זה תמיד נהיה מלא ועשיר, זה תמיד מקבל פנים אחרות לגמרי. היכן שזוים - זה עשירות! לאלו שלא מקורבים לרבינו אין את המציאות הזו, יש להם את המצוה, אבל אין להם את ההרגשה של הדבר, אין להם את החיות של הדבר.

רבינו לא מניח לנו לישון!

כאשר אנחנו מקורבים לרבינו, גם אם אנחנו לא זוכים להיות כמו שצריך, אבל רבינו פועל אצלנו שכל דבר שבקדושה שאיננו זוכים אליו - אנו כוספים לאותו דבר והחסרון של אותו דבר כואב ואכפת לנו. הרבי בתורה ד' מביא את מאמר רבה בר בר חנה: "כוורא דיתבא ליה טינא באוסייה" - שרץ קטן נכנס באפו של הדג, והוא מפרש: "דג" הכוונה היא לנשמות ישראל, וה"אף" הכוונה היא אל התפילה, "חוטם" זה בחינת תפילה, ו"שרץ קטן" הכוונה היא לאיזה טומאה קלה, כוונת רבה בר בר חנה היא אם כן שטומאה קלה נכנסה והתערבבה בתפילתו של איש הישראלי, ממשיך שם רבינו בלשונו ואומר: "מה עשה האיש הזה?", ואז רבינו ממשיך ומפרש את שאר העניינים המוזכרים שם במאמרו של רבה בר בר חנה כמרמזים על שלושת התיקונים שמבוארים בתורה הזו: ראיית פני הצדיק, צדקה לתלמיד חכם, ויודי דברים. כמה אנחנו צריכים להתעורר מהלשון הזו של רבינו: "מה עשה האיש הזה?", מה אנחנו לומדים מהמילים האלו של רבינו: "מה עשה האיש הזה?" זה מורה לנו שכשמרגישים איזה טומאה קלה - אסור לשתוק, "מה עשה האיש הזה?", כאשר הגיעה טומאה קלה ונכנסה לתוך תפלתו, "מה עשה האיש?", "מה עשה האיש הזה?".

היה פעם שהרבי דיבר עם רבי נתן ובאמצע השיחה הגיע איש אחד שהיה גר בכפר רחוק מהרבי, אמר הרבי על אותו איש שהגיע: האיש הזה כאשר אינו מצליח להתפלל כראוי - הולך הוא ברגליו ממקומו לכאן. הוא היה עני ולא היה לו כסף, ושאל את רבינו עצה על התפילה

ותיכף ומיד הלך בחזרה לביתו. הרבי שיבח אותו לפני ר' נתן. אנחנו רואים כאן דוגמה ל"מה עשה האיש הזה?". הרי אלו מעשים שבכל יום שהתפילה אינה כראוי, ומה עושים בדרך כלל?

מי עוד כמו חסידי ברסלב יודעים ומרגישים את כוח הקדושה הנורא של מצוות הספירה? מי עוד יודע שהספירה היא אחד מיסודי היהדות! אצלינו הספירה היא אחד מיסודי היהדות! היתה כולה מלאה העיר כולה מלאה היתה כזו התעוררות, היו כאלו קולות, שבכל העיר היתה רעש ורעדה מפחד ה'!

ממשיכים בסדר היום הרגיל... רבינו אומר: לא! "מה עשה האיש הזה?", זה הרי לשון נוראה, מה הוא עשה? שילך כבר לאכול... לא! באם אינו מצליח להתפלל - הרי שיש שרץ קטן... לפעמים אדם עלול לחשוב: הרי אני כבר אוהז בדרגות גבוהות, רוח הקודש... מה שייך כאן לעשות עסק כזה מ'איזה שרץ קטן', לא! אפילו משהו קטן, שרץ, הוא כבר מפריע להתפלל וצריך לעשות עסק שלם מזה, לא להתעלם, האיש הישראלי הזה

לא שתק! הוא הלך ועשה את כל התיקונים של התקרות לצדיק. זה הרי לשון נוראה, וכי אפשר להתעלם מדברים כאלו? אפשר להסתיר לשונות כאלו? זה הרי לשון נוראה: "מה עשה האיש הזה!...! הבלבול הקטן נכנס לו באפו, בתפילתו, והבלבול הזה אינו מניח לו להתפלל, ולכן הוא הלך לצדיק, לראות את הצדיק, והוא הלך ברגל, הוא היה עני, ולא היה לו כסף, ונתן צדקה ויודי דברים...

זה הרי צריך לעורר אותנו שאנו שייכים לכוה 'חיידר', ששם לא שייך אחרת. באם לא מצליחים להתפלל, לא אומרים: לא הצלחתי להתפלל וזהו. לא! צריך להתבונן: מדוע התפילה אינה כראוי? מדוע התפילה אינה כראוי? מדוע?

גם אם בסופו של דבר לא זוכים להתפלל כראוי אבל העיקר הוא הרצון. הזוהר הק' מדבר על הסודות הנוראים שיש בקרבן והוא מפרט: הכהנים אוכלים את הבשר וכו', ומה החלק של השם יתברך מהקרבן? - "ריח ניחוח לה!". הנחת רוח! זה מה שיש להשם יתברך מהקרבן. כל מצוה זה כך, הרצון הטוב שיש לאדם הוא העיקר שמתברר ועולה מהדבר למעלה, מזה יש להשם יתברך את עיקר הנחת רוח! - "ריח ניחוח לה!".

כך הוא בכל מצוה שעושים. מתפללים, לומדים, עושים איזה מצוה, זה מעלה "ריח ניחוח לה!", ממה עולה ונהיה עיקר הנחת רוח? בזה שיש לי רצון לזה, תשוקה לזה, שמחה בזה, בזה יש להשם יתברך "ריח ניחוח".

עשה מה שבכוך וסמוך על כוחו של הרבי!

אנו צריכים לחזור ולשנן היטב את היסוד שמצד אחד צריך לסמוך על כוחו של רבינו ומצד שני צריך להשתדל לעשות בעבודת ה' כל מה שאפשר. אין לנו לשכוח שיש לנו כזה רבי גדול! כזה בעל כח גדול! הוא אמר וציווה בפירוש: "סימכו על כוחי! סימכו על כוחי!", אחד שהוא עני וחלוש וצריך ללכת למלחמה, הוא מרגיש שהוא בודד במערכה ואין אתו גיבורים, הוא מרגיש שהוא חלש ולכן אינו מתחזק לקום וללכת, אומר רבינו: סימכו על כוחי! אתם יכולים לילך! חסיד ברסלב צריך לחיות ולהרגיש כל הזמן: יש לי בעל כח שהוא לוקח אותי עליו!

אדם יכול לחשוב: הבעל דבר מתגבר עלי כל כך, מה אעשה? יש לי מחשבות רעות רחמנא ליצלן, רעיונים רעים רחמנא ליצלן, מה אעשה? לא! יש לך רבי שהוא בעל כוח גדול! אתה יכול לסמוך עליו! אתה תעשה, תעשה משהו, תתגבר כפי כוחך כמה שאתה יכול, וסמוך על כוחו הגדול של הרבי! כשישבים באולת יד ולא עושים מאומה ואומרים שהרבי יעשה במקומי - זה בוודאי לא כלום. אתה יכול לעשות משהו? תעשה, תשתוקק, תתפלל ותעשה מה שאתה יכול, ואתה תכבוש אותו! "סימכו על כוחי!" ■

חולו של מועד

הנשמות העומדות בין "חול" ל"מועד", ולולי כח הצדיק היו "דבר האבד"...

"חול המועד" - זוהי ההגדרה הקולעת ביותר למצבנו הרוחני. לא "חול" גמור ולא "קודש" גמור. "חול המועד" שמו מעיד עליו - גם חול וגם מועד. מצד אחד, אינו "חול" גמור, שהרי אסור לעשות בו מלאכה אלא לצורך דבר האבד וכיו"ב, ויש לכבדו בכסות נקיה ובמאכל ומשתה. אך מאידך גם אינו "מועד" גמור, ואנו אף מתפללים בו תפילה של חול (מלבד התוספת של יעלה ויבוא ומוסף). **"וזהו חל המועד, שהוא מערב מחל וממועד"** (ליקוטי הלכות, חול המועד א, א).

בעומק יותר: ישנם שלשה סוגי שפות: לשון הקודש, לשונות העמים, ולשון תרגום. לשון הקודש מסמלת את הקדושה, לשונות העמים מסמלות את הטומאה, ולשון תרגום עומד באמצע בין הקדושה והטומאה. ובהגדרה ידועה יותר: ישנם שלשה דרגות כלליות - טוב, רע, ונוגה. לשון הקודש הוא הטוב, לשונות העמים הם הרע, ולשון תרגום הוא הנוגה. "ועץ הדעת טוב ורע זה לשון תרגום, שהוא אמצעי בין לשון הקודש ובין לשון של שבעין עממין" (ליקוטי מוה"ר, יט).

ובמימד הזמן: "יום טוב" הוא הזמן של התגלות הקדושה, "מקרא קודש", שבו מתגלה קדושת לשון הקודש, וכפי שאנו מכריזים בקידוש של יום טוב "אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון". מאידך, ימות החול הם זמן של שליטת הסטרא אחרא וטומאת לשונות העמים. ומה שעומד ביניהם הוא "חול המועד" שהוא כנגד לשון תרגום. וזהו בדיוק המצב הרוחני שלנו:

מצד אחד, זכינו להימנות על העם הנבחר, ואנו רחוקים ומרוממים מטומאת לשונות העמים. אנו שייכים לעם הקדוש אשר שפתו וחיותו היא "לשון הקודש". אך מאידך, עדיין אין אנו "קודש" גמור, ומעורב בנו הרבה מתאוותיהם של השבעים לשון. אנחנו לא "חול" גמור, וגם לא "קודש" גמור. אנחנו "חול המועד"...

אנחנו משתנים בכל פעם מטוב לרע, מלשון הקודש ללשונות העמים, וכפי שמסופר: **"פעם אחת היה רבנו זצוק"ל על חתנה והיה שם ברתו והחליף את בנדי, פעם על כמר ופעם על מפרסם (רבי). אז אמר רבנו זצוק"ל: אט איז מען א מלאך אט איז מען א גלח [=הנה מתנהגים כמו מלאך, והנה כמו כמר]"** (אבני ברזל, לה).

הצדיקים האמיתיים קבועים בתוך הקדושה, ולכן הם בבחינת שבת ויום טוב. אך אנחנו, תלמידיהם, עדיין נמצאים בתוך חזית המלחמה, ומעורבבים טוב ורע. **"וזה שמוכא בזהר הקדוש שיום טוב הוא בחינת התלמיד חכם, וחל המועד הוא בחינת התלמידים והמקריבים אליהם. כי התלמיד חכם הוא בחינת יום טוב, כי כבר זכה לנצח המלחמה וזכה לשמירת הברית ושלמות לשון הקדש שזה בחינת יום טוב. אבל האנשים שלהם הם בחינת חל המועד, שהוא בחינת תרגום, בחינת נגה, כי הם עדין אחוץ תרב ללהם מלחמתם"** (ליקוטי הלכות, שם). אמור מעתה:

ימי "חול המועד" הם הימים שלנו; הימים של האנשים הפשוטים שעדיין מעורבים טוב ורע, חול ומועד...

ושם - בחול המועד, בלשון תרגום - כל המלחמה. מי שנמצא כבר ב"לשון הקודש", ב"יום טוב" - הרי טוב לו. מי שמקומו ב"לשונות העמים" - הוא הרי גוי, ואתו לא מתעסקים בכלל. אך מי שנמצא בתווך, ב"לשון תרגום" - הוא זה שעומד בקשרי המלחמה! וכפי שכותב מוהר"ת במכתב לבנו:

"נתדע ותאמין שכל מה שעוזב עליך כבר עבר על פמה וכמה צדיקים גדולים וכשרים כאשר שמעתי מפיו הקדוש מעשיות נוראות בענין זה שאי אפשר לבארם על פני השדה, וגם עתה עוזרים יותר ויותר מזה על פמה וכמה. ויש בזה כמה בחינות: צדיקים, ורשעים גדולים, וקטנים, ובינונים. והעקר המרירות על אותם שהם בבחינת בינונים נגד העולם, כגון אגן וכגון אתה! שאיך שהוא, אין אתה בכלל 'רשעים' חס ושלום, ולא בכלל 'צדיקים', רק בכלל 'בינונים' שגם בהם יש אלפים ורבבות מדרגות עד אין מספר. ומה שנעשה עם כל אחד ואחד בכל יום ויום, אי אפשר לשער ולספר. וכמה וכמה שקעו רחמנא לצלן על ידי זה, על ידי שאין להם מי לתקנם באמת, ואי אפשר לבאר ולידע מה נעשה בזה עם כל אחד ואחד" (עלים לתרופה, מכתב מיום ב' קדושים תר"ד).

עיקר המרירות והמעברים - כותב מוהר"ת - עוברים על אלו שהם בבחינת "חול המועד"; לא רשעים וגם לא צדיקים, אלא 'בינונים'.

"כי חל המועד, שהוא בחינת תרגום, בחינת נגה, שם עקר המלחמה והנסיון והצרות של כל אחד ואחד מישראל" (ליקוטי הלכות, חול המועד א, ב).

שם עיקר המלחמה, אך שם גם עיקר השלימות והניצחון! שכן, גם "לשון הקודש" אין לה שלימות אלא כשמקדשים את לשון ה"תרגום"; הקדושה אינה נשלמת אלא כשמתקנים גם את מה שעומד בינה לבין הטומאה.

"ועקר בנינה ושלמות של לשון הקדוש אינו אלא על ידי שמפילין הרע של התרגום ומעלין את הטוב שבתרגום ללשון הקדוש, שעל ידי זה נשלם לשון הקדוש" (ליקוטי מוה"ר, יט).

ולכן, ימי "חול המועד" - ואנחנו, הנחשבים לחול המועד - הם אלו שמשלימים את קדושת החג.

"וחל המועד בא אחר יום טוב להשלים את הלשון הקדוש, כי עקר שלמות לשון הקדוש על ידי לשון תרגום. וזהו חל המועד שהוא מערב מחל וממועד. כי בחל הוא שליטת הסטרא אחרא, בחינת שבעים אמן, ומועד היא בחינת שלמות לשון הקדוש, וחל המועד הוא ממצע ביניהם בחינת תרגום" (ליקוטי הלכות, שם).

כשאנחנו - המעורבבים טוב ורע חול ומועד - נתחוק במקומנו להמליך את ה' ולעשות את

שלנו, תושלם הקדושה הרבה יותר ממה שהייתה בתחילה!

בתחילה מעלים אותנו לקדושת יום טוב - מאירים עלינו אור גבוה - אך אחר כך חוזרים ומורידים אותנו לתוך "חול המועד", המקום המעוררב מחול ומועד. וכשאנחנו עושים שם מה שצריך, אנחנו חוזרים בשנית לקדושת יום טוב ביתר שאת ויתר עז.

כשלא נבהלים מהירידה, ומחזיקים מעמד גם במצבים המעורבבים והמורכבים, זוכים לעליה גדולה יותר!

"ואי כשמקדש את נפילתו בקדשת חל המועד, איז חוזר לעלות וזוכה לחזר לקדשת יום טוב. וזה בחינת ימים האחרונים של יום טוב, הינו בחינת שחזור ועולה אל הקדשה, בבחינת ירידה תכלית העליה. כי ימים האחרונים של יום טוב יש בהם תוספות אור מימים הראשונים, כגון פסקות שימים האחרונים הם שמיני עצרת ושמיחת תורה שאז עקר השעשוע והתקרבות של ישראל לאביהם שבשמים. גם ימים האחרונים של פסח, אז היה קריעת ים סוף, וזאת הים היה גדולה מכות מצרים, כמו שכתוב תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף, כמו שפרש רש"י. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה קראתה שפחה על הים' וכו'. נמצא, שימים האחרונים יש בהם תוספות אור, זה רמז שאחר כך זכין לקדשה יתרה ודעת גדול, כשהוזרין ועלין מן הירידה, בבחינת ירידה תכלית העליה" (ליקוטי הלכות, חול המועד ב, א).

רבינו הקדוש הוא "נחל נובע מקור חכמה", "ויש בכל דבר ודבר שגילה תילי תילין של הלכות, מעיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר, כי כל דבריו הם כמעיין הנובע". כך שאין נשמה אבודה שלא תמצא את תיקונה על ידי רבינו הקדוש וספריו הקדושים

ומי הוא זה ואיזהו אשר נותן לנו את הכח לעמוד באותם ימי "חול המועד", באותם מצבים מעורבבים ומורכבים, ולברר את הטוב שבתרגום, להשלים דווקא על ידו את הקדושה, ולהפוך את הירידה שתהיה תכלית העליה?

הצדיק האמת!

קדושת חול המועד, היא קדושה הנתונה לידיהם של הצדיקים האמיתיים. הם אלו שהתורה נתנה את ההכרעה לידם להכריע ולפסוק מה הם המלאכות המותרות בחול המועד ומה לא (עיי' שריע אריח סימן תק"ל ובנו"כ).

"כי אף על פי שהכל צריכין לקיים דברי חכמים, אָבֵל אינן שוים מצוה שיהיה נמסר לחכמים לברר לעשות כפי דעתם כי אם דיני חל המועד" (ליקוטי הלכות, ראש חודש ז, ג).

והם אלו שהכריעו ופסקו שהמלאכות המותרות בחול המועד, הם המלאכות אשר הם לצורך "דבר האבד".

שכן, בחול המועד מתעסקים הצדיקים עם אותם נשמות חלושות אשר הם בבחינת "דבר האבד"; אלו המעורבבים טוב ורע, חול ומועד, וכמעט כמעט נאבדים בעוונותיהם.

"זוה בחינת חל המועד שאָסור בקצת מְלֹאכוֹת ומְתָר בכִּמְה מְלֹאכוֹת. ואמרן חכמינו זכרונם לְבָרְכָה שְׁדִינֵי חל המועד נמסרו לחכמים שהם יַעֲשׂוּ כְרִצּוֹנָם, להתייר אִיזָה מְלֹאכוֹת וְלֵאסֹר אִיזָה מְלֹאכוֹת כפי שִׁרְאָה בעיניהם. וְכָל עֶקֶר הַמֵּר עֲשִׂית מְלֹאכָה בְּחַל המועד הוא בְּשִׁבִיל 'דְּבַר הָאָבֵד', כְּמוֹ שֶׁהַתְּחִיל הַתְּנָא הַמּוֹשְׁנָה א' דְּמִסְכַּת מוֹעֵד קִטָּן 'מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין' שֶׁהוּא בְּשִׁבִיל דְּבַר הָאָבֵד. וּבְשִׁבִיל זֶה נִמְסֵר הַדְּבַר רַק לְחַכְמִים, כִּי 'דְּבַר הָאָבֵד' מְרַמֵּז עַל הָאָבוּדִים וְהַנְּדָחִים בְּעוֹנוֹתֵיהֶם שְׁגָם אוֹתָם צְרִיכִין לְתַמּוּ.

"זוה מְרַמֵּז בְּמִשְׁנָה 'מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין בְּמוֹעֵד בֵּין מִמְעִין בְּשִׁבִיל דְּבָרִים הָאָבוּדִים, שְׁהֵם בְּחִינַת הָאָבוּדִים וְהַנְּדָחִים שְׂיִזְדַּע לְהַשְׁקוֹתָם גַּם כּוֹן, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין כִּי הַצְּדִיקִים חוֹתְרִים וְחוֹפְרִים מַעֲיֵנוֹת חֲדָשִׁים תָּמִיד, וְעַקֵּר חוֹצוֹת, אֶפְלוּ אוֹתָן שְׁהֵם מְבַחוּץ לְגַמְרֵי..."

אָבֵל כָּל תְּקוּנָם הוּא עַל יְדֵי הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּם, וְשִׁיקִימוּ דְבָרֵיהֶם עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ כִּי הוּא זֶה" (ליקוטי הלכות, שם).

התיקון היחיד של אותם נשמות העומדות במצב של "חול המועד", ונחשבים ל"דבר האבד", הוא: לשמוע לדברי החכמים!

"כי אנו עתה בפדיוטא התחתונה בתקף מרירת הגלות כגוף ונפש וממזון. מה נאמר מה נִדְבַר. לזלא ה' עֲזָרְתָה לָנוּ שֶׁשְׁלַח לָנוּ צְדִיקוֹ הָאֲמִתִּיִּים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, כְּמַעַט אֲבָרָה תְּקוּנָנוּ לְגַמְרֵי חַס וְשְׁלוֹם. אִף עֵתָה פִּתְקֵף בְּחָם הַעֲצוּם שֶׁל הַצְּדִיקֵי אֲמַת, אֲשֶׁר הוֹדִיעַ ה' יִשׁוּעָתוֹ עַל יָדָם, תַּחֲלָה לְאֵל תְּקוּנָנוּ חִזְקָה מְאֹד מְאֹד שְׁבוּדֵי יִגְמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶׁהַתְּחִיל" (עלים לתרופה, מכתב רלג).

-

רבינו הקדוש הוא "נחל נובע מקור חכמה", וייש בכל דבר ודבר שגילה תילי תילין של הלכות, מעיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר, כי כל דבריו הם כמעיין הנובע" (הקדמת ליקוטי הלכות). כך שאין נשמה אבודה שלא תמצא את תיקונה על ידי רבינו הקדוש וספריו הקדושים.

"זוה מְרַמֵּז בְּמִשְׁנָה 'מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין בְּמוֹעֵד בֵּין מִמְעִין שְׂיִצֵּא בְּתַחֲלָה וּבֵין מִמְעִין שְׂלֵא יֵצֵא מִתַּחֲלָה'. וְהַכֵּל בְּשִׁבִיל דְּבָרִים הָאָבוּדִים, שְׁהֵם בְּחִינַת הָאָבוּדִים וְהַנְּדָחִים בְּעוֹנוֹתֵיהֶם, שְׁכָּל תְּקוּנָם הִיא עַל יְדֵי בְּחִינַת הַצְּדִיק שְׂיִזְדַּע לְהַשְׁקוֹתָם גַּם כּוֹן, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין שְׁנַקְרָא 'שְׁלַחִין' עַל שֵׁם וְשְׁלַח מִים עַל פְּנֵי חוֹצוֹת. זֶה בְּחִינַת הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים שְׂיִכּוּלִים לְהַשְׁקוֹת גַּם אוֹתָם שְׁהֵם מְבַחוּץ לְגַמְרֵי, בְּבִחִינַת 'פּוּצוּ מַעֲיֵנוֹתֶיךָ חוּצָה, חוּצָה דִּיקָא.

וְזֵהוּ 'בֵּין מִמְעִין שְׂיִצֵּא בְּתַחֲלָה בֵּין מִמְעִין שְׂלֵא יֵצֵא מִתַּחֲלָה', הֵינּוּ לֹא מְבַעְיָא שְׁהֵם יְכוּלִים לְשַׁלַּח מִים עַל פְּנֵי חוֹצוֹת שְׁהֵם מְקוּם הַרְחוּקִים מְאֹד לְהוֹדִיעַם גַּם כּוֹן מֵאֲלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהוֹצִיאָם מִמְּקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים מְאֹד, וְלֹא מְבַעְיָא שְׁהֵם יְכוּלִין לְהַשְׁקוֹתָם מִמְעִין שְׂיִצֵּא מִתַּחֲלָה שְׁכַבֵּר הִיָּה מַעֲיִן אֶלָּא שְׁנַתְקַלְקַל וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַשְׁקוֹת מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי רַבּוּי קַלְקוּלֵיהֶם. אֶלָּא אֶפְלוּ מִמְעִין שְׂלֵא יֵצֵא מִתַּחֲלָה, שְׂלֵא הִיָּה שׁוּם מַעֲיִן הַחֲכָמָה יוֹצֵא מִשֵּׁם תַּחֲלָה, אָבֵל בְּשִׂיאָמִין בְּצְדִיקִים וַיַּעֲשֶׂה כָּכָל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ כִּי הוּא זֶה, יְכוּלִים לְתַקְּנוּ גַּם כּוֹן! כִּי הַצְּדִיקִים חוֹתְרִים וְחוֹפְרִים מַעֲיֵנוֹת חֲדָשִׁים תָּמִיד, וְעַקֵּר בְּשִׁבִיל נַפְשׁוֹת הָאָבוּדִים לְשַׁלַּח לָהֶם מִים עַל פְּנֵי חוֹצוֹת, אֶפְלוּ אוֹתָן שְׁהֵם מְבַחוּץ לְגַמְרֵי. וְזֵה רַמְזוֹ הַתְּנָא הַקְּדוּשׁ בְּהַתְּחַלַּת מִסְכַּת מוֹעֵד קִטָּן 'מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין שֶׁהוּא בְּשִׁבִיל דְּבַר הָאָבֵד בֵּין מִמְעִין שְׂיִצֵּא בְּתַחֲלָה וּבֵין מִמְעִין שְׂלֵא יֵצֵא בְּתַחֲלָה" (ליקוטי הלכות, שם).

-

את הסוד הגדול של תיקון הנשמות האבודות בחול המועד, גילה מהררנ"ת יומיים לפני הסתלקותו לעילא ולעילא.

וכפי שמספר שם תלמידו הגדול רבי נחמן מטולשטין:

"אמר המסדר: מתבת ג'ם' עד כאן, וְגַם עֲנִין חַל המועד המובא באות נון, כתב מזנינו וְרַבּוּנוּ בעַל הַמַּחֲבֵר הַזֶּה ב' יָמִים קָדָם הַסְתַּלְקוֹתוֹ בַּעַת חֲלֻשָׁתוֹ הַגְּדוֹל, אִף עַל פִּי כּוֹן הַתְּנַבֵּר כָּכָל בַּחוּתָיו וְכַתֵּב מַה שֶׁהַשֵּׁיג אָז. כִּי זֹאת רְאִינוּ עַיִן בעֵינֵי שְׁמוּחַז הִיָּה דְבוּק בְּהַתוֹרָה עַד הַרְנַע הָאֲחֻרּוֹנָה שֶׁל הַסְתַּלְקוֹתוֹ שְׁנִסְתַּלַּק בַּיּוֹם ו' עָרֵב שַׁבַּת מִתְּרַשׁ

פְּרַשַׁת וַיִּגַּשׁ עֲשָׂרָה בְּטַבַּת שְׁנַת תר"ה לפ"ק. וְרִאִינוּ בעֵינֵינוּ שְׁקִים מֵאֲמַר חז"ל זֹאת הַתוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת וְכוּ' שְׁחִיב אָדָם לַעֲסַק בַּתוֹרָה עַד יוֹם מוֹתוֹ. כִּי עוֹד כְּמַעַט בְּרַנַּע הָאֲחֻרּוֹנָה שֶׁל הַסְתַּלְקוֹתוֹ שְׁמַעֲנוּ מִמֶּנּוּ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה אִף לֹא הָיָה בְּכחוֹ לְכַתֵּב עוֹד וְאֶפְלוּ לְדַבֵּר כָּל מַה שֶׁהָיָה בְּמַחוּז לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר" (ליקוטי הלכות, ראש חודש ז).

לא לחינם עסק בסוד זה בסוף ימי חייו, יומיים לפני עלייתו לרום גבהי מרומים. שכן, כל יומוהי אתקטר מהררנ"ת בחד קטירא, לגלות ולהודיע לכל באי עולם, עוצם רחמיו וחסדיו של השם יתברך על אותם נשמות אבודות ואהובות.

"וכאָשֶׁר נִרְאָה וְנוֹדַע לְכָל מַבִּיט וּמְסַתְּפֵל בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, שְׂאִף עַל פִּי שְׁמַרְבָּה לְדַבֵּר מִכָּל הַמּוֹדוֹת טוֹבוֹת וַיִּשְׂרוֹת, אָבֵל עַקֵּר וְרַב דְּבָרָיו יִסּוּכְבוּ עַל עַיְנֵי הַתַּחֲקוּוֹת לְחֻק וּלְאִמּוּץ כָּל הַנְּחַשְׁלִים וְהַעֲנִיפִים וְהַיַּעֲשִׂים, אֲשֶׁר עֲמַלְק רוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם, לְבַל יִתְאַשּׁוּ עֲצָמָם מִן הַרְחָמִים, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ חַנּוּן וְרַב לְסֻלַּח. וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁמַע וְנִרְאָה גַּם בַּעַת יִצְיֵאת נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שְׁעַד נְשִׁימָה הָאֲחֻרּוֹנָה, כְּפֹל וְשִׁלְשׁ: "חַנּוּן הַמְּרַבָּה לְסֻלַּח" פְּעָמִים אִין מְסַפֵּר" (כוכבי אור, חכמה וכינה, לט).

"וְנַעֲלַם מִמֶּךָ" –עוֹקֵל לָנוּ שׁוֹבוּשׁוֹב מוהרנ"ת –"וְלֹא תִרַע עֵצָם רַבּוּי רַחֲמֵנוֹתוֹ וְחַסְדֵּיו הַגְּדוֹלִים עַל כָּל הַתְּפִצִּים לְשׁוֹב בְּאֲמַת, אִף עַל פִּי שְׂלֵא שְׁבוּ עֲדוּין. וְכָל יִשְׁעוֹ וְכָל תְּפִצּוֹ יִתְבָּרַךְ לְשׁוֹב וּלְרַחֵם עַל כָּל הַמַּחֲכִים וּמְצַפִּים וּמְתַנַּעְנְעִים וְחוֹתְרִים בְּמַחֲתַרַת לְמַצֵּא הַצֵּלָה וּמְנוּס לְשׁוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִף עַל פִּי שְׁמַתְנַבְרִים עֲלֵיהֶם כָּכָל עַת יוֹתֵר, וְאִין מַנִּיחִים אוֹתָם יָמִים וְשָׁנִים הַרְבַּה לְשׁוֹב אַל בֵּית אֲבֵיהֶם, אִף עַל פִּי כּוֹן, חֲסִדוֹ נָבַר עֲלֵיהֶם וְעֲלִינוּ מְאֹד מְאֹד בְּלֵי שְׁעוֹר וְעַרְףְּ

וּמְסַפֵּר, מַה שְׂאִין הִפָּה יְכוּל לְדַבֵּר וְהִלֵּב לְחַשֵּׁב. אֲלוּ כָּל הַיָּמִים דִּיז וְכָל אָנָּמִים קְלֻמוּסִים, וְכָל כְּנִי אָדָם לְכַלְרִים וּלְשׁוֹנוֹת מְקַלְסִים, אִין מְסַפִּיקוּן לְפָרֵשׁ וּלְבָאֵר אַחַת מִזֵּי אֵלֶף וּרְבִבָּה מִחֲסְדֵיו הַמְרַפִּים אֲשֶׁר הוּא נוֹהֵג בְּחֶסֶדוֹ כָּכָל דּוֹר וְדוֹר, וּבִפְרָט עַל הַנְּאֻחִים וְנִדְבָאִים וּמַחֲכִים וּמְצַפִּים לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּאֲמַת" (ליקוטי תפילות, ס).

-

ולסיום, תזכורת לכל אנשי "חול המועד":

כל זמן שהאדם נע ונד בין קודש לחול, בין טוב לרע, עליו להפריש עצמו מכל מלאכה מיותרת!

אנשים כמותנו, אסור לנו לבלות את החיים סביב מלאכות ומשא ומתן. אנו חייבים לעסוק בתיקון נפשנו, ולחפש יומם ולילה את ה' ואת משיחו, למען תהיה לנו נפשנו לשלל.

"וְהַכֵּלֵל, שְׁכָּל מְלֹאכוֹת הַמְּכַרְחִים מְאֹד, דְּהֵינּוּ כְּדִי חֵינּוּ אוּ דְבַר הָאָבֵד אוּ צָרְךָ כְּבוֹד יוֹם טוֹב מְתָרִים וְשְׂאֵרֵי מְלֹאכוֹת פְּלֶם אֲסוּרִים בְּחַל המועד, כִּי חַל המועד, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּרַגּוּם, בְּחִינַת נְגַה, שֵׁם עַקֵּר הַמְּלַחֲמָה וְהַנְּסִיזוֹן וְהַצְּרוּף שֶׁל כָּל אֲחַד וְאֲחַד מִיִּשְׂרָאֵל. וּמִי שְׂאוּחַז עֲדוּין בְּבִחִינָה זֹה הוּא צְרִיף לְמַעַט וּלְאִסֹּר עַל עַצְמוֹ כָּל הַמְּלֹאכוֹת פְּלֶם וְלְבַלֵּי לַעֲסַק רַק בְּדַבַּר הַמְּכַרְח לּוֹ מְאֹד כְּדִי חֵינּוּ, כִּי זֶה הוּא מְכַרְח לַעֲשׂוֹת כְּדִי שְׂיִוָּכַל לְחִיווֹת וּלְהַתְּפַרְנֵם עַצְמוֹ. וְעַל זֶה מְרַמֵּז מַה שְׂאָסְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה כָּל הַמְּלֹאכוֹת בְּחַל המועד וְלֹא הִתִּירוּ רַק הַמְּכַרְח" (ליקוטי הלכות, חול המועד א, ב).

מה שלא מוכרח - אסור לנו לעסוק בו...

והלואי שנזכה לקיים בפשיטות, את אשר שח רבינו ואמר:

"טוב הִיָּה לְהֵאָדָם שְׂיִבְחֵר לוֹ אִיזָה מְקוּם וַיִּישַׁב שֵׁם יוֹמָם וְלַיְלָה וַיַּעֲסַק שֵׁם בַּתוֹרָה וּתְפִלָּה וַעֲבוּדַת ה'. וּבְשְׂרָפֵיף לְאָבֵל יְרוּץ לְתוֹף אִיזָה בֵּית יִשְׁחָ שֵׁם בְּחַפְזוֹן אִיזָה חֲתִיבַת לָחֵם וַיְכִיֻּצֵּא לְהַעֲבִיר רַעֲבוֹנוֹ, וְאַחַר כֵּן יִחַזֵּר לַעֲבוּדָתוֹ" (שיחות הר"ו, רמח)

שכן, אנשי "חול המועד" שכמותנו, אין לנו שום עסק ועניין בזה העולם, כי אם לעסוק יומם ולילה בתורה ותפילה ועבודת ה'; לדלג על ההרים ולקפץ על הגבעות למצוא את הצדיק שיעלנו מבור שאון מטיט היוון, מאבדון לחיי עולם. ■

וְיֵאָדָּו הַיְהוּדִים מִשָּׁמַיִם

מכתבי החסיד רבי הירש לייב
ליפל זצ"ל המגוללים את סיפור
יציאת מצרים הפרטית שלו
יחד עם בני ביתו מתחת סבלות
הקומוניסטים בעצם ימי חג הפסח
תרצ"ד ועלייתם לארץ הקודש

האיומה העתידה להתרגש על החבורה הקדושה באומן בעוד שנים מספר, כאשר רובם הגדול יילקח אל הבלתי נודע.

במכתב נוסף מבקש רבי שמואל: "לעשות טובה לה"ר צבי יהודה ליפעל נ"י, אז יהיה טובה הן ליסוד ממשי החזיק היושבים, והעיקר ברוחניות לחזק זה את זה. מה אומר לכם, אילו ידעתם נחיצות העניין - היה לכם מסירות נפש בשביל זה. ורחמנות גדול עליו, זה כמה וכמה שנים שחיותו ממש אינם חיים מחמת הצער והכיסופין לארץ הקודש, שאין לשער ולהעריך

שאפשר, ולהשיבו תשובה כראוי, אם אתם עוסקים בשבילו".

בעת ההיא היו אנשי שלומנו חסידי ברסלב באומן נאנחים תחת מגף השלטון הקומוניסטי העריץ, שאט אט העלים כל זכר לדבר יהדות ודרך את שומרי הגחלת עד חורמה; שמירת שבת, מילה, לימוד תורה, טבילת מקווה, כל אלו נאסרו בתכלית האיסור על ידי החוק, אלפי יהודים נאמנים נתפסו ונשלחו לארץ גזרה, משם לא שבו.

מצב זה הגביר בלב רבי הירש-לייב את תשוקתו לעלות ארצה, מזליה חזי את הצרה

תקופה מסוימת לאחר בואו של רבי שמואל הורביץ לאומן, החל משגר מכתבים לחבריו בארץ הקודש, כשהוא מבקשם לפעול למען שובו ארצה. במכתבים אלה אינו שוכח את חברו רבי הירש-לייב, שוב ושוב הוא מפציר בהם להשתדל גם עבורו: "ידידים ואחים יקרים" הוא קורא אליהם, "אם אתם רוצים להקים ענין רבינו ז"ל בארץ ישראל, ראשית לראות לשלוח 'דרישה' לר' צבי יהודה ליפעל נ"י, כי הוא עוסק ויעסוק בעניין זה יותר מהכל. נא להשתדל בשבילו בכל מה

"יהם - המלכות הרשעה בעצמם, מתפלאים מדוע מניחים הכוח הגדול הזה... אי אפשר לספר הכל אפילו בפה, מכל שכן בכתב".

אל רבי הירש-לייב נקשר רבי שמואל בעבותות של אהבה, במכתבו לחבריו שבארץ ישראל, כתב: "מצאתי באומן אברך ששמו צבי אריה, אשר כשמו כן הוא".

רבי שמואל ראה בחברו החדש לפיד אש שיבעיר גם אחרים, לפיכך השתוקק להעלותו ארצה.

הולך ומונה את שבח אנשי שלומנו, שאינו אלא שבחו של רבינו.

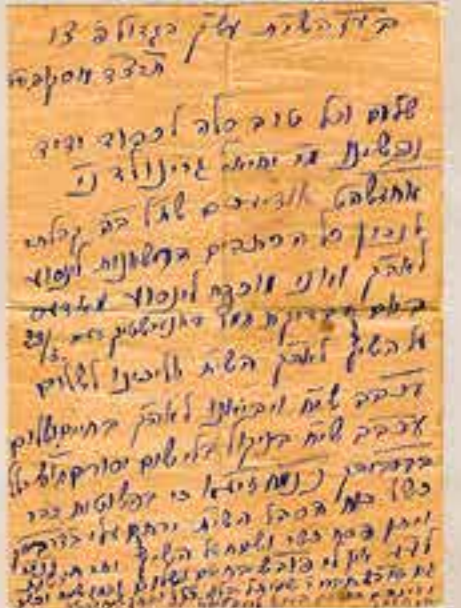
על רבי הירש-לייב ליפל וחבריו הוא כותב: "הם מסורים לגמרי בלב ונפש רק לשבר התאוות ומידות, ולעשות העבודות בכל היגיעות והטרחות במסירות נפש ממש ובמיצוי הנפש, והם עוסקים העיקר בוידוי דברים על הציון הקדוש כמו אש שלהבת ממש, ומשברים הגוף לגמרי, והגיעור בלילה ביערות בצעקות במסירות נפש".

נת תרפ"ט. החסיד רבי שמואל הורביץ מגיע מארץ ישראל לאומן לאחר נסיעה רבת תלאות ורצופת ניסים למעלה מן הטבע, וכל כולו צימאון וכיסופים לדבר רבינו הקדוש. באומן גילה קיבוץ נפלא של אנשי אמת העובדים את ה' בתמימות נפלאה והתלהבות הלב, איש בדרכו, בהתקשרות נפש עזה ברבי אשר ממנו כל חיותם. נפשו התפעמה מנצחיות כוחו של הרבי והוא כתב את מה שראו עיניו, כשהוא

ש

רבי הירש לייב ליפל

מכתב ב' של רבי הירש לייב

כשהתקרב ר"ח שבט חזר רבי הירש-לייב לאומן לקראת יום הולדתו החל בה' שבט, שבו רצה לבלות על הציון הקדוש. הוא לא ידע, כי הפעם הבאה בה יתראה שוב עם חברו רבי שמואל, תהיה רק בארץ הקודש, כעבור יותר משנתיים.

באומן שומע רבי הירש-לייב בחדרה, כי השלטונות אסרו את חברו רבי שמואל, לאחר שגילו כי נכנס לרוסיה בדרך לא חוקית. הם האשימוהו בריגול והושיבוהו מאחורי סורג וברית, כשעל ראשו מרחף גזר דין מוות.

מרגע זה ואילך לא נח רבי הירש-לייב לרגע, והחל פועל ללא לאות למען שחרורו של חברו. הוא רץ מכתובת אחת לשנייה, אירגן 'כתב' ועליו שתיים עשרה חתימות מבכירי הממשל באומן, ובהם השופט המחוזי, המעידים כי הם מכירים את רבי שמואל כאדם ישר ותמים, שאין בינו ובין פעולות ריגול ולא כלום, וכי בכל השנים בהן ישב באומן נרשם בפנקסי הממשלה כחוק. עם כתב זה בידיו, ועם עוד מסמכים היכולים לעזור לדידו הנתון במיצר, מיהר רבי הירש-לייב ונסע בזריזות למוסקבה, כשכל זה עולה לו הון רב, שם ניגש מיד למשרדים המתאימים ומסר את המסמכים.

לאחר כל זאת לא שב לביתו, אלא נשאר במשך ארבעה שבועות במוסקבה, למרות הסיכון שבדבר, כשיום יום הוא הולך למשרדי הממשלה, ומשתדל לפעול שהמסמכים הגיעו לידיים הנכונות. לקראת פורים שב לאומן, שם עורר הרבה את חבריו להרבות בתפילה עבור הצלתו של חברו.

הוא לא חדל מלשלוח מכתבים וטלגרמות למוסקבה, כשבכל פעם הוא מקבל תשובה שונה, עד שיום אחד מקבל רבי הירש-לייב טלגרמה, ובה הודעה כי רבי שמואל הורביץ נשלח לארץ הקודש. משנתאמתה השמועה, לא היה קץ לאושרו.

עוד בהיותו באומן התחייב פעם רבי שמואל הורביץ בתקיעת כף בחצות לילה על ציון רבינו, כי כשיעלה בידו להגיע לארץ ישראל, יעשה הכל בשביל לשלוח לחברו רבי הירש-לייב 'פאדרינג' (דרישה) כדי לבוא לארץ הקודש. רבי הירש-לייב, שנתר בתחומי רוסיה הסובייטית העוינת, מרבה מעתה לשלוח מכתבים לחסידי ברסלב בארץ ישראל, ובפרט לרבי שמואל, בהם הוא מתחנן על נפשו, כי ישתדלו לפעול בכל יכולתם למען בואו ארצה. כך חלפו להן שנתיים, עד שבשנת תרצ"ד זכה באורח פלא לקבל אישור יציאה מרוסיה.

כיליד פולין, ניסה רבי הירש-לייב לצאת את רוסיה לפולין, ומשם להמשיך לארץ ישראל. במכתב שכתב רבי לייבל צרטנר לרבי שמואל הורביץ באותו זמן, הוא מספר לו: "חברי צבי יהודא נ"י אינו קעת בביתו, והוא נסע לקיוב להקאנסלער (=קונסוליה) מפולין, אודות להשתדל ליסע דרך פולין, אבל הוא דבר רחוק, והי' ירחם עלינו".

בעת ההיא, פעל רבי שמואל לייסד ישיבה בארץ הקודש ולרומם קרן אורו של רבינו הקדוש, כשבכוונתו למלט את אנשי שלומנו הנאנקים תחת שנאת הגויים ברוסיה וגם בפולין, להביאם

ארצה ולתמוך בהם (כפי שסופר בהרחבה בגיליון 'אבקשה' חודש אדר).

באותו מכתב, מזכיר רבי לייבל לרבי שמואל: "כי אתם ידעתם מסתמא קצת כמה הייתי נע ונד בקאוקאז וסבלנו מה שסבלנו אני וחברי צבי יהודה נ"י אודות לבא לארץ ישראל על דרך יבשה ולא איסתייע מילתא..."

לאחר השתדלויות מרובות מצד אנ"ש בארץ ישראל, ואין קץ דמעות במקומות הקדושים ובציון רבינו הקדוש, זכה רבי הירש-לייב בדרך נס במה שיחיד סגולה זכו אז, באשרת-יציאה מברית-המועצות ובאשרת-עליה ארצה.

חודש ניסן תרצ"ד. כשבידו הרישיונות לנסיעה, יצא רבי הירש-לייב עם בני משפחתו לעבר עיר הנמל 'אודסה'. הם קיוו להפליג באנייה האמורה לצאת לדרכה ביום ה' י"ג בניסן, אולם זו התעכבה והפליגה רק באמצע חול המועד פסח.

בשעה שעלו על הסיפון, לא העלו על קצה דעתם מה מתרחש ברגעים אלו ממש באומן. האנייה החלה מתרחקת ללב ים, כשליבו של רבי הירש-לייב גואה בקרבו מאושר, הנה, לאחר מניעות כה רבות ועצומות מספור, וכל כך הרבה דמעות, נוסע הוא לחונן את ארץ נחלת האבות!

בתום ימי הפלגה ארוכים, ירד רבי הירש-לייב עם בני ביתו מכבש האנייה ועמדו רגליו על אדמת הארץ הקדושה, אליה לא חדל לכסוף ולהתגעגע. הוא עלה לירושלים, והתיישב בעיר העתיקה ב"רבי ישראל שוחט'ס חצר", לא הרחק מבית המדרש דחסידי ברסלב.

ימים ספורים חולפים מאז בואו, רבי הירש-לייב טרם הספיק להתאקלם בסביבתו החדשה, והנה מכתב מגיע אליו מחבריו באומן. למקרא התוכן הכתוב בו, חולפת בו צמרמורת, הוא מתמלא רגשות הודיה עצומים לבוראו, ומתחיל להבין את גודל הנס שעשה עמו בורא עולמים מבלי שיכיר בנסו. וכך נאמר במכתב:

"רבי הירש-לייב! ראוי שתעשה 'קידוש' גדול, יען כי באו להזמיןך לחתונה..."

המילה "חתונה" הוקפה מכל צדדיה בנקודות. לא קשה היה לרבי הירש-לייב, שחי שתיים עשרה שנים בכור ההיתוך הרוסי, להבין את פשרו של המכתב, ומה טיבה של אותה "חתונה". מאוחר יותר נודעו לו כל הפרטים: לאחר שעזב את אומן, בהיותו באודסה, בטרם הספיק לעזוב את אדמת רוסיה, פשטו מלאכי החבלה שליחי שלטון הרשע על ביתו על מנת לאסרו, לגדול הפתעתם מצאו הללו בית ריק מיושביו. חבריו בכותבם "חתונה", לא התכוונו אלא אל אותה ארץ גויה, אליה נשלחו במקרה הטוב, אלו ששרדו את מסלול החקירות הבולשביקי האכזר.

עמדו לו לרבי הירש-לייב רחמי ה' והוא ניצל מלוע הארי של הסובייטים וזכה להמשיך ולעבוד את ה' בארץ הקדושה בדרכי רבינו הקדוש ולקרב גם אחרים לאורו עד זקנה ושיבה.

"ויתן ה' אותות ומופתים גדולים... ואתנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו!"

מכתב א'

בעוהשי"ת יום א' דסליחות תרצ"ג אומאן יצע"א [עבור ר' שמואל הורוין]

רב שלום וכל טוב סלה וכתובה וחתימה טובה לכבוד חברי ידידי אחי חביבי כנפשי ולבכי כש"ת (=כבוד שם תפארתו) ר' שמואל הלוי נ"י.

אחי יקירי המכתב הקטן שלך ע"י גיס' ר' לוי יצחק (=נדר) לנכון קיבלתי ותמיה גדולה לי; אתה כתבת לי שמהסתם קיבלתי מר' יחיאל (=גריןולד) נ"י מכתב עם וועקסלין (=מסמכים).. לא ראיתי ולא שמעתי ואין אני יודע מה לחשוב בזה, אהה.. ראה אחי איך הבעל-דבר אורב עלי ומבקש לבלעני חנינם ואין מניח אותי לבא לארץ הקודש. געוואלד ברידער הארצידיקער, בעהט פאר מיינטוועגען אויף די מקומות הקדושים (=אהה אחי הנלבב, בקש עבורי על המקומות הקדושים) ובפרט הכותל המערבי הק' ובפרט בימים הנוראים הבאים עלינו לטובה, שאזכה לבא לארץ הקודש במהרה בנקל אמנ כן יהי רצון בזריזות, כי הזמן של הסדיפיקאט (=סרטיפיקט, אשרת עליה ממושלח המנדט) הוא עוד שני חודשים וגם הפאם (=דרכון) שלי כלה הזמן ומי יודע מה יולד יום ובאם לא עכשיו אימתי.

על כן מבקש שתהי' בעזרי בעת הצר והדחק והלחץ שלי בכל מה שתוכל, הן בתפילה והן בהשתדלות, והשי"ת יהי' בעורך בזכות דרכינו הקדוש נגמ"ח וזכות הציון הקדוש ובפרט בזכות הראש השנה הקדוש והקיבוץ של הצדיק יסוד עולם נגמ"ח, שתצליח בכל מה שתפנה, לסייעני להוציאני מרפש המר ולהביאני לארץ הקודש במהרה כן יהי רצון.

ומבקש שתשלח על כל פנים מכתב התחוקות בתמידות, כדי לקרר נפשי המרה והעלובה.

אסיים ואקצר ופורס בשלומך והחיים והשלום וכתובה וחתימה טובה ובכל טוב סלה אכ"ר.

כה דברי חברך אמיתי ידיך ומזכיר אותך בכל יום על הציון הקדוש ובפרט בחצות לילה, ומבקש ממך גם כן שתגמול עמי להתפלל עבורי על הכותל מערבי הקדוש ועל כל המקומות הקדושים. ידיך העלוב והנבוז הנשבר והנרכה מצפה למתנת חנינם לראות בקרוב את ארץ הקודש ולשאוב מאויר הקדוש מירושלים הקדושה. הנאנח והנרכה בשברון ודאבון לב מכל מה דעובר עלי ורוצה להיות בשמחה עם נקודת יהדותו.

צבי יהודא בן חי' הענדיל - לבא לארץ הקודש בקרוב בשלום עם כל בני ביתו.

מכתב ב'

בעוהשי"ת עש"ק הגדול פרשת צו תרצ"ד מוסקה יע"א

שלום וכל טוב סלה לכבוד ידידי נפשנו מ"ר יחיאל גרינולד נ"י.

אחר דרישת שלומכם הטוב, אודיעכם שתהילה לא-ל ברוך ה' קיבלתי לנכון כל הכתבים, הרישיונות לנסוע לארץ הקודש, ואני מוכרח לנסוע מאדעם ביום הבדיקת-חמץ דאנערשטיק (=יום המישי) דעם 29/3 על השיף (=האנייה) לארץ הקודש. ה' יתברך יוליכנו לשלום עם כל בני ביתי שיחי' ויביאנו לארץ הקודש בחיים ושלום עם כל בני ביתי שיחי' בנקל, בלי שום יסורים ח"ו כלל, בזכות רבינו הקדוש נגמ"ח זיע"א, כי בפשיטות כבר כשל כוח הסבל.

ה' יתברך ירחם עלי בזכות רבינו הקדוש נגמ"ח ויתן פסח כשר ושמח על השיף. יותר חדשות לעת עתה אין לי. פורס בשלומך בחיים ושלום ובחג שמח וכשר.

ידידכם חברכם, הערש לייב ליפל ברסלב

אשרי אנשיך

פרקי חיים מתולדות התלמידים שבכל הדורות

ז"ך ניסן תשס"ט -
תשע"ז, יסופר על
ילדותו ושלוחתו לאחיו
ר' נחמן רוסישער
ז"ל בקרימנטשוק
ובאומן, הבריחה
לסמרקנד, טשקנט
וקירגיסטאן,
הנסיעות משם אל
הקיבוץ המחתרתי
באומן בראש
השנה והיציאת
מצרים' שלו ושל
משפחתו מברית
המועצות והעליה
לארץ הקודש

שלה לחמך על פני
המים - השייגץ'
הגוי שחטף את
כיכר הלחם התברר
כשליח ההשגחה
• הקדיש-יתום עם
הדמעות שבקעו את
שבעת הרקיעים •
הסלק שנאכל חי
בפסח ובלבד שלא
לאכול חמץ

במלאות שמונה
שנים לפטירת
החסיד ר' בן-ציון
קנייבסקי ז"ל,

יד חזקה
ובזרוע
נטויה

רבי בן ציון בצעירותו בחנות הבדים

רבי בן ציון בביתו רבינו הקדוש

"לאחר מעשה", סיפר ר' נחמן, "הזמנתי לחקירות, שם נשאלתי מדוע חתמתי על העצומה, והאם אילצתי את אשתי לחתום או שהיא חתמה מרצונה. אך בנסי נסים יצאתי מהסיפור. בשיטות אלה רצו הרשעים לדכא את העזות דקדושה שלנו..."

על אותה תקופה סיפר, שהיה בבחינת 'אוי לי מיוצרי, אוי לי מיוצרי, כשהיה בא לקיבוץ המחתרתי באומן באותן שנים ראשונות אחרי תרצ"ו, הביטו בו המתפללים בחשד, בחור צעיר שמגיע לבד ללא אביו - בטח הוא סוכן של הנ.ק.וו.ד.

שלח לחמך על פני המים

ואחרי ניסיונות היתמות והרעב, הגיע תורה של גורת הגיוס. מלחמת העולם השנייה פרצה, והצבא הרוסי שנוקק לכמה שיותר לוחמים, הוריד את גיל הגיוס לשבע עשרה שנה, ובדיוק באותה עת נעשה בן ציון בן 17.

אחותו של ר' בן-ציון, אשת ר' נפתלי דובינסקי, עשתה מעשה שיש בו סיכון, למען אחיה, ושינתה את תאריך לידתו בתעודת הלידה לשנה אחת מאוחר יותר, מ-1923 ל-1924. בכך נדחתה הגזרה בשנה.

אך כעבור שנה, שוב ריחפה מעל הנער בן-ציון קנלסקי סכנת הגיוס. הוא מצא כל מיני כל מיני מקומות מסתור להתחבא מפני נוגשי הצבא, אבל מקומות המסתור הללו הלכו והתמעטו, ולבסוף הוא נתפס.

היה זה בקרימנטשוק, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, יום אחד תפס אותו שוטר ושאל אותו: מדוע אינך משרת בצבא? הוא התחמק בתירוצים שונים. לאחר תקופה שוב נטפל אליו השוטר ושוב שאלו מדוע אינו בצבא, ובו במקום לקח אותו אל לשכת הגיוס.

וכאן התגלתה השגחה פרטית מופלאה. נשובה לאחור מעט: בטרם נתפס הנער בן-ציון

מרחק כמה שעות הליכה, מתוך תקווה לחזור הביתה עם מעט מזון. אבל בבואו, לא מצא את האיש האמיד בביתו, וגם לא את רעייתו. הילדים שנשארו בבית לא הבינו שהוא אורח רעב שיש לכבד אותו, וכך מצא את עצמו עושה את כל הדרך חזרה, רעב כלעומת שבא. בשוכו העירה, היה רעב עד כדי כך, שהלך לשוק וקנה שם סלק חי אחד תמורת רובל בודד שמצא בכיסו. את הסלק חתך באולר שלו אחרי שהעביר אותו באש והכשירו, וכך אכל את עלי הסלק החי בזה אחר זה, אחרי שעות רבות של הליכה בצום.

האח ר' נחמן רוסישער

אחיו הגדול ר' נחמן (רוסישער), התחנך בגיל צעיר יחסית, שמונה-עשרה, עם בתו של ר' אברהם דז'ארגובסקי חתן רבי געצ'י ע"ה, והתגורר בקרימנטשוק סמוך לאמו האלמנה. יחד עם עוד קבוצה מאנשי התפלל בבית הכנסת שנשאר להם לפליטה לאחר שכל שאר בתי הכנסיות בעיר - כמאה במספר - נסגרו על ידי השלטונות.

נחמן ז"ל סיפר, כי מהר מאוד התחילו השלטונות להתנכל לבית הכנסת הקטן שאיוו להם אנשי למשכנם, והוציאו צו סגירה על המקום. "אין מספיק יהודים המעוניינים בקיומו של המקום", טענו, "אדרבה, יחתמו חמישים אנשים על דרישה לפתיחת בית הכנסת ונשאיר אותו על תלו..."

הם היו בטוחים כי לא יימצאו חמישים יהודים שירחיבו עוז לחתום על דרישה כזאת. אך הדוד, ר' משה בער רוזנפלד, הלך והשיג חמישים חתימות מבין חסידי ברסלב, כשלצורך העניין גויסו גם נשותיהם שציפו את חתימתן ובית הכנסת נשאר פתוח.

מצה בפסח במסירות נפש

כשחזרו בן-ציון ואמו לעיר מגוריהם בקרימנטשוק, קידם הרעב את פניהם. ותחת שהיה ילד מבית מבוסס שלא טעם טעמו של רעבון, מעתה במשך שנים ארוכות היה הרעב תחושה מוכרת עבורו. תחילה, עקב המחסור ברוסיה, ובשנים שלאחר מכן, בבחורות, עקב כך שכל המזון במדינה רחבת הידיים נאסף ונשלח בצורה מסודרת אל הצבא הלוחם, ולאזרחים נשארו פיזורים.

ואף על פי כן, לא עלה על הדעת לוותר מעולם על מצות-מצוה בפסח. ההכנות לאפיית המצות החלו כבר בראשית החורף, כשיהודי קרימנטשוק הנאמנים לה ולתורתו אוספים גרגרי חיטה בקמצים, חופן ועוד חופן, עד שהיתה בידם כמות מספיקה לטחינה ולאפייה של מצות, שנאפו במחותרת תחת אפו של הנ.ק.וו.ד. הדבר נחשב ליעוץ חמור על ידי הסובייטים, אבל הם סיכנו עצמם, ובחסדי שמיים, גם באותן שנים קשות זכה ר' בן-ציון לאכול כזית מצה בחג פסח.

גם בימים כתיקונם, ההיצע בפסח היה די מצומצם: תפוחי אדמה (קרטושקעס), כרוב שנשמר במרתף, וסלק. אולם עתה כשבאו ימי הרעב, גם המעט הזה לא היה ניתן להשגה. ובפסח אחד, גם קומץ קמח לא היה, אפילו לא לאפיית כזית מצה. הרבנים האשכנזים התירו לקהילתם באותו פסח לאכול דוחן, שהוא סוג של קטניות. ולא רק התירו את הדוחן, אלא חיבבו לאכול אותו, על מנת שאנשים לא יגועו מרעב מחוסר כל.

לאוזני ר' בן-ציון הגיעה הידיעה כי בעיירה סמוכה, מרחק מספר קילומטרים, מתגורר יהודי אמיד שבביתו אפשר להשיג מעט מזון מבושל כשר לפסח. הוא עשה רגלית את כל הדרך לשם,

שבקרימנטשוק היו להם הרבה מכרים וגם רכוש שהשאיר האב המנוח, קמה המשפחה ועקרה לעיר אומן, שם היה 'חיידר' מחתרתי של החסיד רבי יעקב זייטומר שסיכן את עצמו ומסר נפשו ללמד ילדים יהודים תורה. אצל ר' יענקל למד אבי ר' בן-ציון ע"ה עד שהגיע לגיל מצוות. הרבה יראת שמים ספג באותם שנים במחיצת ר' יענקל - שלא זכה לילדים משלו ואת כל כולו נתן לחינוך ילדי ישראל, וזאת בשעה שהנ.ק.וו.ד. אינו שוקט על שמריו ועסוק במצוד נרחב אחרי אנשי האמונה.

"לבר-מצוה קיבל אבי זוג תפילין מהודרות, קטנות במיוחד, שנכתבו על ידי סופר תלמיד חכם וירא שמים. דודי - אחיו הגדול ר' נחמן רוסישער קיבל בשעתו תפילין גדולות, וכשגייסו אותו לצבא, הם התחלפו, אבי נתן לאחיו את התפילין הקטנות כדי שיקל עליו להניחן בצבא הרוסי. אחרי הבר מצוה הם חזרו לקרימנטשוק, אז התחילה ביתר שאת רדיפת הקומוניסטים, אבי למד כחצי שנה בישיבה מחתרתית בגרוזיה, אבל פחד להיות שם וחזר הביתה.

"אבי סיפר לי, שבקרימנטשוק היה הולך עם אמו היא סבתי שרה-בתיה, במשך ארבעים דקות הליכה כל צד, כדי להגיע לביהכ"ס של ברסלב. כמו כן היה נוסע עם אמו לקיבוץ באומן בראש השנה, שם היתה מבשלת לחסידים שבאו לקיבוץ המחתרתי.

"על אותה תקופה סיפר, שהיה בבחינת 'אוי לי מיוצרי, אוי לי מייצרי', כי כשהיה בא לקיבוץ המחתרתי באומן באותן שנים ראשונות אחרי תרצ"ו - הביטו בו המתפללים בחשד, בחור צעיר שמגיע לבד ללא אביו, בטח הוא סוכן של הנ.ק.וו.ד. ולולא כמה חסידים מבוגרים שהכירו את אביו המנוח, היו בטוחים כולם שהוא מהמסורה החשאית. כשראו אותו היו נבהלים בכל פעם מחדש, ונקל לשער את הרגשתו אז."

מדי שנה בליל-הסדר, היה ר' בן-ציון קנייבסקי חוזר על מאמר חז"ל "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא מצרים" - ואז פונה אל ילדיו ואומר להם: "אני זוכר היטב את היציאת-מצרים הפרטית שלי מרוסיה הסובייטית, אבל אתם, הרי הייתם ילדים קטנים בלבד כשיצאנו מביית עבדים" - גם עליכם מוטלת החובה והמצווה לדעת ולזכור את היציאת מצרים שלכם."

סיפור היציאת מצרים של ר' בן-ציון ומשפחתו מופלא ומחזק מאוד, ומלא בהשגחות פרטיות גלויות.

הוא נולד וגדל אל תוך גלות מלכות הרשעה הקומוניסטית. אולם בית אביו שבעיר קרימנטשוק שבאוקראינה היה ספוג בירת שמים טהורה, והיא שעמדה לו למגן וציגה מפני הרוחות הזועפות שבחוץ המבקשות לעקור את הכל.

אביו, ר' מאטיע (מרדכי) קנלסקי, היה חסיד ברסלב נלבב, איש אמונה ומסירות-נפש ובעל לב זהב, שגמל חסד בממונו עם רבים מאנשי שלומנו שהפרוטה לא היתה מצויה בכיסם. לרבי געצ'י מאומן אין במה להסיק את ביתו, ר' מאטיע דואג לו למשלוח עצי-הסקה לכל החורף כולו. ביתו של ר' הירש-לייב ליפל ריקם ואין לו במה להאכיל את עולליו - ניגש אליו ר' מאטיע ומעביר לידיו סכום שיש בו כדי לפרנס את משפחתו לתקופה הקרובה, וכך היה נוהג עם עוד רבים וטובים.

אמו של ר' בן-ציון, מרת שרה-בתיה, היתה בתו של החסיד ר' בן-ציון קמינסקי, בן אחר בן לרבי שמעון מקרימנטשוק, תלמידו ומשמשו של רבינו.

בקרימנטשוק בה נולד ר' בן-ציון, התגוררו רבים מחסידי ברסלב שהתפללו ועבדו את ה' בבית הכנסת שעל שמו של הרבי, ביניהם: משפחת ליבורסקי נכדי רבינו הקדוש, האחים ממשפחת ביאלטטשוקי, רבי משה-בער רוזנפלד, ורבי אברהם שטרנהארץ שהתגורר אף הוא בעיר זו בטרם העתיק מגוריו לאומן.

למרות האיסור החמור מצד השלטונות, שכר ר' מאטיע מלמד עבור ילדיו נחמן ובן-ציון, שהיה מגיע בסתר לביתם ומלמדם, כך מתוך מסירות נפש דאג שילמדו בניו תורה והתדיר בהם את האמונה בה' ובמשה עבדו.

היתמות והמעבר לאומן

אך בפתע הגיע אותו יום שבו ר' מאטיע נלקח בחטף לעולמו והוא בן ארבעים ושמונה בלבד, היה זה בכי תמוז תרצ"א. פטירתו הפתאומית נחתה על משפחתו כרעם. מעבר לכל, היא העמידה בסכנה את לימוד התורה של ילדיו.

"אבי היה אז רק בן שבע", מספר ר' מרדכי בנו של ר' בן-ציון, "אמו-סבתי מרת שרה בתיה ע"ה שחינוכם הטהור של ילדיה עמד בראש מעייניה, החליטה להעתיק את המגורים לאומן. למרות

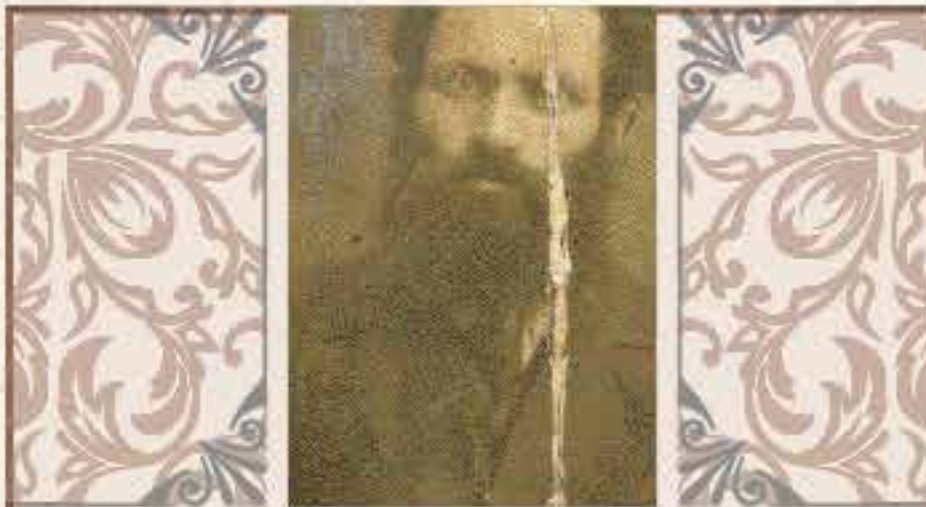
בברכה בחופה, לידו רבי משה הלברשטאם זצ"ל

בציון מוהרנ"ת זי"ע

בציון רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע

התקרבותו של רבי מאטיע (מרדכי) קנלסקי

סיפור מופלא מסופר בקרב המשפחה, על התקרבותו של הסבא ר' מאטיע (מרדכי) קנלסקי לאורו של רבינו. כה מספר נכדו ר' מרדכי קנייבסקי שיחי:

"למעשה אביו ר' נתן קנלסקי יליד מדבדיבקה, היה ליטאי, וסבי ר' מרדכי התקרב על ידי חלום, וכך היה המעשה: לחתונה ר' בן-ציון קמינסקי היו שלשה בנות ובן אחד - נחמן. תקופה לאחר נישואי סבי ר' מאטיע, אחד הגיסים שלו התחתן, זה היה ר' נחמן קמינסקי, וכשהתקרב ראש השנה והתכוון לנסוע לאומן, התחיל ר' מאטיע מתקומם נגד גיסו: "מה פתאום עוזבים את הבית אחרי החתונה ונוסעים?" הוא עשה רעש גדול מהדבר.

"אבל לשנה הבאה, כשהתקרב ראש השנה והגיס ר' נחמן נסע כהרגלו עם שאר אנשי מקריימנטשוק לאומן, הצטרף ר' מאטיע ברכבת יחד איתם. כשהגיעו לאומן הם רצו להראות לו איך מגיעים לציון, אז הוא אמר: אני לא צריך שתראו לי, אני כבר יודע. הרבי בא אלי בחלום והראה לי את מקום ציונו". ויהי לפלא.

הסיפור הזה ידוע במשפחה. גם ר' נפתלי דובינסקי היה מספרו. כך בדרך פלא זכה ר' מאטיע שרבינו בעצמו יקרבו ויביאו אליו.

ההכנות לאפיית המצות החלו כבר בראשית החורף, כשיהודי קריימנטשוק הנאמנים לה' ולתורתו אוספים גרגרי חיטה בקמצים, חופן ועוד חופן, עד שהיתה בידם כמות מספיקה לטחינה ולאפייה של מצות, שנאפו במחירת תחת אפו של הנ.ק.וו.ד.

היה מסתובב בגלוי, הדבר היה מעורר תיכף ומיד חשד.

"אולם, גם תוך כדי נדידה ממקום מסתור אחד לשני, לא וויתר בשום אופן על תפילת שבת במנין. בכל שבת היה יוצא תוך כדי סיכון עצום ממחבואו, ומסתובב סחור סחור בדרכים עקיפות. הוא לא ידע אם ישוב הביתה בשלום, ואולי אפילו להגיע לבית הכנסת לא יצליח. וכשכן הצליח, והיה מגיע סוף סוף לתוך בית הכנסת, עוררה הופעתו חשד מיד; בבית הכנסת נכחו אנשים מבוגרים בלבד, מה עושה כאן אדם צעיר, אם אינו סוכן של הנ.ק.וו.ד.?"

"הניכור מצד היהודים בבית הכנסת, פצע את ליבו לא פחות מהבדידות שחווה. ואף על פי כן, הוא לא ויתר על התפילה. אפילו כשהיה מוכרח לקפוץ מבעד לחלון בית הכנסת - כשנדמה היה שמישהו חשוד מתקרב וכפסע היה בינו לבין הגליה לסיביר בעוון עריקה - המשיך למסור את נפשו עליה.

"גם על כיסוי ראש הקפיד אבא. אסור היה לו לחבוש כל דבר שמזוהה עם שמירת הדת, ולכן נאלץ להשתמש בתחליפים. בחורף הקפוא יכול היה לחבוש את הקוצ'מע ובשאר ימות השנה היה חובש על ראשו כובע דומה לברט".

הבחין גם בה. "סליחה, מה את מחפשת כאן?" שאל את האישה הזרה. "הבן שלי נמצא בפנים", אמרה אבא בקול לא-לה. להפתעתה, החייל לא ביקש ממנה להסתלק משם. במקום זאת שאל "מי הוא בנך?"

"אמא אמרה את שמו של אבא. איך היתה יכולה להעלות בדעתה שהחייל העומד לפניו, היה לפני כמה שנים נער רוסי חסר בושה שהעז לחטוף מבנה באמצע הרחוב חצי כיכר לחם!..."

החייל הרוסי נזכר

"שמו של אבא צלצל באוזניו של החייל. מה שאמא לא ידעה הוא שהגוי דווקא זכר במשך כל השנים האלה שלאחד בשם בן-ציון קנלסקי, שנתן לו חצי כיכר לחם, הוא חייב טובה. החייל נכנס לתוך המחנה, חיפש ומצא את אבא ואמר לו כך: "צא החוצה. אמא שלך מחכה לך".

"אבא התבלבל מההוראה, אך בהבוק של רגע הבחין בפניו המוכרות של החייל ונדמה היה לו שהבין מה קרה. בלי לשאול יותר מדי הוא יצא אל אמו ולחש: "ההשגחה שלחה לי שליח, זאת ההזדמנות שלי לצאת מכאן. בואי נרחק במהירות".

"אחרי הבריחה, לא היה אבא חופשי. הוא נחשב כעריק מהצבא, כדי להינצל מעונש כבד היה צריך למצוא מקום מסתור. הוא אמנם לא היה בצבא, אבל גם לא השתחרר ממנו. מדי זמן מה היה צריך להחליף מקום מסתור, והפחד נצמד אליו כל הזמן, בכל מקום. צעירים לא נראו באותם ימים ברחובות - כולם היו מגויסים, ואילו

על ידי הצבא הסובייטי, היה עמל להביא לחם לבית, למען יוכלו הוא ואמו לקיים נפשם. יום אחד, לאחר שעלה בידו להשיג כיכר-לחם, הבחין בו בלכתו ברחוב שייג' רוסים צעיר והתנפל עליו, כשהוא מושך מידו בכוח את האוצר היקר.

באותם רגעים ידע הנער בן-ציון לעשות את הבחירה הנכונה. "קח לך את מחצית הכיכר", אמר לשייג'ן, "אבל תן לי משהו תמורתה!"

"אתן לך את החולצה שלי", הסכים הגוי, פשט את חולצתו בוריוזות, הושיט אותה ל"שופט" היהודי, וה"עסקה" קמה והייתה. בן-ציון ידע כי לכל פריט לבוש יש ערך בימי מחסור אלו וקיווה להשיג תמורתה מזון.

אולם לא לאורך זמן הותיר הנער הגוי את החולצה בידי היהודי. כאשר נפגשו שנית לאחר כמה רחובות, דרש הלה את חולצתו בחזרה. "והרי מכרתי לך תמורתה חצי מכיכר הלחם שלי", הודעק בן-ציון. "נדמה לך שאוכל להסתובב כך ללא חולצה? החזר לי אותה מיד!" התעקש הגוי. לאחר שנאלץ להשיב לו את חולצתו, חלשה דעתו של בן-ציון בקרבו, כי לאחר המאמץ הרב ישוב היום הביתה עם שלל מועט. מחצית הלחם כבר איננה, ושום דבר לא קיבל תמורתה.

נסתרים דרכי ההשגחה. אם רק היה יודע באותה שעה איוה תפקיד נכבד יהיה בעתיד למחצית הכיכר הזו שנשלחה על פני המים להצלתו - היה קופץ ורוקד משמחה.

נחזור אל הנער בן-ציון העצור בעוון התחמקות מגיוס. "המקום שאליו הובא אבא", מגוללת בתו, "היה מחנה הכשרה לצעירים שנועדו להיות חיילים. סבתא איתרה את המקום שבו בנה נמצא ובדרך לא דרך הגיעה לשם בעצמה. היא התבוננה מבחוץ בגדר המקיפה את המחנה ובחיילים המפטרלים סביבה, עד שאחד החיילים

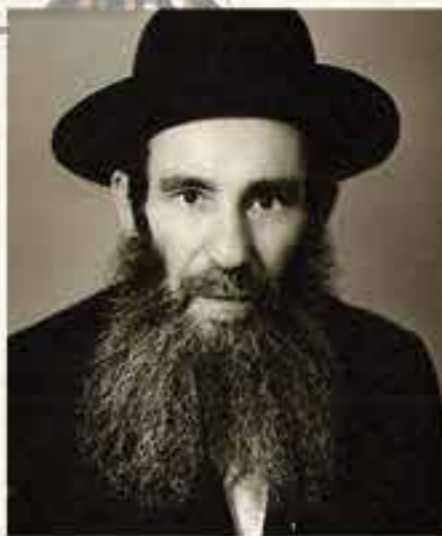
**בשובו העירה,
היה רעב עד
כדי כך, שהלך
לשוק וקנה
שם סלק חי
אחד תמורת
רובל בודד
שמצא בכיסו.
את הסלק חתך
באולר שלו
אחרי שהעביר
אותו באש
והכשירו, וכך
אכל את עלי
הסלק החי בזה
אחר זה, אחרי
שעות רבות של
הליכה בצום**

רבי משה בער רוזנפלד (באימות ר' שמאל יצחק רוזנפלד)

רבי נפתלי דובינסקי

רבי חיים בנימין ברוד

בסיביר, ובנה הקטן מרדכי, ואשת אחיו ר' נחמן - שבאותה עת היה מגויס בצבא הרוסי למלחמה, וילדיה, הצטרפו להמוני הבורחים.

ר' בן-ציון מיעט לספר על קורות אותה בריחה. אנשים סחבו את מטלטליהם בשקים על גבם, צעדו ביערות, חצו נהרות קפואים. בלילות היו מתחבאים מאימת הפצצות הגרמנים, ובבוקרים היו בודקים את תוצאות ההפצצה, מי המתים ומי נשארו בחיים. היעד היה מזרח - במנוסה מפני האויב הנושף בעורפם.

הדוד ר' נחמן קמינסקי, מבין עשירי קריימנטשוק, לא יכל לסבול את תנאי המנוסה, היה זה כשהמתינו שעות ארוכות לרכבת שתקח אותם מזרחה, לבסוף התיישב הדוד והחליט לשוב לביתו בקריימנטשוק. הוא סבר לתומו כי הגרמנים אינם כה גרועים כמו שחושבים, אך עם שובו השיגה אותו חרב הצוררים, הי"ד.

בקריימנטשוק הרחוקה

ר' בן-ציון, אמו ואחותו ואשת אחיו הרחיקו נדוד עד לעיר סמרקנד שבבוכרה, משם המשיכו נדוד לטשקנט שבאוזבקיסטאן, אזור מרוחק ומאוכלס אף הוא במוסלמים, שהזרוע הקומוניסטית הארוכה לא הצליחה להשליט בו את אי-קיום מצוות הדת כמו בתוככי רוסיה. טשקנט היתה מלאה בפליטים כמותם, וקשה היה למצוא אפילו מקום להניח בו את הראש ללילה. בסופו של דבר, הצליח ר' בן-ציון לקבל רשות מאחד האיכרים לישון ברפת שלו, כשבתמורה ישמור על הפרה מפני גנבים. כך, כשהם ישנים על החצר, 'גרו' הוא ואמו במשך שנה שלמה, עד שמצאה אמו דירה קטנה להתגורר בה.

מטשקנט, עברו לגור בפרונוזה (כיום בישקק). בירתה של קירגיזסטן, על גבול סין ויפן.

בינתיים, אחיו ר' נחמן (רוסישער) ערק מהצבא הרוסי וחזר לקריימנטשוק, וכשבירר על גורל יקיריו אמרו לו שהנאצים הכחידו את כולם. משסבר כי איש לא נותר ממשפחתו, ברח ליערות וחבר לפרטיונים. "אומרים שהוא ראה את הטבח שעשו הנאצים באומן מעליית-גג שבה הסתתר", מספר האחין, "הוא הצליח לברוח מברית-המועצות ועלה בתש"ו בזמן הבריטים בספינת מעפילים והיה עצור בעתלית, ר' משה נריה ישב יחד איתו שם, הם היו חברים טובים והוא סיפר לי על הקורות עמם במסעם".

היה זה כשהלכה אמו של ר' בן-ציון לקניית בשוק, באותה שעה הגיע מכתב מהדוד ר' משה-בער רוזנפלד מירושלים. מי שפתח את המכתב היה אשתו של ר' נפתלי דובינסקי. הדוד כתב בין השאר "נחמן נמצא אצלי", היא סברה לתומה שמדובר בר' נחמן אחיו של ר' משה-בער, בתוך כך נשרה מתוך המעטפה תמונת פספורט

לו שייגע לבית הכנסת לאמירת קדיש, למרות הסיכון הגדול שבדבר. הוא יצא ממחבואו והלך לביהכ"ס להתפלל מנחה ואמר קדיש, ובאמצע הקדיש פרץ בבכי.

לאחר התפילה, ניגש אליו אדם בלתי מוכר ושאל אותו, מה מצר לך? ר' בן-ציון פחד לדבר עמו, כי ברוסיה אינך יודע עם מי הנך מדבר. "אין זה מעניינך", הפטיר, בתקוה שהלה יניח לו. אך הלה לא אבה לוותר, "ספר לי בכל זאת." "מה יכול להיות", הרהר הנער לעצמו, "אם הוא איש קג"ב, בכל מקרה ייקח אותי לצבא, וגם אם לא, מילא יתפסו אותי, עוד יום, יומיים, בסוף אתפס, אולי בכל זאת הוא יוכל לעזור לי".

"בצרה גדולה אני, גייסו אותי לצבא וברחתי משם, ומאז אני חי כל העת בפחד תמידי שמא אתפס ואשלח לסיביר".

"אני יכול לעזור לך", אמר האיש הלא מוכר. בן-ציון הביט בו בפליאה, איך בדיוק יעזור לו בצרתו. "יש לי תעודות של אורח פולין, בוא תמלא אותן".

נטל בן-ציון את התעודות, ורשם בפרטי השם: ברק קנייבסקי, זה יהיה שמו הרשמי מעתה. שם המשפחה הזה יישאר בקרב צאצאיו.

האיש פנה לדרכו ונעלם כלעומת שבא. בן-ציון נדהם מן הישועה הבלתי צפויה, וכי במצבו יכול היה לצפות למשהו טוב מזה? מעתה הרגיש מעין יציאה מעבדות לחירות. התברר לו כי בזכות הקדיש שאמר על יקיריו מתוך מסירות נפש, חמלו עליו מן השמים. מעכשיו הוא 'אורח פולני' שאינו נדרש לשרת בצבא רוסיה, ויכול לנוע בחופשיות.

"זה היה נס כפול", מספר הבן ר' מרדכי, "כי בזכות הפספורט הפולני יכולנו גם מאוחר יותר לעלות לארץ ישראל דרך פולניה. עד יומו האחרון לא ידע אבי מי היה שליח ההשגחה שהביא לו את המסמכים הפולנים".

היות ושינה את פרטיו כאורח פולין, מעתה הציג ר' בן-ציון את עצמו כאחין של אמו, שהיתה אזרחית רוסיה. אפילו היהודים שומרי הדת לא ידעו שהיא אמו, והיו אומרים "איזו מסירות נפש יש לדודה והאחין האלו שמחזיקים בשמירת היהדות".

הבריחה מקריימנטשוק

ר' בן-ציון כבר לא נאלץ לברוח ממקום מסתור אחד למשנהו, ואף יכל לקבל תלושי מזון, אבל ימי השלווה לא ארכו. בשנת תש"ב פשטה כאש בשדה קוצים הידיעה כי הגרמנים נכנסו לקריימנטשוק, והחלה הבריחה הגדולה. ר' בן-ציון, אמו האלמנה, אחותו - אשת ר' נפתלי דובינסקי שריצה באותה עת עונש עבודת פרך

הסבא רבי נתן קנילסקי, אביו של רבי מאטיע

האח - רבי נחמן קנילסקי - רוסישער

**"אבא התבלבל
מההוראה, אך
בהבזק של רגע
הבחין בפניו
המוכרות של
החייל ונדמה
היה לו שהבין
מה קרה. בלי
לשאול יותר
מדי הוא יצא
אל אמו ולחש:
"ההשגחה
שלחה לי
שליח, זאת
ההזדמנות שלי
לצאת מכאן.
בואי נתרחק
במהירות"**

דמי הצדקה שהוחזרו

באחד הימים, ביקר ר' מאטיע בעיירה מרוחקת וביצע שם עסקה שהכניסה לו סכום כסף גדול מאוד. כשהתכונן לנסוע לדרכו הביתה, ניגש אליו אחד מתושבי המקום ושח לו: "היודע אתה ר' מאטיע, כאן בעיירה אין מקוה-טהרה. אמנם החלו לבנות כאן מקוה, אך כדי להשלים את בנייתו חסרים כמה אלפי רובלים, ובינתיים מקוה אין".

ר' מאטיע שומע את הדברים, ובו במקום מחליט לתרום את כל הסכום הגדול שהרוויח זה עתה מן העסקה, עד הפרוטה האחרונה, לטובת בנייתו של המקוה. אמר ועשה; הוציא מאמתחתו את צרור הרובלים והעבירו לידיו של אותו יהודי מקומי, כשליבו רחב בקרבו משמחה על המצוה הגדולה שנודמנה לידו.

מיד לאחר מכן, הרהר ר' מאטיע לעצמו: איך אשוב הביתה? הרי ללא הכסף אין לי פנים לחזור, גם לעשות עסקה נוספת אין באפשרותי, כיון שכיסוי ריקם מכל וכל.

אדהכי, שמעו ידידיו הסוחרים על מצבו והם נחלצו לעזרתו: "אל דאגה ר' מאטיע, ניתן לך סחורה נוספת בהקפה כדי שתסחר בה, ובפעם הבאה שתגיע לעיירה תשלם לנו תמורתה".

ר' מאטיע הודה להם על טוב לבם, נטל מידיהם את הסחורה ויצא לעבר תחנת-הרכבת כשבכוונתו לנסוע לאזור המסחר.

אלא שבהגיעו אל התחנה, התברר לו למרבה האכזבה כי עקב ההשתתות הבלתי צפויה, איחר את הרכבת. בלית ברירה נאלץ להמתין לרכבת הבאה האמורה להגיע רק בעוד מספר שעות.

נפלאים דרכי ה' ונסתרים מבני אדם. בעודו יושב וממתין, נודע לו כי הרכבת הקודמת בה התכוון לנסוע בתחילה, ירדה מן הפסים וכל הסחורה שהיתה עליה ירדה לטמיון. לפתע הבין כי העכבה היתה לטובתו, כדי להציל את סחורתו.

אך בכך לא תם הענין, בעקבות התהפכות הרכבת ואובדן תכולתה, זכתה הסחורה שהביא עמו ר' מאטיע לאחר מכן, לביקוש עצום. הוא העלה את מחירה באחוזים רבים בהתאם. וכך ארע, שהסכום שתרם לבניית המקוה, הוחזר לו עד הפרוטה האחרונה, ועוד נשאר לו אף מעבר לכך!

יהודי של צדקה וחסד בכל נימי נשמתו היה ר' מאטיע (מרדכי) קנלסקי מקרימנטשוק. כפו פרש לעני וידו שלח לאביו, כשראה שבבית אחד מהחסידים העובדים את ה' אין לחם לאכול ובגד ללבוש, היה פותח את כיסו ואת לבבו ותומך בו תמיכה של ממש. כך נוהג היה בכל שנה בתחילת החורף להביא אל ביתו של החסיד הנלהב רבי געצ'י מאומן, כמות ניכרת של עצי-הסקה ושק קמח גדול, כדי שבביתו לא יסבלו מקור ורעב. במנהגו הטוב החזיק מדי שנה בשנה.

והחסיד רבי הירש-לייב ליפל סיפר: "באומן חיינו בעניות עצומה שאין לתאר, כשהגיע החורף, לא ידעתי איך אשיג בנוסף לכל ההצטרכויות גם עצים להסקה לחמם את הבית שלא יקפא. והנה, ניגש אלי ר' מאטיע קנלסקי ונותן לי סכום כסף נכבד, באמרו: 'הא לך מעות לעצים להסקה לכל החורף'. הוא עשה זאת בצנעה ופשטות כזו, ובמעשהו הציל אותנו מקיפאון, פשוטו כמשמעו".

כחסיד ברסלב, השתוקק ר' מאטיע להתאבק בעפר ארץ הקודש. פעם אחת, ביום הפורים, יצא מביתו ולא חזר. חיפשו אחרי עקבותיו, והעלו חרס. בתוך כך נודע כי הוא נסע לארץ ישראל...

כעבור חודש, חזר לביתו בערב פסח. הוא סיפר, שכשראה אותו רבי אברהם בן רבי נחמן מטולטשין כשהוא מגיע ללא מטען כבד, ורק מזוודה קלה לקח עמו, הרים באצבעו את מזוודתו הקלילה, ואמר בהתפעלות: "ראו איך יהודי נוסע לארץ ישראל עם משא קל בלבד - כך צריכים לפרוח ולעלות לארץ חמדת אבות!".

בקרב נכדיו, מסופר סיפור נפלא, הקשור לנתינת הצדקה שלו:

לפרנסתו, עסק ר' מאטיע בין השאר במסחר בשערות סוסים, שהיה נפוץ ומקובל באוקראינה של אותם ימים. משערות הסוסים היו מייצרים מטאטאים וכדומה. מפעם לפעם היה עורך נסיעות בעיירות ובכפרים, רוכש מבעלי הסוסים את הסחורה, ולאחר מכן מוכר אותה לתעשיינים ברווח נאה. יושרו ואמינותו היו לשם דבר, "על מאטיע ניתן לסמוך בעיניים עצומות", ידעו יודעיו ומכריו, ובקרב כל הסוחרים והטינגאים יצא שמו הטוב.

בתשט"ו, שנת שיא בשלטונו של סטאלין, לא זכה איש לחופה יהודית, אבל ר' בן-ציון וזוגתו שמסירות הנפש היתה לחם חוקם, זכו וחתונתם נערכה בחודש חשון באותה שנה, בבוסתן עצי הפרי, בחסות העצים הסתתרה החופה היהודית תחת כיפת השמים

קטנה של נחמן המדובר - ואת מי רואות עיניה? לא אחר מאשר אחיה ר' נחמן שגויס לצבא הרוסי וגורלו לא נודע!

תדהמה והתרגשות עצומה אחזו בה. הם היו בטוחים שהוא כבר אינו בחיים והתאבלו עליו, והנה מתברר כי לא רק שהוא חי אלא גם נמצא בארץ הקודש!

כל עוד רוחה בה רצה הבת אל אמה וצעקה: "מה הבשורה הכי טובה שהיית רוצה לשמוע?... נאשקיה חי! הוא בארץ ישראל!".

אגב, כל השנים לא הסכימה הסבתא שרה-בתיה שנכדה נתן קנלסקי, בנו של ר' נחמן רוסישער, יאמר קדיש על אביו, למרות שהיו קרובי משפחה מהצד השני שהורוהו לעשות כן משום שאביו לבטח אינו בחיים. עתה התברר כי צדקה אמו, עוד בנה ר' נחמן חי!

בכלל, היתה מרת שרה-בתיה אשה גדולה ויראת ה', כפי שמספר נכדה. הספר הקדוש סיפורי-מעשיות היה שגור על פיה כלשונה, ופעם, באומן, כשאחד החסידים למד באחד המעשיות וטעה, היא תיקנה אותו מיד.

רבי בן-ציון ואחיו רבי נחמן בנסיעה לאומן

חופה יהודית בבוסתן

במשך הזמן, הגיעו לאזור קירגיסטאן עוד ועוד פליטים מכל רחבי אירופה, וכך סובב ה' יתברך שר' בן-ציון ימצא את זיווגו. כיוון שרצה מאוד להינשא לבת ישראל אמיתית ולהקים בית יהודי נאמן, עזרו ה' והוא השתדך עם אישה שומרת מצוות קלה כבחמורה, בתו של ר' יוסף קמינצקי מאזור קישינב, היא ואמה ואחיותיה היו בין הפליטים שהגיעו לפרגוזה. אמנם מבוגר היה ממנה בעשר שנים, אך לא היה הדבר כלל למניעה עבורם להקים את ביתם.

בתשט"ו, שנת שיא בשלטונו של סטאלין, לא זכה איש לחופה יהודית, אבל ר' בן-ציון וזוגתם שמסירות הנפש היתה לחם חוקם, זכו וחתונתם נערכה בחודש חשון באותה שנה, בבוסתן עצי הפרי, בחסות העצים הסתתרה החופה היהודית תחת כיפת השמים.

"גם הכנת הסעודה לאורחי החתונה, שהיו בעצם כל יהודי המקום", מספרת הבת, "מוכיחה על מאבק הקיום התמידי שניהלו אבא ואמא וכל היהודים באותה תקופה. שתי הסבתות, אמא של אבא ואמא של אמא, בישלו את סעודת המצווה שבועיים לפני החתונה. סבתא מצד אמא רצתה מאוד לכבד הסעודה בבשר עוף, וכך הגיעה לשוק, שם היו הכפריות מוכרות עופות. היא פנתה לאחת התגרניות, וביקשה לקנות תרנגולת אחת. הכפריה שזיהתה שמדובר באישה יהודיה, נופפה מולה בתרנגולת וקראה: "תרנגולת את רוצה? מיד תקבלי תרנגולת!" וכהרף עין מלקה את ראש

עם בנו רבי מרדכי שיחי' במטוס בדרך לאומן

עם נכדיו בציון הבעש"ט הקדוש ז"ע

התרנגולת, כשהיא שוללת את הסיכוי לשחוט אותה כדן, וזרקה אותה לרגליה של סבתא. אבל שום דבר לא יכול היה לקלקל את השמחה: בית יהודי כשר הוקם למרות הכל".

באלול באותה שנה, נולד להם בנם הראשון ונקרא שמו בישראל, מרדכי, על שם סבו המנוח. כעבור ארבע שנים נולדה בתם.

"גרנו כל המשפחה בחצר אחת שבה שלושה בתים", מספר ר' מרדכי קנייבסקי בנו של ר' בן-ציון, "אנחנו בבית אחד, והסבתא מרת שרה-בתיה בבית השני, והדוד רבי נפתלי דובינסקי - שבינתיים חזר בניסי ניסים מסיביר והצטרף אל המשפחה בפרונוזה - גר עם משפחתו בבית השלישי".

ר' נפתלי המשיך גם לאחר סיביר לפעול להפצת יהדות, תשע שנות עבודת-פרך בארץ הגוירה, לא הצליחו לדכא את אמונתו הלוהטת. כדי שיוכל לשמור שבת, היה מחליף בכל פעם מקום עבודה ומשחזר את מעסיקיו שלא ילשינו עליו. הוא גם דאג בפרונוזה למנין תפילה וכאשר יהודי המקום התארגנו וקנו דירה לתפילות ולפני פסח אפו שם מצות, היה ר' נפתלי האחראי לכשרותן והידורן. הוא אף הסתיר ברשותו אוצר יקר שלא יסולא בפז - שני ספרי תורה, עליהם שמר מכל משמר.

לימים, כשנסגר בפרונוזה בשנת תשכ"ד המקוה של חסידי חב"ד, בנה ר' נפתלי דובינסקי מקוה מחתרת.

וביום השביעי תשבות

היות וכעת היה בעל משפחה, נדרש ר' בן-ציון על פי החוק הקומוניסטי לעבוד. הדבר שוב הציב בפניו בעיה: הוא יכול לעבוד בכל יום, מלבד כמובן ביום השבת.

הוא פתח חנות בדים, ושכר פועל אוזבקי שעסק בשבת בעבודות האסורות, בעוד הוא משתהה במחסן, כדי שבמקרה של ביקור-פתע, יחשבו כי הגיע לחנותו כרגיל. בתחכום רב, הצליח לא לגעת בכסף במשך כל יום השבת. פירוש הדבר היה מאבק בכל שבוע מחדש.

"המאבק הצליח, אפילו קצת מעל למשוער", מספרת הבת, "מאחר שהחנות כל כך שגשגה,

החליטו השלטונות לתת לאבא קידום ולמנות אותו למנהל של כל-בו גדול. הדבר הכניס את אבא לבעיית שמירת שבת גדולה, והוא היה מוכן לוותר על הכבוד בחפץ לב, אך לא היתה לו זכות לסרב.

"כעת היה עליו למצוא הסדר עם הפועלים, כדי שהם יעשו את כל העבודות האסורות בשבת, והוא לא יצטרך לגעת בספרי החשבונות. ושוב הצליח אבא למצוא מוצא: במשך כל השבוע, היה מתכנן את הרישומים כך שלא יהיו מאוזנים לגמרי, וישאירו יתרה מסוימת ליום השבת. אין ידוע בדיוק מה ואיך עשה, מפני שלא אהב לפרט בדיוק את מעשי המרמה שבהם נאלץ לנקוט, ומה שסיפר, סיפר ברמזים. היה חשוב לו שנקלוט את עיקר ומטרת מעשיו: את הידיעה עד כמה צריך למסור את הנפש על שמירת שבת, ועל שמירת מצוות בכלל".

ה'קבוץ' המחתרתי באומן

משנת תשט"ו, חזר ר' בן-ציון לנסוע בכל שנה מיקריגיסטאן הרחוקה לראש השנה לאומן. באותה שנה התחדש הקיבוץ עם מנין מסודר, עד אז היו באים יחידים מדי שנה לאומן. מי שחידש את המנין היה החסיד ר' חיים-בנימין ברוד, הוא בא עם אשתו לילה אחד לציון, אמר לבעלת הבית שהסבא של אשתו קבור כאן והוא רוצה לפקוד את קברו, היא הסכימה לו להיכנס. אחר כך אמר שאשתו גם היא רוצה לגשת לקבר, והגויה הרשתה. משראה שהצליח להיכנס לציון, הלך ר' חיים-בנימין והודיע לכל אנ"ש שאפשר כבר לנסוע לאומן, הוא דיבר עם כל אחד שיבוא, גם את חתנו רבי זלמן-לייב אסטולין הביא בכל שנה, וכך חידש את המנין בראש השנה באומן.

מוסיף ר' מרדכי קנייבסקי: "אני זוכר שפעם אחת אבי ור' זלמן-לייב אסטולין נפגשו, ור' זלמן-לייב אמר לו: די געדענקסט? אתה זוכר? ושניהם חייכו. שאלתי את אבי למה הוא מתכוון, והוא סיפר שכשהם היו באים לאומן, ור' זלמן-לייב היה נכה, היה אבי סוחב אותו על גבו במורד השביל מתחת לקלויז לכיוון הציון, ועכשיו כשנפגשו הזכיר לו את העובדה שהיה סוחבו על גבו".

בנסיעות לאומן, אף אחד מאנ"ש לא העז להניח תפילין בפרהסייה ברכבת, יחיד היה ר' חיים-בנימין ברוד, שהניח בגלוי ללא מורא, באמרו: "אני כבר מבוגר ומה יעשו לי". יתר אנ"ש הניחו או בשכיבה מתחת לשמיכה, או בחדר הכרטיס, וכשלא היתה ברירה אחרת התירו להם הרבנים לפעמים להניח במקומות אחרים.

"פעם תפסו את אבי מניח תפילין", מתאר הבן, "זה היה בזמן המלחמה וחשבו שהוא משדר לאויב. הם לא הכירו את הדבר ששמו תפילין. בחקירתו כשטען אבי שזה חפץ-דת של יהודים, ענהו: אם אכן כדבריך, הבה נפתח את זה ונראה מה בפנים. הוא התחלחל למחשבה שעכשיו יפסלו לו את התפילין. בתוך כך בהשגחה פרטית נכנס קצין רוסי, והחוקר פנה אליו: "אתה הרי יהודי, אמור לי, זהו חפץ של יהודים?" הקצין ענה בחיוב וכך בדרך נס הוחזרו לו התפילין בשלימותן".

למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ

הנסים המופלאים המשיכו ללוות את ר' בן-ציון ומשפחתו גם בעלייה לארץ הקודש.

לפני נישואיו, הגיש מספר פעמים בקשה לצאת מרוסיה לפולין, דבר שהיה מותר על פי חוק השיבה, אך לא הצליח להשיג היתר יציאה.

כעת, לאחר שכבר היה בעל משפחה, החליט להשיג את היתר בכל דרך אפשרית, למרות הסכנה שבהגשת תעודות מזויפות. זוגתו נסעה לשם כך למוסקבה, עם כל המסמכים הדרושים, והגם התרחש: הם קיבלו את אישור היציאה לפולין. זה היה בשנת תשי"ט.

ברשות משפחת קנלסקי היו כמה חפצי-קודש של רבינו הקדוש; מכתב-יד קדשו, הכיפה, גביע הקידוש, כוס לחיים, ומקל הליכה. ר' מאטיע, שהיה בעל-אמצעים רכש אותם בשעתו מנכדי רבינו. מסורת היתה ביד המשפחה, שכאשר שולחים לארץ חפץ-קודש, בעליו עולה בעקבותיו ארצה. כשגיסה רבי משה-בער רוזנפלד עלה לארץ בתרצ"ה, נתנה לו מרת שרה-בתיה קנלסקי אלמנת ר' מאטיע ז"ל את מכתב קודשו של רבינו הקדוש שכתב לבתו, כוס לחיים של רבינו, מקלו של הרבי, וחגווכייתו של אבי משפחתם רבי שמעון משמש רבינו. (בנוסף העלה אתו אז ר' משה-

כיפת רבינו הקדוש ז"ע

עתה, כשהתכוונ ר' בן-ציון לעלות לארץ, מסרה לו אמו בדחילו ורחימו את יתר חפצי הקודש: הכיפה וגביע הקידוש של הרבי, כשתפילה נלחשת מעמקי לבבה שתזכה גם היא לעלות עם יתר צאצאיה בקרוב ארצה.

בער גם את כסאו של רבינו, וראוי לציין את הסימן שנתן רבי יצחק ברייטר הי"ד באותה עת לדבר, בכותבו בהאי לישנא: "גם זאת לבשורה טובה כללית מה שכל אנ"ש דאומין נוסעים שמה [לארץ הקודש] וגם המטה והכסא באו שמה, כי במלחמת משה עם עמלק ישב לו על הכסא ובידו מטה כי יד על כס וכו' מלחמה וכו'".

הכיפה והגביע של הרבי

עתה, כשהתכוונ ר' בן-ציון לעלות לארץ, מסרה לו אמו בדחילו ורחימו את יתר חפצי הקודש: הכיפה וגביע הקידוש של הרבי, כשתפילה נלחשת מעמקי לבבה שתזכה גם היא לעלות עם יתר צאצאיה בקרוב ארצה.

בפולין התגוררה משפחת קנייבסקי במשך כשנה בעיר קרקוב בהמתנה וציפייה, עד שהוסדרו להם אישורי העליה לארץ. ומן השמים גלגלו על ידם לזכות וגם לזכות אחרים בקרקוב; באותם ימים רצה ראש העיר לסגור את המקוה המקומי, אך אמר שאם יהיו שלשה אנשים שיחתמו שהם מעוניינים בקיומו, ישאירוהו על מכונו. ר' בן-ציון שזה עתה בא מברית-המועצות, היה האדם השלישי, הוא צרף את חתימתו והמקוה נשאר פעיל.

לאחר מכן יצאה המשפחה למסע רכבות מפולין לאוסטריה, ומשם לאיטליה. האוניה שאספה אותם מנמל איטליה, הפליגה לקפריסין וממנה לארץ ישראל.

היה זה בי"א בחשוון תשכ"א, יום פטירת רחל אמנו ע"ה, כשירדה המשפחה עם מזוודה אחת ויחידה, אל הרציף במפרץ חיפה. כל המטען שלהם כולל הרהיטים, התעכב והגיע ליעדו רק אחרי מספר חודשים. אבל הכל התגמד מול שמחתם העצומה מן הזכות להגיע לארץ הקודש.

מספר ר' מרדכי: "כשהגענו ארצה, אני הייתי בן חמש ואחותי בת שנתיים (אחי הנוסף נולד כבר בארץ), אני זוכר כיצד הגענו לנמל חיפה, אחר-כך לקחו אותנו ליישוב ישמח-משה שליך פתח-תקוה, אבל אבי אמר לאחראים שישלו דוד בירושלים והוא רוצה להגיע אליו.

"כשהוא הגיע אל ביתו של הדוד רבי משה-בער רוזנפלד בשכונת בתי הורנשטיין, אמר לו הדוד: "אתה לא חוזר לשם", הוא הבין שלא מתאים שנגור ביישוב ההוא. גרנו בביתו תקופה, אחר כך מצאו לאבי דירה בשערי-חסד, ובזכות זה נשארנו דתיים. הכל בזכות ר' משה-בער.

"היתה קבוצה שלמה של אנשים שאבי עוד להם לעלות לארץ דרך פולניה, אחד מהם סיפר לי ששלח פעם לאבי מכתב ובו כתב לו שייסע לחו"ל וירוויה כסף אחר כך יעלה לארץ, אבל אבי כתב לו בחזרה: אני לא רוצה לראות את חו"ל, רצוני לגדל את ילדיי בארץ ישראל.

"הפחד שלו מהקומוניסטים לא נמחה מלבו במשך שנים, כשהדוד שלי ר' נחמן נסע מהארץ לאומן עם דרכון מזויף, אבי לא נרדם כל הלילה. כשאני נסעתי בתשמ"ח לאומן, הוא הזהיר אותי שאני לא ידבר בשום אופן רוסיית, שלא יידעו שאני מרוסיה. אבל אמרתי לו שרוסיה של היום איננה רוסיה המונחת בזיכרונו.

"בתשמ"ט כשנפל 'מסך הברזל', אבי נסע שוב לאומן אחרי נתק של עשרות שנים מציונו של הרבי, אחר כך הוא אמר לי שהנקמה הכי גדולה שלו היא, שהוא הולך ברוסיה עם טלית ותפילין בפרהסייה".

מדי שנה היה ר' בן-ציון נוסע עם אחיו ר' נחמן לקיבוץ באומן, גם בראש השנה האחרון לחייו נסע למרות חולשתו יחד עם כל קהל אנ"ש המקיימים דברי הרבי. הוא רצה מאוד לנסוע גם לחג שבועות והתכוון לכך, אולם בוז"ך בניסן תשס"ט עלתה נשמתו למרומים.

לאחר פטירתו, נענה אחיו ר' נחמן רושינער ואמר לאחייניו: "אמנם מספרים עלי, על מה שעברתי ברוסיה, אבל אבא שלכם עבר יותר ממני".

מסירותו הגדולה מימי נעוריו ועד זקנה ושיבה לשמור תורת ה' ולקיים עצת צדיק באמונת אומן, וצאצאיו ההולכים בדרך ה', הם הם השארתו הנצחית בעולם שכולו טוב, עולם שכולו ארוך. ■

תודה לר' מרדכי קנייבסקי ולמשפחת בורשטיין שיחי' על הסיפורים הנפלאים על קורות אביהם, וכמו"כ לר' נחמן גולשבסקי שיחי' ולר' יצחק רוזנפלד שיחי'.

העיר פרונוזה (בישקק) כיום

מעטכול שזוד וידודת

שזוד של התלמיד

הכל אודות "שירי הידידות" הנוראים שהקדיש
מוהרנ"ת לרבינו הקדוש, בהם באים לידי ביטוי
הגעגועים והחשק של התלמיד הנאמן לרבו הגדול,
בחייהם ובהסתלקותם לא נפרדו

עוצם מעלת השירי ידידות שנכתבו על ידי מוהרנ"ת
השיר שנכתב בחיי רבינו והשירים המופלאים לאחר
ההסתלקות השתלשלות השיר בדורות המאוחרים
תגליות חדשות ונפשו קשורה בנפשו

מאמר ראשון

שיר של התקשרות

את סודה של ההתקשרות העצומה שבין רבינו לתלמידיו לא ניתן לפענח. הגעגועים והחביבה לצדיק, אותה רחשו בליבם תלמידי רבינו, חסידי ברסלב שבכל הדורות - מופלאת היא ונדירה ביותר. חסידים שהתקשרותם חזקה ואיתנה בכל נימי נפשם, שם רבם שגור על פיהם תמיד, ביום ובלילה לא יעזבוהו.

קל וחומר כשאנו עומדים למול ההתקשרות של התלמיד בה"א הידיעה, שהתקשרותו ודבקו ברבו הפך בעיני כל העולם לסמל של חסידות והתקשרות בביטול מוחלט.

כל מי שהתוודע למסכת חייו של התלמיד המושלם בתלמידותו, מוהרנ"ת זי"ע, עומד נפעם. אין כאן שום שיר עצמי, שום בקעה אישית להתגדר בה. הכל הכל, מתחילה ועד הסוף, כל מעייניו הם רק להמשיך את אשר התחיל רבו, כל חייו הם חטיבה אחת להפיץ את מעיינות רבו, לפרסם את תורתו ולגלות את דעתו, בכל מקום ובכל זמן.

סודה של ההתקשרות היא אהבה עצומה, אהבה שאין בדומה לה. אהבה שאינה תלויה בדבר, של מקושרים אמיתיים. וכפי שרבינו מגדיר (בליקוטי מוהר"ן סימן קל"ה) את האהבה הזו כאהבה שאין למעלה הימנה, בבחינת "ונפשו קשורה בנפשו".

למרות שכתבי מוהרנ"ת מלאים וגדושים בדברים נוראים אודות מעלת הצדיק, מעטים הם ההודמנויות בהם הוא מכוון את פרי עיטו היישר לרבינו הקדוש בשמו המפורש. בעיקר ידוע המכתב המפורסם שכתב מוהרנ"ת לרבינו, והוא מובא בתחילת הספר "עלים לתרופה". כמו כן קיימים מספר לשונות של שבה, חיבה וגעגוע המפורזים בשאר מכתביו.

אולם המקום המיוחד בו אנו מוצאים ביטוי מובהק לרחשי הלב של מוהרנ"ת לרבינו ולתורתו, הם בשני שיריו - "שירי הידידות" שכתב, בהם מגיעים לשיא עוצם געגועיו לאור הצדיק.

החרו החזיקו אחריו תלמידיו בדורות הבאים שגם הם חיברו שירי קודש, אולם בעשרות השנים האחרונות, משום מה, אין השירים הללו מפורסמים דיים, אם נסקור בכלליות את כל הכמות של השירים - שירי הידידות - שכתבו מוהרנ"ת ותלמידיו (מלבד שירי הידידות המאוחרים יותר שנתחברו בידי רבי יצחק ברייסער ועוד) נמצאים בידינו חמישה שירים. שני שירים שכתב מוהרנ"ת, שני שירים של תלמידי מוהרנ"ת (אודות השירים ומחבריהם במאמר נפרד בע"ה) ועוד שיר אחד ארוך הנמצא בספר בפני עצמו, מרי יחיאל מענדיל תלמיד מוהרנ"ת.

תהפוכות ההדפסה

עד לפני כשלושים שנה, היו מודפסים ארבעת השירים (מלבד השיר של ר' יחיאל מענדיל) בתוך הספר חיי מוהר"ן, שניים מהם בתחילת הספר, ושניים מהם בתחילת החלק השני. על שניים מהם היה מצויין עליהם כי נכתבו בידי מוהרנ"ת ועל השניים האחרים לא היה מצויין מאומה, מלבד "שנמצא באמתחת אחד מאנשי".

לפני כשלושים שנה בעת שהרה"ח ר' אברהם ווייצהנגולד ז"ל ההדיר את הספר חיי מוהר"ן וסידרוהו מחדש במהדורה המנוקדת של "משך הנחל", הוא הקדיש מקום של כבוד לשירים הללו בספר בפני עצמו יחד עם שירו הארוך של ר' יחיאל מענדיל, וכתוצאה מכך השמיט אותם מתוך החיי מוהר"ן. כך נולדה לה במשך הזמן מציאות חדשה: בעוד הספר חיי מוהר"ן הלך והופץ לרבבות, הרי שהספר "שיר ידידות" אול מן השוק, עד שכיום רבים מאנשי אפילו לא מודעים לקיומם של שירים נוראים אלו, מכל שכן שלא נתנו להם את תשומת הלב ולא עיינו ועסקו בהם בצורה הראויה.

"המליצה יש לה כח גדול"

הלשון שטבע מוהרנ"ת בכתבו שירים אלו וקרא להם 'שיר ידידות' לקוח מלשון הכתוב בתהילים (מה, א): "לְמַנְצָה ... מִשְׁפִּיל שִׁיר

שיר ידידות בכתב ידו של רבי אלטר מטפליץ

בכתב יד זה מופיע הנוסח המקורי "נרו יאיר" המזכיר על כתיבת השיר בחיי רבינו ז"ל

יְיָדוּת". שיר ידידות' הוא שיר של שבה, שיר שבא לבטא אהבה והתקשרות עמוקה וכלשון רש"י על אתר: "לכבוד תלמידי חכמים יסדו השיר הזה... שיר ידידות - שיר אהובים שיר של שבה להם להאיהבם על הבריות ולהאיהב תורתם עליהם".

כאשר מספרים את שבחו של התלמיד-חכם האמיתי, את סיפור דבריו וגודל מעשיו של הצדיק, אכן מאהיבים אותו על הבריות. לא זו בלבד, אלא גם את תורתו של הצדיק מאהיבים בכך על הבריות. כלומר, לא רק שישנה מעלה בעצם סיפור שבחו של הצדיק שבכך הבריות אוהבים אותו, אלא גם בכדי שכולם יתקרבו וייהנו מאור תורתו.

שירים אלו שנכתבו מתוך חשק וגעגועים, אהבה ויראה, מספרים את שבחו של הצדיק ואת שבה תורתו הנוראה והעמוקה, בלשון מושכת ומעוררת, מליצית וערבה.

בתורת רבינו אנו מוצאים בכמה מקומות שיחות מופלגות אודות הכח העצום שיש בלשון ה'מליצה'.

כן כותב רבי אלטר בסוף השיר כי מדברי השיר נראה כי מוהרנ"ת כתבו שידורפם בתחילת הספר "ק ליקוטי מוהר"ן

שׁוֹר וְדוֹדוֹת

אֲשֶׁר כָּתַב מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל*

אחד מעשרת אנשי המלך המובאים בסיפור הנורא של הבעל תפילה היה המליץ, שתפקידו להמליץ זכות. גם מליץ זה פעל את פעולתו על ידי לשון המליצה והשיר, וכמובא בחיי מוהר"ן (נסיעתו ושיבתו באופן את ר):

"בענין המליצה [הינו בעלי לשון ומליצה] אמר שהאדם ששנפטר נעשה תכף מליץ כמו שכתוב (איוב ג) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד". כי באמת מליץ הוא גם-כן בחינת לשון ומליצה ממש. כי גם המליץ שרוצה להמליץ וללמד זכות על אחד, הוא צריך לומר מליצתו בדרך מליצה. כי זה הרוצה ללמד זכות אם יאמר אלו הדברים ממש בלשון אחר או בסגנון אחר לא יפעל בדבריו למצא זכות, רק כשאומרים בדרך מליצה באופן שיקבלו דבריו... כי באמת הדבור והמליצה יש לו כח גדול לפעול ולעורר, כי אם יאמרו לאדם סתם שאחד נפטר לא יקבה כל כך, אבל אם יאמרו לו בדברי התעוררות ובדרכי המליצה יש כוח כח לעוררו לכפות פגריה בחיזוק, כי הדבור יש לו כח גדול".

ובלקוטי הלכות (תפלה ה"ד) הנסובה על הימנעות מבעל תפילה מאריך מוהרנ"ת מאוד בביאור שיחה זו:

"וכאשר שבת רבנו זכרוננו לברכה בעצמו את המליצה מאד. ואמר שהמליצה יש לה כח גדול לעורר את האדם. ונח למעלה יכולין לפעול לעורר רחמים וישועה גדולה על ידי המליצה, כי אמר שגם המלמד זכות למעלה נקרא על שם זה מליץ על שם המליצה דיקא, כי זה הזכות בעצמו שהוא מלמד על איוה אדם אם היה אומר כך בלי דרכי המליצה לא היה פועל כלום לעורר רחמים עליו, כי הלא גם בלעדו יודעין מזה הזכות, אף עקר כחו של המלמד זכות לפעול ישועה ורחמים הוא על ידי המליצה על ידי שאומר אותו הזכות וכיוצא שמלמד בדרך מליצה, דהינו שמציע הדבר יפה בטענות נאות ונכונות ובדבורים יפים ובמליצה נאה. על ידי זה יש לו כח לעורר למעלה רחמים וישועה".

וכתב שם בסוף אריכות דבריו:

"ועקר מעלת המליצה הוא בשביל המכלית האמתית לזכות להתקרב על ידה להשם יתברך. ומי שאזכה למליצה פזאת ומכלה ימיו להמליץ דבריו לפני השם יתברך בתפלה ותחנונים וכו', או להמליץ דבריו לישראל לעוררם לעבודתו יתברך פאמת. כודאי אשרי לו אשרי חלקו. ומי שאינו זוכה לזה בשלמות אינו מעפכ לעבודתו, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. ואינו הפך מהאדם שיעשה מה שאין ביכולתו. ויכול להתקרב להשם יתברך על ידי שיחתו אף שהוא ואף שדבר יהיה נחשב

אֲרוֹן כָּל הַאֲצִילִים וְהַנְּבִרָאִים וְהַנּוֹצְרִים וְהַנְּעֻשִׁים / דְּבָרָיו מְגִיד לַיעֲקֹב, חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל - עִם עַמּוּסִים /

וְכַעֲבַדְתֵּנוּ לֹא עֹבְנֵנוּ אֱלֹהֵינוּ, וַיִּשְׁלַח לָנוּ מוֹשִׁיעַ וְרֹב - בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִגּוֹ הוּא לְכָל הַחוֹסִים /

וְכַעֲבַדְתֵּנוּ לֹא עֹבְנֵנוּ מִטּוֹבוֹ רַב חֶסֶד, לְקָרֵב הַרְחֻקִים - לְהַצִּילֵם מִיַּד שׁוֹסִים /

לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר - הַמְּאִירִים לָנוּ בְּכָל פְּנוֹתָם /

וְמִפִּיהֶם אָנוּ חַיִּים, אֲשֶׁרֵי הַבָּאִים בַּחֲצִירֵיהֶם וּבְטִירוֹתָם /

כִּי יִמְלַל גְּבוּרוֹתָהּ! וְאִפְלוּ כָּל הַיָּמִים דִּין, וְאֶנְגִּים קִלְמָסִים / וְהוּא אָמַר וַעֲשֵׂה עִמָּנוּ גְּדוּלוֹת וְנִרְאוֹת, נִפְלְאוֹת וְנִסִּים /

רַבּוֹת עֲשִׂיתָ אֵתָּהּ ה' אֱלֹהִים - נִפְלְאוֹתֶיךָ וְנִרְאוֹתֶיךָ מִחֲשָׁבוֹתֶיךָ אֱלֹהֵינוּ, לְמַעַן עֲשֵׂה בְּיָמֵינוּ הַזֶּה, עִם רַב - לְחַיּוֹתָם /

יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו, בְּגִי צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְכָם - מֵאֵן מַלְכֵי רַבָּנוּ, הַמְּאִירִים אֹר לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמוֹשָׁבוֹתָם /

נֶפֶשׁ רַעְבָּה וְיִמְלֵא טוֹב, לְהַצִּיל נֶפֶשׁ הַעֲשׂוּק - מִשְׁאוּל תַּחֲתוֹת לְחַיִּים וְנַחֲמִים לְזַכּוֹתָם /

וְחָשַׁב מִחֲשָׁבוֹת לְכָל יַד מִמּוֹנֵה נֶדַח, לְהַחֲזִיר לְמַקּוֹר נִפְשׁוֹתָם /

וְאֶנְחֵנוּ לֹא נַדַּע מַה נַּעֲשֵׂה וּמַה נַּעֲבֹד עַד בּוֹאֵנוּ שָׁמָּה - אֶל צַדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, הֵם יוֹרֵנוּ הַדֶּרֶךְ וְנִלְוֵנוּ בְּנִתְיָבוֹתָם /

רַבִּי אֹמַר אִיזְהוּ דְרַךְ יִשְׂרָאֵל שִׁיבְרָ לֹא הָאָדָם, מִיּוֹם עֲמַדוֹ עַל דַּעְתּוֹ - עַד בּוֹא עַת פְּקָדְתָם /

בָּבוּ כָּל פְּעֻלֵי נֶפֶשׁ - הַחֹסִים עַל מִסְפָּר יָמֵיהֶם, וּמְרַחֲמִים עַל נַפְשׁוֹתָם /

תְּפַלֵּל עַל זֹאת - כָּל חֹסֵד אֱלֹהֵי לַעֲת מַצָּא, לְזַכּוֹת לְמַצָּא רַב וּמְנַהֵיג - דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה לְהוֹרוֹתָם /

נִשְׁוֹטֵט לְבַקֵּשׁ אֵת דְּבַר ה', לְמַצָּא מִי שִׁישְׁקֹד עַל תַּקְנֵת נַפְשׁוֹ - מֵאֲשֵׁפוֹת עֶפֶר לְדָלוֹתָם /

וְעַל מִי לָנוּ לְהַשְׁעוֹ - כִּי אִם עַל אֲבֵינוּ שְׂבִשְׂמִים, לְהוֹדִיעֵנוּ דְרַךְ הָאֱמֶת - וְצַדִּיק הָאֱמֶת הַמְּרַחֵם עַל עַנְיֵי הַצָּאן לְיִשְׁרָאֵל לְבוֹתָם /

הֲטָ אֲזַנְךָ וְשָׁמַע דְּבַרֵי חֲכָמִים, בְּמוֹשָׁבוֹתָם /

לְבַבְךָ תִּשְׁתִּית לְדַעְתָּם / רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂוּ חֵיל, וְאִישׁ אֲמוּנִים מִי יִמְצָא - שִׁפְנָה לְעַמּוֹ לְרַפָּא מִשׁוֹבְתָם /

בְּקִשׁוֹ צַדִּיק, בְּקִשׁוֹ עַנְיָו, הַסּוֹכֵל, וְנוֹתַן עֵין לְסוֹרְרִים - לְהַשְׁבִּים מִרְעַתָּם /

רַב וְצַעִיר, גְּדוֹל וְקָטָן - הַכֹּל צָרִיכִין לְמַרְי חֲטִיָּא, לְבַקֵּשׁ תוֹרָה מִהַרְבַּ הָאֱמֶת, כִּי מִמָּנוּ תּוֹצְאוֹת חַיּוֹתָם /

בֵּית צַדִּיק חָסוֹן רַב - אֲשֶׁרֵי הַשּׁוֹקֵדִים עַל דִּלְתוֹתָם /

יֵשׁ זָהָב וְרַב פְּנִינִים, וְכָלֵי יָקָר שַׁפְתֵי דַעַת - הַצַּדִּיק הַמְּשַׁפֵּיעַ מִטּוֹבוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְחַקִּימָם וּלְחַיּוֹתָם /

נֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דְבַר, אֲשֶׁרֵי הַבָּאִים בְּצֵל קוֹרְתוֹ /

הֲכֹחוּ מִמַּתְקִים וְכֹחוּ מִחֲמָדִים, אֲשֶׁרֵי יוֹלְדָתוֹ וְהוֹרְתוֹ /

מֵאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשָׁבוֹתָיו, אֵין חָקֵר לְתַבּוּנָתוֹ /

נֶפֶת תִּטְפְּנָה שַׁפְּתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים, מַה נִּמְלְצוּ לְחַף אֲמַרְתוֹ /

נָרוּ יָאִיר - הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה

יָלַד, אֲשֶׁרֵי שָׁזָה גְּדֹל / נִפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ, וְחֹסְבוֹ עִם עַנְיֵי וְדָל /

שִׁמְחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנָה פִּיו, אֲשֶׁרֵי אֲנָשָׁיו הַעוֹמְדִים לְפָנָיו לְשִׁמּוֹעַ אֵת חֲכָמָתוֹ /

מַה טּוֹב וּמַה יָּפֵה - אֲזוֹן שׁוֹמַעַת תּוֹכַחַת מוֹסֵר פֶּה אֶל פֶּה, לְקַבֵּל הַדְּבָר מִפִּי הַמְּדַבֵּר בְּעַצֵּם קִדְשָׁתוֹ /

חֲלוֹק שְׁבִין הַשׁוֹמַע מִפִּי הַרַב - לְהַשׁוֹמַע וְלַמַּעֲזִין בְּסֵפֶר, יִבְאֵר בְּמֵאֲמָרִים הַבָּאִים - הַמְּאִירִים עֵינָיו בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ /

הַחֲפֵץ לְמַלְאוֹת יָדָיו לַה' - יִשִּׁים לְבוֹ אֶל הַדְּרָכִים הַנִּפְלְאוֹת בְּסֵפֶר הַזֶּה, יִפְתָּחוּ עֵינָיו וְיִתְלַחֵב לְבוֹ לְעַבְדוֹתָו /

יִשִּׁישׁ כְּגִבּוֹר לְרוּחַ אֶרֶץ - בְּחֵתָן יוֹצֵא מִחֲפָתוֹ /

צַדִּיק דְּבַשׁ אֲמָרֵי נַעֵם - מִתּוֹךְ לִנְפֶשׁ וּמִרְפָּא לְעַצֵּם, תֵּלַל כִּטְל אֲמַרְתוֹ /

וְלֹא יֵאֲשָׁמוּ כָּל הַחוֹסִים בּוֹ, רְאִישִׁיתוֹ מַצְעֵר - יִשְׁנָא מְאֹד אַחֲרֵיתוֹ /

נָרוּ יָאִיר - הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה

בִּישׁוּעָתוֹ / חוֹלֵק עַל הַרַב - כְּחוֹלֵק עַל הַשְּׂכִינָה /

זֶר לֹא יִתְעַרֵב בְּשִׁמְחַתְנּוּ, דְּקַבִּיעֵי לִיהַ קִינָה /

קוֹל רִנָּה וַיִּשׁוּעָה בְּאֱהָלֵי צַדִּיקִים, אֲכֹן מֵאִסּוֹ הַבּוֹנִים - הַיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה /

הֲאִקּוֹ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמִּיחְלִים לַה', כִּי אַחֲרֵית לְאִישׁ שְׁלוֹם /

זֶר יְהִיר לְךָ שְׁמוֹ, פִּתְאֵם יְבוֹא אִידוֹ - גִּיהַנֵּם כְּלָה וְהֵם אֵינֵם כְּלִים /

קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה', כּוֹהֵר הַרְקִיעַ יְהִירוֹ הַמִּשְׁפִּילִים /

וְשִׁבְתֶּם וְרִאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע, וּבֵין עוֹבֵד ה' לְאֲשֶׁר לֹא עָבָדוּ /

נִכְוֵנוּ לְלַצִּים שְׁפֹטִים, יְבוֹאוּ עָלֵינוּ בְּנִשְׁקָה, בְּרוּחַ יְבִרַח מִיָּדוֹ /

הַפִּיר עֲצָתָם וְחִקְלָקַל מִחֲשָׁבוֹתָם, ה' אֲמַר אֱלִי בְּנֵי אֵתָּהּ - כְּאֵלֵינוּ הַיּוֹם יִלְדוּ /

הֲיֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנֵם, חָץ יִפְלַח כְּבָדוֹ /

זָדִים הִלְצִנֵי עַד מְאֹד, אֲשֶׁרֵי הַנָּבֵר אֲשֶׁר תִּסְרְנוּ יָהּ - וּמַתּוֹרְתְךָ תִּלְמְדוּ /

קָרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ - לְהַפְּלִיא עִמָּהֶם חֶסֶדוֹ /

חֲלִילָה לָּךְ! חֲלִילָה לָּךְ מִלְּהִתְיַאֵשׁ - לּוֹמְרֵ: מַה יַּעֲשֶׂי מִלְּרַב חֲטָאֵתֵי וּפְשָׁעֵי הַמְּרַבִּים אֲשֶׁר הִרְבִּיתִי לְפַשְׁעַנְדוֹ / סֵנֶר עָלֵי הַדֶּרֶךְ, אֵין לִי עוֹד תַּקְוָה חֵס וְשְׁלוֹם - לְשׁוֹב אֱלֹהֵי וְלַעֲבֹדוֹ / כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו! וְלֹא אָפַס לְנַצַּח חֶסֶדוֹ / וְלִשְׁבִים פְּשׁוּטָה יִמִּינוּ - וּפְתוּחָה יְדוֹ / הַצּוֹפֶה לְרָשָׁע וְחָפֵץ בְּהַצְדָּקוֹ / כִּי טוֹב ה' כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ /

עַד כַּה עֲזוּרֵנוּ רַחֲמָיו - וְהַגִּיעַ דְּבָרֵינוּ אֱלֹהֵי, כִּי הִצִּיקְתֵּנוּ רַחֲמָנוּ / וְעַל ה' נְשִׁים תִּקְוֵנוּ / אֲשֶׁר עַד כַּה בְּרַחֲמָיו הַעֲצוּמִים הִיָּה בְּעִזּוֹנוֹ / וְגַם עַד זְקֵנָה וְשִׁיבָה אֵל יִעֲזֹבֵנוּ / אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צִוְחָה בְּרַחֲבֵיתוֹ / עַד יְבוֹא גּוֹאֵל צַדִּיק לְהָאִיר עֵינֵינוּ / אֱמֶת מֵאֲרֵץ תִּצְמַח, וְצַדִּיק מִשְׁמַיִם יִהְיֶה נִשְׁקָף - עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְעָלֵינוּ / וְנִפְחָה כְּלָנוּ לְעַבְדָּךְ אֵת ה' כְּאֱמֶת - בְּנִעְרֵינוּ וּבְזִמְנֵינוּ / מִלֶּךְ בְּיַפְיֹ תַחֲזִינָה עֵינֵינוּ / בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ / אָמֵן, כּוֹ יְהִי רִצּוֹן.

ג. בספר חיי מוהר"ן (מהדורת פראמפל, שנת תרע"ג, בו ראה השיר אור - לדאטוה): נדפס במקום החרוז: נרו יאיר - הולך ואור עד נכון היום, נגילה ונשמחה בישועתו / שלשת החרוזים דלהלן (סגנונם מוקיח - כי מדובר בהוספה מאוחרת): זכר עשה לנפלאותיו, חנון שלחו לנלות מצפוני אורותיו / צדיק יסוד עולם, כן יגיעו כל הולכי ארחותיו / ברפת עולם, ולאשר הצפון - יזכו כל שומרי פקודיו /

א. השיר הוגה פה בדיוק רב, מכתב-יד החסיד הדגול רבי אלטר מטפליק הי"ד, שהוסיף וכתב בסוף השיר את הבחנתו הנעימה, בזה הלשון: א"ה [אמר המעתיק]: נראה מדברי השיר הזה, אשר מורנו מוהרנ"ת ז"ל כתבו - שיודפס בתחלת הספר הקדוש לקוטי מוהר"ן.

ראז לפתע פרץ רבי שמזאל שפירא בבכי מר...

מסמך מרטיט המתפרסם
לראשונה, ממפגש נרגש
מרעיד לב, בפרבר שבניו יורק
רבתי, בין הרה"צ ר' **צבי יוסף**
(הרשל) **וואסילסקי** זצ"ל
והחסיד הגדול רבי **שמזאל**
שפירא זצ"ל, שהתרחש
בשנת תש"ל בעת שגלה
לאמריקה לצורך השגת אשרת
נסיעה לציון הקדוש • ממה
ששמענו מפי בנו יקירו הגה"ח
ר' **אברהם משה וואסילסקי**
שליט"א ששמעה מפי אביו
זצ"ל בכמה הזדמנויות

•
מוגש לכבוד יומא דהילולא
של החסיד המופלא רבי
שמזאל שפירא זצ"ל, החל
בכ"א ניסן - שביעי של פסח

רדידות אמיצה ארוכת שנים שררה בין האיש חי ורב פעלים החסיד הנודע רבי הרשל וואסילסקי זצ"ל לבין החסיד המופלא והמופלג רבי שמואל שפירא זצ"ל, מיום שבה שמעו לאוזניו נקשרה נפשו בנפשו. תואר דמות דיוקנו של רבי שמואל ז"ל ושגב עבודתו יחד עם שפלות רוחו תמימותו וצניעותו המופלגת ודבקותו ללא שיור באור האורות של האמת קנו שביטה בלבו הטהור של ר' הרשל ז"ל, שכנודע היה כל כולו ביטול והכנעה ליראי ה' באמת, ובפרט לדבקים באור הצדיק יסוד העולם אליהם רחש הערכה ואהבה לאין שיעור.

ההתקשרות ביניהם עוד גדלה עצמה והתהדקה לעת שנתראו יחדיו בביקוריו התכופים של רבי הרשל ז"ל בארץ הקודש. וכמים פנים אל פנים לא זו רבי שמואל ז"ל מלחבבו כרום ערכו ולהוקירו על רוב מפעלותיו וחסדיו העצומים לרומם קרן הצדיק לקומם בית על שמו וזכרו ולחזק ולאמץ את אנשיו הנקראים על שמו הקדוש.

ויהי היום והקול נשמע כי הנה החסיד הגדול רבי שמואל שפירא עושה את דרכו אל אמריקה עבור השגת אשרת כניסה לציון הקדוש באומן. רבים וטובים מבני ציון היקרים התקשו לעכל את השמועה הזאת. לבם נמנע מלהאמין שאותו צדיק רבי שמואל שפירא שנתקדש בעשר קדושות, אשר מיום עמדו על דעתו ועל דעת רבינו עמל ויגע בתפילה וזעקה ושיחה לסתום עיניו לגמרי מחזיו דהאי עלמא, האם יתכן הדבר שרגליו הקדושות תדרכנה על אדמת "א טריפה מדינה".

אכן מי שהיה קרוב לרוחו ולנפשו והכיר את עוצם התקשרות נשמתו לאור העליון המאיר בכל העולמות, ידע נאמנה שרבי שמואל יעשה ויפקיר הכל כדי לזכות לבוא ולהשתטח על הציון הקדוש. למרות פרישותו העצומה וקניני הקדושה שרכש בבכי ובדמעה ללא הפוגה, ולמרות חולשת גופו וקושי טלטול הדרכים הוא יעבור ימים ונהרות לזכות לחון את עפר חלקת מחוקק מקום גניות עצמות תיקון ותקוות כל הדורות.

הם הרי היו עדים לשאגותיו של רבי שמואל בשדות וביערות ובציוני הקודש ובפרט אצל ציון הרשב"י, איך עשרות עשרות בשנים בהגיעו להמילים של השערי ציון "בשערי ציון נעוץ כיונים" היה יכול להשתפך בערגה שעות וזמנים ארוכים.

הם הרי היו נוכחים כאשר מכר בשטר קנין ובחתימת עדים את חלקו בעולם הבא עבור אמירת תיקון הכללי אחת, הם ידעו שבאהבת הציון שגה כל היום. ובערוב ימיו בראש השנה האחרון לימי חייו, כבר זכו הכל לחזות בהשתאות את נפלאות התקשרותו לציון הקדוש, כאשר מסר נפשו והשליך עצמו מנגד וכל עוד רוח נשמת חיים באפיו טלטל את גופו הטהור השבור והרצוף, לזכות להשתטח על הציון הק'.

רבי שמואל שפירא בהשתטחות על הציון הק'

הציון הק' בשנים עברו

שאדרבא גברא רבא כדוגמתו יכול להשפיע את אור רבינו הק' יותר מכל, הוא אור עוז והשיב לו: "רבי שמואל, במחילה מכבודכם, אותנו לא מעניין כלל חטאיך ופשעיך, אנחנו רוצים לשמוע ממכם דיבורי התחזקות מהרבי הקדוש".

דבר לא הועיל, רבי שמואל עמד בסירובו.

ר' הרשל שנוכח לראות שעמלו לשוא, ואין דבר שיואל להניע את ר' שמואל ולשנות את דעתו, בנסיון אחרון לשנות את דעתו פנה אליו מנהמת לבו: 'רבי שמואל יש לכם שליחות גדולה כאן באמריקה להאיר את אור רבינו הק' פה, ויתכן שזה עיקר באתכם הנה, והרי אם חפצים אתם לנסוע לרבי, ואתם יודעים את גודל הענין ומאידיך את עוצם המניעות שיש כנגד זה, בודאי שהנכם חפצים שהרבי יקרא אתכם אליו ויסייע בעדכם, אם כן אתם מחוייבים לעשות משהוא עבור הרבי.. לדבר ממנו.. ואז תוכלו לזכות להוציא לפועל את משאלת לבכם הגדולה..

רבי שמואל נאלם דומיה, לא היה מילה בלשונו, אבל גם לא יכל לרצות אותו כי לא הסכין לדבר זה מעולם.

בדיבורים אלו נפרדו לשלום, לא לפני שהתפשרו ביניהם שעל כל פנים הוא לא ידחה יחידים שיבואו לדבר ולשוחח איתו בעבודת השם יתברך ומרבינו הק' בשעה שבין הטבילה לתפילה.

יש לציין שרבי שמואל זצ"ל גם סבר כדעתו של רבי הרשל זצ"ל, אך תכונת נפשו גדרה בעדו. אולם יום אחד בשנה נפרצה המחיצה.

היה זה בעת משתה היין בפורים. בההוא עידנא כשמצות היום על פי רצון רבינו הק' שחייב איניש לבסומי הוא כפשוטו ממש, היה שוכח רבי שמואל שפירא מעצמו כליל וכל הסכרים היו נפרצים. בההוא יומא היה משמיע את קולו חוצב להבות אש בגדולת רבינו הקדוש

אמיץ בכל דבר ששייך ונוגע לענין רבינו הק'. הוא לא יוותר, ויתראה עם רבי שמואל ויהי מה. הוא לא יתן לו לחמוק ללא ביקור בבית מלונו.

לאחר סיום חוק לימודיו ושיעוריו בישיבת "תורה ודעת" שם כיהן כריש מתיבתא ומלמד לעדרי הצאן, פנה ועשה את צעדיו אל עבר בית מגוריו ואכסנייתו של רבי שמואל.

... ר' הרשל נכנס לחדר, ורבי שמואל מרים את עיניו הקדושות ועומד כולו מופתע, למראה האורח היקר והאהוב, הוא לא ציפה כלל שמישהו יטרח לאתרו ויעשה מאמץ לבקרו. עיניו אורו ופניו הפיקו שמחה להיפגש עם מיודעו ודורש שלומו זה רבות בשנים, זה המתדבק במידת קונו והוא טוב ומטיב לכל בכל העיתים והזמנים. ביני לביני חלף במקום מקורבו של ר' הרשל משכבר הימים, הרה"ח ר' אריה ווינשטוק שליט"א, שהצטרף אף הוא לביקור אצל שאר בשרו.

אחרי דרישת שלומים עבר ר' הרשל לדבר על הנושא הבורע בעצמותיו, הוא פונה אליו ביראת כבוד ומזמינו לבוא ולפקוד את בית המדרש ולדבר ולשוחח מרבינו הק' עם בני הנעורים. ר' שמואל, ששפלות רוחו אין לה עפר משלה, ומעולם לא פצה את פיו ולא ראה את עצמו ראוי לדבר ברבים לפני אחרים, ביטל את הרעיון מכל וכל הוא איננו מסוגל לכך, ואמנם ר' הרשל לא הרפה מלהפציר בו בדברי חן ותחנונים, וכאן לא יכל ר' שמואל להכיל את הדבר לרגע, הוא נאלם דומיה ולפתע החל פורץ בבכי מר כשכל גופו מרטט: "זאלטס וויסען איך בין א זינדיגער מענטש זייט די מינוט וואס איך בין גיבורין גיורארן און איך דארף א תיקון" [= "דע לך כי חוטא אנוכי מיום היוולדי ואני צריך תיקון" - - -]

לרגעים אחדים עמד ר' הרשל נרעש ונרעד מהמעמד, בכיו נגע ללבו הרחום אבל לא הוא חשב להרפות, הוא ידע היטב על איזה 'חטאים ופשעים' מתוודה ר' שמואל, הוא היה נחוש בדעתו

אתה חייב לפרסם את דעת רבינו בעולם, בווייליאמסבורג כבורו פארק, בכל מקום - בכל מקום שיש רבי בעולם, שיש רבי נחמן מברסלב, שיש ציונו הקדוש והנורא - שחסידי ברסלב יש להם מסירות נפש כדי להיות על ציונו. יש באמת אנשים כשרים, אכן יש אנשים כשרים בארץ ובחוץ לארץ, אבל הרי יש כזו השכות בעולם - אלא מה? התיקון הוא ציון רבינו.. ציון רבינו ...

רבי שמזאל שפירא לימד איך ללכת עם האמת והפשטות של רבינו כל החיים

המופלא והמופלג רבי
שמואל שפירא זצ"ל,
החל ביום שביעי של
פסח, יסוד שבחסד ■
**למען תספר באוני
בן ובן בן**

בכל אחד ואחד מאנשי
הצדיק המקבלים
מאתו ומאירים זה
לזה באהבה ואחוה
■ מוגש לכבוד יומא
דהילולא של החסיד

העזה לרבינו הקי ■
על האמת הפשטות
והצניעות שעטפה
את זקני החסידים
שבדור האחרון ■
ועל הנקודה הטובה
היחודית הנמצאת

אשר הפליא את
בני דורו בקדושתו
המופלגת בנעימות
עבודתו במידותיו
הנאצלות וביותר
בענוות חן ושפלות
רוחו והתקשרותו

רבינו הקי ותלמידיו
ברחבי תבל
המספר בערגה על
אורחות חייו של
המאור הגדול רבי
שמואל שפירא זצ"ל,

שיחה רבת השראה
עם הרה"ח ר' **משה
יעקב רוזן** שליט"א
מיקירי חסידי ברסלב
שבעיר מאנסי
שבארצות הברית,
וממפיצי אור ספרי

ר' משה יעקב רוזן היה נער אמריקאי צעיר, בן למשפחה מודרנית ממנהטן. כשהכיר לראשונה את חסידי ברסלב ב'איסט סייד' של אז, הם היו בודדים, אבל הוא נמשך אחריהם ומאז לא עזב אותם. כשלמד בישיבת 'תורה ודעת' הכיר את ר' הרשל וואסילסקי ז"ל, שקירב אותו מאד.

בהמשך, כשהוא בן שש עשרה בלבד, נסע לארץ לבדו כדי ללמוד בישיבת מיר, וזאת לפני למעלה מחמישים שנה. בירושלים התגוררו אז זקני חסידי ברסלב של הדור הקודם. אף שחסידות ברסלב של אותן שנים הייתה קטנה ולא ידועה, היא מנתה דמויות שהמחישו בהליכותיהם איך נראים תלמידיו של הרבי הגדול. במשך השנים שבהן למד בארץ, ר' משה יעקב ספג אל תוכו שעות רבות של התבוננות, דיבורים ושיחות שמלוות אותו מאז ועד הלום.

כיום הוא מתגורר בארה"ב. תושבי מונסי הוותיקים מכירים את חנות הספרים הבייתית שלו, מפעל הפצה פרטי של ספרי ברסלב שהוא מפעיל מביתו באחד הרחובות השקטים של העיירה.

בשיחה עם 'אבקשה' הוא מתאר את הפשטות וההתבטלות שאפיינו את חסידי ברסלב בדור הקודם, ומקדיש פרק מיוחד לדמותו של הרה"ח ר' שמואל שפירא ז"ל.

בראשית הדברים מובאת התנצלות והבהרה כי ייתכנו אי-דיוקים בתוכן או בניסוח בשל העובדה שהשיחה נערכה מחדש לטובת שטף הקריאה.

חסידי ברסלב שהתגוררו בניו יורק אחרי המלחמה, מספר ר' משה יעקב, היו בודדים ממש. "בית הכנסת היחיד של ברסלב באמריקה היה באיסט סייד, שם גדלתי. כשנפתח בית הכנסת בבורו פארק השפעתי על המתפללים מהאיסט סייד שלפחות בראש השנה יבואו להתפלל בבורו פארק, כיון שרוב החסידים התגוררו שם באותן שנים. מאז הוא הפך לבית הכנסת הראשי של ברסלב בארה"ב."

איך מגיע ילד אמריקאי לברסלב?

"מי שקירב אותי לברסלב היה ר' הרשל וואסילסקי ז"ל. הוא היה ר"מ בישיבת תורה ודעת, שם למדתי בצעירותי. ממנו למדתי הרבה. אגב, הייתי יחד עם ר' הרשל אצל רבי יואליש, הרבי מסאטמר, כאשר בא לבקש ממנו עזרה בהדפסת התיקון הכללי. הוא קרא לי יום אחד ואמר לי: בוא אתי, הולכים לסאטמאר רב. כשר' יואליש שמע את הבקשה שלו הוא נתן את כל הסכום. ר' הרשל שאל אותו אם הוא יכול לציין זאת בהדפסה. הרבי חיך ואמר: יש אנשים

ר' משה יעקב רוזן

ר' לוי יצחק בשנותיו האחרונות נהג לומר לי שוב ושוב: משה יענקל, אתה יודע, כשמזדקנים צריכים להתפלל הרבה שלא לשגות בדמיונות בנוגע לעצמך. הוא חזר על כך כסדר. זה היה נר לרגליו. הוא לא שכח ולא הסיח דעת מכך. כשנהיים זקנים חושבים כבר שנעשו משהו, נהיו משהו. הבעל דבר מכניס דמיונות באדם. והוא תמיד גירש מעצמו את המחשבות הללו

שלא מחזיקים מברסלב, וגם ממני הרבה אנשים לא מחזיקים. מה יהיה כשנהיה ביחד.

כשיצאנו אמרתי לו: למה היית צריך לשאול? היית פשוט מדפיס וזהו...".

אחרי כמה שנים ב'תורה ודעת', ר' משה יעקב החליט לנסוע ללמוד בארץ, כשאתחסיבות המרכזיות לכך הייתה רצונו להכיר מקרוב את חסידי ברסלב הוותיקים שרובם התגוררו בירושלים באותה תקופה. הישיבה שנבחרה הייתה ישיבת מיר בירושלים, גם בשל סמיכותה ל'שוהל' במאה שערים, וגם משום שבאותם ימים התרצה בה קבוצה גדולה יחסית של בחורים מאנ"ש.

"בישיבת מיר באותה תקופה, בשנים תשי"ט-תשי"ך והלאה, היו הרבה בחורים חסידי ברסלב. עד כדי כך שמישהו עקץ פעם את ראש הישיבה ואמר לו שעליו להחליף את השלטן שעל הפתח ליישיבת ברסלב, במקום ישיבת מיר". זה קרה לאחר שיישיבת ברסלב בבני ברק נסגרה לתקופה מסוימת, כתוצאה מחילוקי דעות שונים וכו'. רבים מהבחורים עברו ללמוד במיר. ר' משה קרמר למשל גם למד שם. בזמני הוא כבר היה אברך בישיבה. הוא נהג לשבת כל אחר הצהריים ולכתוב חידושי תורה.

הייתי בן שש עשרה כשהגעתי לארץ ישראל. בשדה התעופה בלוד חיכה לי חבר בשם ר' נפתלי רייכמאן ז"ל, שגם הוא למד אז במיר והיה אמור להדריך אותי בבואי לישיבה. כשהגענו לירושלים, בשעת לילה מאוחרת, הוא אמר לי: משה יענקל, אתה יודע מה, לפני שאתה נכנס לישיבה, בוא נלך קודם ל'שוהל' של ברסלב.

באותן שנים ה'שוהל' היה בערך עשירית מגודלו היום. בפנים הייתה עזרת נשים עם מחיצה. הנשים נהגו להגיע מהכניסה למטה, מהרחוב הצדדי. באותו רחוב היה גר ר' שמואל שפירא.

הגענו ל'שוהל' בשעה מאוחרת בלילה. המקום היה חשוך - רק ה'נר תמיד' עוד דלק - אבל יכולתי לחטוף מבט איך נראה בית הכנסת של ברסלב במאה שערים. זה היה מאורע חשוב עבורי.

פתאום שמעתי מין קול דממה דקה. התחלתי להסתכל סביבי כדי לראות מאין הוא מגיע. שאלתי את ר' נפתלי: מה זה? הוא חיך. הוא פתח את הדלת שהייתה במחיצה, ושם ישב ר' שמואל וערך תיקון חצות. הוא ישב ואמר בעל פה, כי בסוף ימיו הראייה שלו הייתה חלשה. הוא נהג לומר דברים רבים בעל פה. כשהיה צריך לקרוא משהו היה צריך ממש לנעוץ את פניו בתוך הספר. כך הכרתי את ר' שמואל בפעם הראשונה. כשמדברים על ר' שמואל, אני רוצה שתדע משהו. ר' שמואל ידע בציבור כאיש קדוש,

שומר עינו וכו', וכמובן אלה דברים לא פשוטים. דומני שר' איסר זלמן אמר ששליש העולם עומד על שמירת העיניים שלו. שבחים גדולים. הבית ישראל, הרבי מגור, שהיה מנהיג דגול, העריך מאד את ר' שמואל עד כדי כך שנהג לשלוח לו 'קוויטלאך', וזאת למרות שלר' שמואל הייתה ביקורת על כך שבגור שינו כמה ממנהגי ירושלים, כגון בענייני לבוש וכדומה. אבל הרבי מאד מאד העריך אותו. חתנו ר' יהודה לייב נהג לומר לי: יש יהודים שהורידו ליצר הרע יד או רגל. אבל השוער שלי הוריד לו את הראש. אגב, ר' שמואל צ'צ'יק כידוע לא התפעל מאנשים. אבל לר' שמואל היה לו כבוד מיוחד. הוא נהג לשאול אותו כל דבר. לאחרים לא הייתה השפעה עליו - הוא היה ת"ח מופלג אבל מאד עצמאי - אבל לר' שמואל הייתה דעה בשבילו. הוא היחיד שהיה מתייעץ אתו.

ובכן, הציבור הכיר את ר' שמואל כאיש קדוש, אבל לא יודעים את המעלות האחרות שהיו לו. הוא היה תלמיד חכם מופלג, מדקדק מאד בהלכה, כל סעיף קטן בשולחן ערוך, כל הלכה. ולא רק זאת, אלא גם המידות שלו היו מיוחדות. לא רק בקדושה. הוא דיבר לילד הקטן ביותר בדרך ארץ ובביטול. לא הרגישו שמדברים עם איוה מישהו חשוב. הוא היה יכול לילות שלמים לעסוק בעבודת ה', ומעולם לא הרגיש שמישהו חייב לו משהו. לא החזיק טיבותא לנפשיה. הוא היה כל כך עובד על מידותיו. היה גם אדם מסודר.

אגב, בנוגע לבקאות בהלכה - הוא מעולם לא רצה שיעשו ממנו עסק. אבל המשפחה ידעה שאפשר לשאול אותו בהלכה. היו לו גם הרבה שיעורים בגמרא. היו כאלה שנעשו עובדים אבל לא למדו הרבה, אלא בילו את היום בעבודת ה'. הלוואי שאנו היינו עושים זאת, אבל למעשה, ר' שמואל נהג לעורר על חשיבות הלימוד. כי כשאדם נופל, זה מה שמחזק אותו. היו לו שיעורים כל יום. הוא למד שתי מסכתות במקביל, ולמד את כל הש"ס כסדר. הוא למד הרבה, ידע הרבה, אבל היה נחבא אל הכלים.

אגב, גם ר' לוי יצחק למד כמה דפי גמרא כל יום. הוא ידע ש"ס. פעם בשנה או שנתיים כמדומני נהג לסיים ש"ס וזוהר, ופעם בכמה שנים שולחן ערוך. מידי שבת היה מסיים ללמוד את זוהר של אותו שבוע.

”

כיצד התחיל הקשר שלך עם ר' שמואל?

ר' שמואל מאד קירב את הבחורים האמריקאים שבאו לארץ. זה מאד מעניין. הוא הרי שנא את אמריקה. נהג לקרוא לה 'עמא ריקא'. מאד זלזל בה. הוא לא יכל לסבול את הרדיפה אחרי עולם הזה וכו'. גם בתקופה שהיה באמריקה, הוא

כמעט לא פתח את העיניים והתחבא מכולם. היו צריכים להסיע אותו ממקום למקום. אבל בחורים אמריקאים שכבר הגיעו לארץ הוא קירב מאד.

רבי הירש לייב ליפל

”

מה לדעתך הייתה הסיבה לכך?

צריך להבין משהו. אתן דוגמה. אני הכרתי את ר' עמרם בלוי. הוא היה הרי קנאי גדול. פעם באו אליו הביתה וראו כמה מראשי הציונים יושבים אצלו. מישהו שאל אותו: הייתכן? הוא ענה: כשמישהו בא אליי ומראה הכנעה, אני צריך להיות בן אדם. בעצם העובדה שהוא בא אליי הוא מגלה הכנעה, אז אני כבר צריך לקבל אותו. ר' שמואל הרגיש שבחור אמריקאי שמגיע למאה שערים מחפש משהו וצריך לקרב אותו. אבל את התרבות האמריקאית הוא שנא בתכלית. כמו שאומרים באנגלית: הוא שנא כל מה שאמריקה מייצגת.

הייתה לי הזכות להיות אתו במירון פעמים רבות. מלבד ראש השנה הוא נהג לנסוע לשם הרבה בשאר יומי דפגרא, כמעט כל ערב ראש חודש ובשאר הזדמנויות. בחג השבועות למשל. כמדומני שגם כל ארבעים ימי הרצון, אם אני זוכר נכון, מראש חודש אלול עד אחרי יום הכיפורים.

הוא נהג לשבת בציון עם הזוהר וללמוד. אגב, יש שם מעיין קטן שנקרא עין מגידו. אפשר לרדת אליו רק עם סולם מברזל. מים קרים כקרח. באמצע הלילה הוא היה לוקח 'לוקס' ויורד לטבול.

במירון הייתי אצלו הרבה. כיון שידע שאני בחור אמריקאי ואין לי איפה ללון, הוא היה אומר לי לישון במיטה שלו. היה לו חדר שם, שהוא ובניו וחנתניו נהגו לשהות בו כשבאו למירון.

הוא נהג להתפלל פעמים רבות לפני העמוד. הוא אהב להתפלל, בפרט במירון. קבלת שבת הייתה ה'דבר' שלו.

”

מעניין. ידוע שהוא ברח מכל עניין ציבורי.

מדיבורים כן. אבל תפילות הוא התפלל. גם בשוהל במאה שערים. אם כי, כפי שהוא התפלל לא יכלו להכיר בו שום שינוי, חוץ ממי שהיה 'מבין', שיכל לשמוע איזו אנחה, איזו הטעמה. הוא היה מלביש זאת, מכסה.

כשאני הכרתי אותו הוא כבר היה מבוגר יחסית. מעניין הדבר שבשנות צעירותו הוא היה

”

הכרתי את ר' הירש לייב ליפל. כשהגעתי הוא כבר היה יהודי זקן, הוא השקיע עבודה כזו ב"לדוד ה' אורי", כעשרים דקות, בקולי קולות, הוא החזיק את הסידור צמוד לפניו וצעק בקול

פ

עושה עבודות גדולות, בעמל

ובקולות, ממש עד שי צא דם. צעקות להי. כך סיפרו לי. כשאני הכרתי אותו הוא כבר היה מאד מיושב, מאד מחושב בכל דבר. לא יכלו להכיר בו שהוא אדם עם כל כך הרבה יגיעות. הוא היה נראה כאדם פשוט, בעל בית.

ראיתי פעם בשם בעל ה'חידושי הרי"ם' דבר נפלא. חז"ל אומרים שהלוחות הראשונים נשברו כי אין לך יפה מן הצניעות. לוחות אחרונים, הואיל ולא ניתנו בקולות וברקים אלא בצנעה, היה להם קיום. שואל החידושי הרי"ם, הרי הקב"ה יודע שדבר שניתן בקולות וברקים אין לו קיום, למה אם כן לא ניתנה התורה לכתחילה בצנעה? והוא אומר כך: אין לך יפה מן הצניעות, זה דווקא אחרי הקולות.

על ר' שמואל ראיתי זאת. הצניעות שלו הייתה אחרי הקולי קולות. העולם אומר הרי "אתה לא מספיק גדול כדי להיות עניו כל כך". לו היה מה להסתיר. לנו אין כל כך הרבה מה להסתיר...

זאת ממש ראיתי עלי, בסוף ימיו, הצניעות, היו צריכים להיות 'מבין' בתפילה שלו כדי לשמוע, מי שהכיר אותו יכל לתפוס, אבל סתם אדם שנכנס לשוהל לא היה יכול לשמוע משהו מיוחד בתפילה שלו.

מעבר לזאת הוא היה נחבא אל הכלים יחיד במינו. מעולם לא רצה לדבר בציבור או לומר שיעור. כשבאו אליו הביתה הוא דיבר, אבל בפרהסיא התחמק מכך מאד. אני זוכר שבחתונה של חתנו, ר' יהודה לייב פראנק, הוא למד בציבור את התורה של 'הנייעור בלילה'. הוא קרא בפנים כמעט בלי להוסיף. כמדומני שזו הייתה הפעם היחידה שראיתי אותו מלמד משהו.

אגב החתונה באותן שנים, איך היא נראתה - בימינו לא היו יכולים לדמיין איך נראתה חתונה כזו - הגישו שם לחמניה עם חתיכת גפילטע פיש וליפתן. זהו. אבל השמחת חתן וכלה היתה עד אין לשער, האולם היה מלא ורקדו עד מאוחר.

בני ביתו של ר' שמואל היו בידידות גדולה אתנו. הרבנית סיפרה פעם לרעייתי שאחרי

רבי נפתלי רייכמן

באו פעם לר' נפתלי רייכמן ואמרו לו בקשר לאיזה עניין: צריכים לפעול בשביל העניין של הרבי. הוא ענה: לא, אתם טועים. העניין של הרבי עושה בשבילנו...

שמואל - עם המידות המיוחדות שלו, נהג לדבר אתה ולומר לה: תראי, מה הוא כל העולם הזה. כמה זמן נהיה פה. היום אנו פה ומחר בקבר. מה יש לנו להיות עסוקים בענייני עולם הזה. אפשר הרי כל כך הרבה לקנות פה. וכך במלים טובות ומעודדות הוא 'קנה' אותה.

זה יסוד חשוב מאד. כשרוצים לבנות בית זה לא הולך בתקיפות ובכח אלא בטובות. זה היה ר' שמואל. הוא היה יחיד בדורו בדבר זה. לשמור ולהיזהר - אפשר להיות יהודי קדוש אבל חלילה לא לפגוע בשני. ואם זה לא הולך בנקל צריך להתאמץ לסדר זאת. זה היה האיש. הייתה לו נעימות מיוחדת. כל דבר שעשה היה מחושב מאד.

בכל יום בבוקר, אני זוכר זאת כמו אתמול, אחרי שהיה ער מחצות והלאה - והוא לא נהג לחזור לישון אחר כך, אחרי ותיקין מידי יום - הוא נהג להיכנס לבית המדרש, עדיין עם טלית ותפילין, וללמוד אחרי התפילה עם כל אחד מילדיו כעשר דקות או רבע שעה לפני שהלכו לחיידר. עם כל ילד היה לו שיעור ללמוד משהו.

”

גם מוהרנ"ת הקפיד ללמוד עם הילדים.

כן. אתה יכול להיות עובד ה' עד השמים, אבל את חינוך הבנים אל תזניח.

אספר לך עוד משהו. לר' שמואל יש בת שגרה פה במונסי, אשת ר' משה לעפקאוויטש. הייתי בשבע ברכות שלהם בירושלים. אותה בת לקתה בילדותה בפולין ור"ל ולא יכלה להישאר בבית.

היו צריכים לאשפו אותה. המקום לא היה דתי, אבל הטיפול היה הכרחי. ר' שמואל רעד מפחד שלא תהיה למקום ההוא השפעה עליה. הוא נהג להקדיש שעות ארוכות לדבר אתה באמונה ויראת שמים. ולבסוף הוא הצליח ביותר.

בגלל המחלה יש לה עדיין חולשה ברגליים. הרופאים הזהירו אותה שעם כל לידה הרגליים נחלשות יותר. ואמנם היום היא כבר בכיסא גלגלים. כשאמרו לה שהיא תסבול ברגליים בגלל הילדים, היא ענתה: או בשביל מה באתי לעולם? זו הייתה הבת שר' שמואל פחד שמא תיחלש ברוחניות חלילה...

כשלמדתי במיר נהגתי להתפלל כל יום בשוהל כוותיקין. לראש הישיבה, ר' לייזר יודל (פינקל), הייתה טענה כלפיי מדוע אינני מתפלל בישיבה. עניתי לו שאני רוצה להתפלל כוותיקין. הוא החל לפרט את כל שיטות הראשונים שלא פסקו כך. אמרתי לו: אבל בשולחן ערוך כתוב שכן. הוא חיך ואמר: תתפלל כרצונך.

הוא היה איש אמת. אדם מיוחד. לבבי מאד. בימינו נדיר למצוא ראשי ישיבות כאלה. כשנכנסתי לשידוכים הוא הפציר בי להישאר בישיבה עוד קצת ולא להתחתן בינתיים, ואף הצמיד לי את הנכד שלו, ר' אריה (שנפטר לא מזמן) כחברותא. הוא לא רצה שאתחתן בגיל צעיר כל כך. הייתי כבר בן שמונה עשרה, אבל הוא חשב שאני צעיר מדי ורצה שאשאר עוד קצת בישיבה.

למעשה המשכתי לבוא לארץ גם אחרי החתונה. נהגתי פעמים רבות לנסוע לחגים ולהישאר כבר מלפני ראש השנה עד סוכות. מלבד זאת, כיון שכל השנים הייתי מלמד בתלמוד תורה, או בקיץ הרי יש כאן בין הזמנים ארוך - חודשיים - ובחודשיים הללו נהגתי לשהות בארץ. ר' משה בורשטיין אף קנה עבורי דירה בארץ ורצה שאבוא להתגורר שם, אבל לא אסתייעא מילתא.

כשהגעתי לארץ ישראל הרגשתי שאני בעולם אחר. הניגוד בין אמריקה לארץ היה אז כה גדול. היכן אני? בעולם היצירה? הבריאה? דבר אחד היה ברור לי: אני לא בעולם העשייה.

”

מה ראית אצל אנ"ש בדור הקודם?

אתן דוגמה. הכרתי את ר' הירש לייב ליפל. כשהגעתי הוא כבר היה יהודי זקן. זה היה בסוף הקיץ - באתי לישיבה בחודש אלול - והוא השקיע עבודה כזו ב"לדוד ה' אורי", כעשרים דקות, בקולי קולות, הוא החזיק את הסיידור צמוד לפנים וצעק בקול. כשרואים לפעמים אברך צעיר נוהג כך זה נראה מובן, אבל יהודי מבוגר עם זקן לבן - זה היה חידוש מופלג.

ר' הירש לייב היה זה שקירב את ר' שמואל לעבודה, היה לו חלק גדול בכך. הוא היה בעל התלהבות גדול. ועובד ה' יחיד במינו. הוא הביא לברסלב חבורה שלמה שהיה לו חלק גדול בהתקרבות שלהם. בסוף ימיו לא היו לו הכוחות הגופניים כבעבר. ר' שמואל הבחין שהוא שבור מכך שכבר אינו יכול לעבוד את ה' כמו פעם. הוא רצה לחזק אותו, אז הוא קבע אתו שיעור יומי ב'עלים לתרופה', שהוא ספר מלא התחזקות. בכל

יום הקדיש עשרים דקות או חצי שעה ללמוד ביחד.

דבר אחד ברצוני להדגיש. לא רק בנוגע אליו אלא בנוגע לכל מי שהכרתי בדור הקודם. היה צד השווה אחד בכלם: הם היו אנשים שהרגישו שכל התפקיד שלהם בעולם זה לקבל מהרבי. אני מדבר על ר' הירש לייב ליפל, ר' אליהו חיים, ר' לוי יצחק, ר' אלחנן ספקטור - אצל כולם זה היה הצד השווה. השפלות הייתה באופן שאי אפשר לתאר במלים. אף אחד לא אחז את עצמו בגדר משפיע.

ואצל ר' שמואל עוד יותר מכולם. הוא ישב לפני ר' לוי יצחק והקשיב

כעבדא קמי מריה ממש, עם כל הביטול. ואתה חושב שהוא לא ידע בעצמו דברים? הוא ידע הרבה. אבל האנשים הללו רצו להתחבא מהעולם. אף אחד לא רצה להיראות, ואף אחד לא רצה להיחשב כמשפיע.

ר' לוי יצחק עצמו, אפילו שהיה המדבר, והמעביר - הוא מסר שיעורים וכו' - הכל היה עם שפלות אמיתית. לא יכולת לכבד אותו בשום דבר. בסוף ימיו כשכבר היה כבר ראייה, נהגתי להגיע אליו הביתה. רציתי לעזור לו קצת, אבל הוא לא הרשה בשום אופן. "אל תעשה ממני רבה'לה. אני יכול להסתדר".

הייתה להם שפלות אמיתית. למה? כי הם החזיקו חשבון אמיתי כל הזמן. מי אני. מה אני. ואם אני כבר כן קם חצות, נו, אז מה.

באו פעם לר' נפתלי רייכמן ואמרו לו

פ

פתאום שמעתי מין קול דממה דקה. התחלתי להסתכל סביבי כדי לראות מאין הוא מגיע. שאלתי את ר' נפתלי: מה זה? הוא חייך. הוא פתח במחיצה, ושם ישב ר' שמואל וערך תיקון חצות

רבי שמואל שפירא בחצר הרשב"י

בקשר לאיזה עניין: צריכים לפעול בשביל העניין של הרבי. הוא ענה: לא, אתם טועים. העניין של הרבי עושה בשבילנו...

ההשגות שהרבי נותן זה איך להסתכל על העולם. אבל לא שנתחיל להחזיק מעצמנו. ולהרגיש שאני ישי. אני משפיע. אני כך וכך. זה הרי ממש דמיונות.

זה מה שראו על כל אותם יהודים. העניין שלהם לא היה להיות משפיע ולהגיד לאנשים מה לעשות ולהנהיג וכו'. היום נהיה קצת אחרת. יש קצת פרסום. ייתכן שמדובר באנשים גדולים, אני לא יודע. אבל הקודמים היו גם יהודים גדולים ולא הלכו בהנהגה כזו. זה טשטוש. כל העניין של ברסלב הוא ממש להיפך מכך.

ר' לוי יצחק בשנותיו האחרונות נהג לומר לי שוב ושוב: משה יענקל, אתה יודע, כשמזדקנים צריכים להתפלל הרבה שלא לשנות בדמיונות בנוגע לעצמך. הוא חזר על כך כסדר. זה היה נר לרגליו. הוא לא שכן ולא הסיח דעת מכך. כשנהיים זקנים חושבים כבר שנעשו משהו, נהיו משהו. הבעל דבר מכניס דמיונות באדם. והוא תמיד גירש מעצמו את המחשבות הללו.

הם חיו עם זה, לא להשלות את עצמם. והאמת הרי היא שאם אדם עושה חשבון נכון - תסתכל ביצעטיל קטן של ר' אלימלך - אם אדם עושה רק מעט חשבון מה הוא עשה בעולם, כבר אי אפשר להתבלבל. אלא שמאבדים את החשבון. לומדים קצת, חושבים כבר מי יודע מה. מתפללים קצת, חושבים שמגיע לנו משהו. אינני יודע.

זה מה שלקחתי מהדור הקודם, וזה היה הרושם העיקרי שהם עשו אצלי. הביטול שהיה ליהודים הללו בנוגע לעצמם. אני כלום. לא התחלתי לעבוד את ה'. הם החזיקו חשבון עם עצמם. לא השלו את עצמם כהוא זה. וזה מאד קל להשלות את עצמך.

הרבי אמר: מי יכול לומר שהוא אכן עובד את השם? "קלאמירשט געדאוונט, קלאמירשט גילערנט" (בדרך משחק). זה לא סתם. זה באמת מגדיר מהו בן אדם. ר' שמואל היה דוגמה וסמל לכך בשפלות שלו. הוא היה ממש אסקופה הנדרסת.

”

אפשר למצוא גם היום אמת בברסלב.

בוודאי. אבל הרבה פעמים לאלה ששותקים יש הרבה יותר מה להציע מאלה שמדברים...

כמוכן, אין שום רע בכך שמלמדים שיעור ברבים. אבל השפלות צריכה להישאר. וכשמלמדים את השיעור צריך ללמד גם את השפלות, ואולי יותר משאר הדברים. כשר' לוי יצחק דיבר שמעו את השפלות. זה היה מאד גישמאק, אבל היה אפשר לראות שהוא לא מדבר מעצמו. הוא מעולם לא דיבר על עצמו. מכל השנים שמעתי אותו אינני זוכר שהוא סיפר פעם על עצמו. הוא היה בטל ומבוטל. גם ר' אברהם בן ר'

רבי יואל מסאטמאר

”

מה אנחנו יכולים לקחת מהסיפורים על הדמויות הללו?

הרבי לימד אותנו את העניין של לקבל נקודה מהחבר. הפשט הוא לא לחקות את השני. אינך מחויב לעשות בדיוק אותו הדבר כמו השני. הרבה עשו כר' שמעון ולא עלתה בידם. אלא זה צריך לעורר את הנקודה שלך. בכל אחד יש נקודה מה שאין בחברו. הרי הדוגמה שהרבי מביא זה הסיפור של אביי ואבא אומנא, שאמרו לאביי מן השמים ש"לא מצית למעבד כעובדא דאבא אומנא". מה הפשט? הרי אביי ישב בבית המדרש כל היום ואבא אומנא היה רופא. אבל את הנקודה שלו אינך יכול לעשות.

לכל אחד יש נקודה מיוחדת משלו, אבל מה שהוא צריך לקחת מהנקודה של השני זה לעורר את הנקודה של עצמו. הוא יכול להיות חידוש בעניין שלו. אנו צריכים לעשות מה שאנחנו יכולים לעשות. הרבי ר' זושא אמר: לא יתבעו אותי מדוע לא הייתי משה רבנו. אלא מדוע לא הייתי זושא.

לכל אדם יש את הדבר שלו. הבעיה שאיננו מחשיבים תמיד מה שיש בנו. רואים דברים אצל אחרים, אבל שוכחים שגם אצלי יש נקודה. העבודה של הרבי הייתה שנפתח את הנקודה שלנו. אבל צריך להתעורר ממה שרואים אצל השני.

”

בשיחה "היום נטענו שם חסידי ברסלב" הרבי מביא את הגמרא "שיהיה לב כל אחד ואחד בוסר בחלקו של חברו".

נכון. רבי נתן אומר שזה הטעם לכך שכל אות בספר תורה צריכה להיות מוקפת גוויל, להראות שאחד לא צריך להיכנס בתוך השני. יש ששים ריבוא אותיות לתורה. לי יש את העניין שלי ולהוא יש את העניין שלו, אבל צריך להתעורר מכך שהשני מנצל את הנקודה שלו, ואם כן גם אני צריך לפתח את הנקודה שלי. ■

נתמן היה כך. הוא לא הרשה בשום אופן שיעשו ממנו עסק. הלכו עם אמת.

שאלו פעם את הרב מברסק למה הציונים כל כך מצליחים ואנו לא. הוא אמר: כי הם ניגשים לשקר עם אמת, אבל אנו ניגשים לאמת עם שקר. גם לאמת צריכים לגשת עם אמת.

יש לנו ברוך השם עם מה להחיות עצמנו. יש לנו את התורות והשיחות של הרבי, את הדיבורים, אפשר ממש לחיות עם זה. אבל צריכים לגשת לזה עם אמת.

.. "אחר ישובו פני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלפם"

ברבר הגואל שאנו מחכים אליו

ה

לילה לנו להחמיץ את הימים המאירים הללו, יומי דניסן, את חודש הגאולה בו 'קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות'.

עיצומם של הימים האלו הם מעוררים, כאשר כל הבריאה חוזרת ומתחדשת כבימי בראשית, והיא נכספת לשוב ולהיכלל ביוצרה מתוך אהבה ורעותא שלים.

עכשיו זה הזמן הראוי והמוכן להעיר ולעורר את אש האהבה והתשוקה לגאולה השלימה, ולהצית את שלהבת הלב והגעגועים להתגלותו וביאתו של בן דוד אליו נכספת נפש כל חי כל הימים.

כבר כלו כל הקיצין. כבר התרחשו כל הסימנים. כל הנבואות הקודרות של חזון אחרית הימים מתממשות אחת לאחת לנגד עינינו. מה שנותר לנו כעת הוא התגשמות ההבטחה האלוהית האחרונה (הושע ג, ה): "אַחַר יָשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְקִשְׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מֶלֶכָם וּפְחָדוֹ אֶל ה' וְאֶל טוֹבוֹ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים".

ההכרה בכך שאין לנו שום מבטח ומשען כלל, וכל תקוותינו היחידה בגשמיים ורוחניות היא רק בהחשת ביאת גואלינו משיחנו, הולכת ומתבררת ומתאמת בלבבות המאמינים בני המאמינים יותר ויותר, כאשר אליו לבד עיני הכל נשאות.

אכן, הציפיה לבן דוד והכמיהה הטבועה בפנימיות נפש כל חי להתגלות אורו של משיח, היא כבר מושרשת ומשתלשלת מראשית המחשבה והבריאה. "יורח אלקים מרחפת על פני המים - זה רוחו של משיח".

זה הרוח החיים שממנה נשפע כל החיות והקיום של הבריאה מראשיתה ועד אחריתה. כשסוף המעשה ביאת בן דוד היא המחשבה תחילה.

וכך לאורך כל הדורות עוסק הוא יתברך בבריאת והכנת אורו של משיח.

לשם כך שתל עילת העילות בכל דור דור נביאי אמת צדיקי עולם רועי ישראל להזריח את האור החדש הזה בעולמו, לגלות הסגולה לעם סגולה, ובפרט ובעיקר עסקו בכך בשלימות נעלית יחידי הדורות מצוקי ארץ, המה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו, שכל אורם וזוהר תורתם נועד להכין ולכונן להאיר ולהזריח את התנוצצות אורו של משיח, החבוי וגנוז בסודות ורוי אורייתא דאתגליא להון, דבוה לבד יפקון מן גלותא.

כל המביט ומקשיב, כל מי שעין רואה לו ולב שומע פועם בקרבו מבין ומשכיל שזה עיקר

תכלית המכוון בסוד פנימיות תורתו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה ודרושי תלמידו הקדוש אשר לפני שמש ינון' שמו. כל עסקם בהשגת תורתם הוא לזמן ולקרב את הימים אשר בן ישי חי, וכפי שביאר בואת הגה"ק רבי נחמן מטשריין זי"ע בספרו "פרפראות לחכמה":

"באתי להעיר לב המעיין ישישים לבו היטב למאמריו הקדושים ז"ל, שעל פי רוב מדברים מענין עולם התיקון ומהמשכת ההנהגה שלעתידי, ומהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו, וכן כל כיוצא בזה, כי זה כל חפצו וכל ישעו ז"ל להאיר האמת בעולם, ולהמשיך הארה שלימה ואמתית מעין ההנהגה שלעתידי, ואסדר לפני המעיין בקצרה מענין המאמרים הנ"ל שעל רבה בר בר חנה, ומהם יראה לדוגמא לשים לבו לכל שארי מאמריו שסובבים והולכים גם כן על קוטב זה, גם ישים לבו לעומק נפלאות המאמרים וממי הוא מדבר".

כי על כן, האור הנערב והנחשק הזה לא יפציע מאיליו, הקדושה העליונה הזאת לא תתגלה באתערותא דלעילא לבד, ומלכות בית דוד לא תתנשא מעצמה, היא ממתנה ומייחלת לאיתערותא דלתתא, להתעוררות נפשם רוחם ונשמתם בכל חיותם ויחידתם של דרי מטה ובפרט נפשות ישראל בני אל חי לרוח אפינו משיח ה', רק בתשוקתם והשתוקקותם למלכם יבוא גואל לציון.

ומיום שזרח שמשו ונגלו ביאוריו וכלליו של אור הבהיר המאור הגדול רבי אברהם ברין זי"ע, הרי שהדברים כבר כלולים וברורים, ברוחו הגדולה והקדושה, רוח פי שניים, יצק וחקק ויסד את היסוד המוסד בכלל התשיעי שבלימוד הספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן":

"בדבר השגותיו והודעותיו ברוממות הצדיק ותורתו, סובב כוונתו על יחידי הדורות כרבי שמעון בר יוחאי והאריז"ל, ובעיקר לא יהיה כוונתו ברובם ככולם, זולת על משה משיח בעצמו, שאנו מחכים אליו".

ועוד הוסיף לבאר זאת בחיבורו "תפארת הליקוטים" שבספרו "ביאור הליקוטים" שם הוא מקדים להודיע ולהודע לכל ש"עיקר תעלומת סגולתינהם, היא להצמיח גאולתינו ופדות נפשינו, שמחמת זה נשמע מפיו הקדוש שהספר שלו הוא אתחלתא דגאולה".

ואמנם לרום ההשגה הוא עולה בדבריו המופלאים שבחתימת ספרו הקדוש, שם שפתיו ברור מללו 'בהכרח והחויב לכל נפש מישראל למצוא ולדעת את גואלינו וצדיקינו שאנו מחכים אליו', ומהם אין לנטות ימין ושמאל:

"בדבר הגואל שאנו מחכים אליו נראה מבואר, שהוא גם יסוד ועיקר העבודה בפרטיות, המוכרחת ומחוייבת לכל נפש מישראל. כי בכל דור ודור ולכל איש ואיש, אין שום אופן ותחבולה לגאולתו והתמלאותו לאהבה את ה' בכל דרכיו ותנועותיו שבכל אבר ואבר ובכל חוש וחוש שבכל רגע ורגע [אשר על זה לבד יצרנו], זולת כפי שמתגבר בעבודת תורתו ותפלתו ומצוותיו למצוא ולדעת את גואלינו וצדיקינו שאנו מחכים אליו... (ביאור הליקוטים, השמטות).

וכך לאורך כל פני ביאוריו וחיידושי העמוקים מגי עומק נכנס הוא חדר לפנים מחדר ומפענח צפונות, חותר מבקש ודורש אחר האור הגנוז שבכל תורה ומאמר ומוציא לאור תעלומה, כשהוא מראה ומחווה בידו הגדולה, שעיקר שלימות התיקונים שבהשגת התורה הוא בעיקר ריבוי התפילה והכיסופים לגילוי אורו של משיח בן דוד:

"והעיקר, לחדש ולהרבות בתפלת את צמח דוד מהרה וכו', שהוא מ'שיח' בעצמו, אשר על ידו לבד, נזכה כולנו להתיקונים... (ביאור הליקוטים, תורה ד', ג).

בניסן נגאלנו ובניסן עתידין להיגאל, זה הזמן להתעורר ולעורר את האהבה עד שתחפץ, לשוח להעתיך ולהפציר לדרוש ולבקש אחר דוד מלכינו משיחנו, אחרי הנצר מחלציו יצמח, עכשיו עלינו להניץ את שורשי בהתעוררות חשקינו בהשתוקקותינו אליו, להצמיח ענפיו בכיסופים וגעגועים עד כלות נפשינו, עד שנשמע ונתבשר בקול מבשר ואומר: "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות", והנה הוא בא ויאמר הנני!

והתעוררות עבודת החדש הזה נמשך והולך הלאה, זה עיקר תשובת וספירת החמישים יום הבאים עלינו לטהרה, שובו אלי ואשובה אליכם, ככל שנצפה ונייחל אל גואלנו, ככל שנשוב ונמשך אחריו, כך יופיע עלינו וימצא אלינו ביום החמישים לטהרינו ולקדשינו בקדושתו העליונה בתכלית התשובה והגאולה שאין אחריה גלות כלל.

"כי לית מלתא דא תליא אלא בתיובתא ותשובת נפשות ישראל שבמ"ט אותיות ושערים אם היו שבים וממשיכים עצמם אליו, על ידי זה לבד היה גם הוא מלמעלה בשער חמישים נמצא ומגיע אליהם" (ביאור הליקוטים, השמטות). ■

ובהגיעו לדברי התחינה "עינך ולבך להיכלך תשובב" גאו רגשותיו וזלגו עיניו דמעו

קווים קצרים מכיסופיו וגעגועיו של החסיד המופלא רבי שמואל שפירא זצוק"ל לגאולה ולביאת הגואל

עלותו בסערה השמימה בשיאו של חג החירות והגאולה בשביעי של פסח - בשבת הגדול שלפניו בעת שהקריאו לפניו את פיוטי היוצרות בהגיעו לדברי התחינה "עינך ולבך להיכלך תשובב" גאו רגשותיו וזלגו עיניו דמעו מעוצם כיסופיו והשתוקקותו לקודש ולמקדש, וכל סביביו נסערו מאד בהואו שעתא מתוקף הגעגועים לביאת בן דוד ולבנין בית הבחירה.

לא יפלא מה שהיתה לו לרבי שמואל ז"ל, קביעות מיוחדת ללמוד ביומא דהילולא של האור החיים' הקדוש זיע"א דייקא את מאמרו הנודע בפרשת 'ראה' על הפסוק "כי יהיה בך אביון" המדבר מהכרח הציפיה ל'אחד המיוחד שבאומה שאליו אנו מקווים ומצפים":

"ובדרך רמו ירמוז להעיר הערה גדולה על אחד המיוחד שבאומה שאליו אנו מקווים ומצפים מתי יבוא, והוא 'מלך ישראל משיחנו' אשר הוא 'אביון' וכבר נמשל 'לעני' כאמרו 'עני ורוכב על חמור', ורמוז הדבר אשר יסובבנו להיות אביון.

"ואמר 'בך', פירוש בסיבתך, כי עונותינו האריכו קצנו. גם רמוז בתיבת 'בך', כי אביון בנו שמתאוה מתי יבוא לגאלינו, וצא ולמד ממה שאמרו רבותינו ז"ל במעשה רבי יהושע בן לוי שכשראהו מלך המשיח שאלו על ישראל שבעולם, ואמר לו רבי יהושע בן לוי כי הם יושבים ומצפים ביאתו, וכששמע כן געה החסיד בבכיה רבה מתשוקתו לגואלם".

ומסיים האור החיים' הקדוש את דבריו: "וגמר אומר מאחך האביון, פירוש מסיבת אחיך האביון הידוע, שיעריך אדם בדעתו שהמעשה הוא לתכלית דבר זה של משיח ה' שמו חיים". ■

קיווי והציפייה לגאולה ולגואל היתה נחלתם של כלל מבקשי ועובדי ה' שבכל הדורות אותם שדבקו עצמם באור הגנוז וטעמו מטעם גן עדנו, נפשם בהם תתעטף ורוחם לא שקטה יומם ולילה בהשתוקקות עצומה ונפלאה עד כלות להתגלות וביאת בן דוד, בידעם שאז יתגלה גדולתו ותפארתו לעין כל.

ובדור האחרון עיננו ראו ולא זר, את תואר דמותו של החסיד המופלא רבי שמואל שפירא זללה"ה, לשמו וזכרו תאוות נפש, איך התקווה והציפייה לביאת משיח בן דוד ולגאולה היתה תמצית חייו ומילאה את כל חושי, נחלי דמע זלגו עיניו בכל זמן ועידן בה עלה ונזכר בתפילה התחינה והבקשה לגאולה וביאת הגואל.

מדי יום ביומו בתפילת השחר, בהגיעו ליצור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאומך יהודה וישראל' המו מעיו בקרבו והיתה משתפכת נפשו, ויש והיה שב שואג זאת שעה ארוכה כשהוא מתנפל לפני אלקי ישראל שיחיש את ישועת עמו.

וכך מדי שבת בשבת כשהיה הש"ץ מגיע בקדושה של שבת למילים "ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנו לך...", היה רבי שמואל בוכה תמרורים. גם כשהזדמן לו לשמוע את המילים הללו בעברו ליד חלון בית הכנסת, היתה נפשו מתעוררת מאליה ללא הכנה, ועיניו היו מתמלאות דמעות.

ועד לויבולא בתרייתא לא נס ליחו ולא כהה עינו והרגש לבו מהערגה והכיסופים לגאולה הקרובה, ונר אלקים טרם יכבה - ימים ספורים לפני

קול צהלה ורנה באהלי צדיקים, קול פעמי משיח נשמע בארצינו עם צאתו לאור והפצתו של המהדורה החדשה והמפוארת של הספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן" מבית ההוצאה לאור "פאר מקדושים"

כשיתקבל ספר נעזרים אפשר כבר להתכוונן למשיח...

בשיחת חג עם עורכי ומנהלי המכון הנודע לתהלה, אשר בראשו עומדים חסידים ואנשי מעשה גדולי תורה ויראה, הם מספרים על עבודת הקודש המיוחדת שבהדרת הספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן", על הביקוש האדיר להוצאתו לאור, על המעלות החשובות והיחודיות שבמהדורה זו ועל הנסיעה עובר לעריכת הספר להתפלל ולהשתטח על ציון הקדוש באומן להצלחת מלאכת הקודש

חסידים ברסלב עצמם מדובר כמוכר בספר יסוד, אך 'פאר מקדושים' הוא מכון כלל-חסידי. מה הביא את המכון לעסוק בכך בשלב זה?

האמת היא שמדובר בעיקר בתוצאה של ביקוש מיוחד. אנשים רבים פנו אלינו שנקדיש מהדורה לספר. פנינו לכמה מחשובי חסידי ברסלב ובהתייעצות אתם ניגשנו למלאכת ההוצאה. אפשר לומר שזו הפעם הראשונה שיוצא הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן' שלא על ידי חסידי ברסלב עצמם, אלא על ידי מכון חיצוני.

מה שהופך את ההוצאה הזו לעניין מיוחד הוא המספר העצום של מנויים מכלל שדרות הציבור הרחב שעומדים לקבל את הספר במסגרת תוכנית המנויים של המכון. יש כיום כ-6,000 מנויים שמקבלים לביתם כל ספר חדש שיוצא לאור עוד בטרם הוא מופץ לקהל הרחב. לחלק גדול מהמנויים הללו זו תהיה הפעם הראשונה שיזכו לקבל לידיהם 'ליקוטי מוהר"ן' ולהגות בו. זו כאן הבשורה הגדולה.

אפילו מי שלא ילמד את כל הספר, מן הסתם יעיין בחלק ה'תולדות' שבראש הספר, בהקדמה המורחבת או בחלק ה'פנינים', וכך יקבל לפחות מושגים על חשיבות הספר ועל גודל קדושת המחבר.

מכון 'פאר מקדושים' נוסד לפני מספר שנים במטרה להפוך את ספרי היסוד של אבות החסידות למצויים ונגישים עבור כל לומד החפץ לעסוק בתורת הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב הקדוש. על חברי המערכת נמנים רבנים ולומדים בקיאים בחסידות (להרחבה ראה מסגרת).

נודע עוד כי לקראת ההוצאה לאור מחדש של הספר אף החליטו עורכי וחברי המכון לנסוע בעצמם לציון הקדוש של המחבר, רבנו הקדוש, באומן, כדי לשאוב מרוחו החופפת שם ולהתפלל לבורא שזכות הצדיק תעמוד להם במלאכתם שלא תצא תקלה תחת ידם חלילה. הייתה זו נסיעה נדירה מסוגה עבור אנשים שאינם נמנים באופן רשמי על חסידי ברסלב.

לרגל הופעת ספרו הקדוש של רבנו בהוצאה ייחודית זו, הואיל ראשי המכון ועורכיו לשתף את קהל חסידי ברסלב וקוראי 'אבקשה' בפרטים על מלאכת העריכה, ועל הנקודות המיוחדות לדעתם הוצאה זו של 'ליקוטי מוהר"ן'.

מרשימת הספרים שכבר הודפסו נראה כי 'ליקוטי מוהר"ן' הוא מבין הספרים הראשונים שבחרתם להוציא לאור מחדש ומופיע מוקדם יחסית ברשימה. בקרב

בינו הקדוש כידוע גילה לתלמידיו כי כאשר יתקבל ספרו בעולם, אפשר להתכוון למשיח. לאורך השנים, מאז יצא הספר הקדוש לאור, הודפסו מהדורות רבות ע"י חסידי ברסלב ובראשם מוהר"ת. אך בעשורים האחרונים אנו עדים להתפשטות חסרת תקדים של הספר הקדוש, אשר מודפס ומופץ שוב ושוב בהוצאות שונות, באמצעים מגוונים ואפילו בשפות שונות. וכדברי נבואתו הגלויה של רבינו הק' (חיי מוהר"ן שמש) שספרו הקדוש יבקשוהו ויחפשוהו ויודפס ויחזור ויודפס כמה וכמה פעמים.

עם כל זאת, דומה כי הוצאת הספר מחדש על ידי המכון להוצאת ספרי חסידות 'פאר מקדושים', מהווה שלב נוסף וחשוב בתהליך השמימי והגאולתי של 'יתקבל ספרי בעולם'. שכן בעוד ההוצאות הרבות של הספר לאורך השנים נעשו בעיקר על ידי חסידי ברסלב עצמם, כמדומה שזו הפעם הראשונה שבה הוצאה כלל-חסידית שמה לה למטרה להוציא מחדש כספר יסוד בחסידות לכל יהודי באשר הוא. כך זוכים חסידי ברסלב הנאמנים לראות עין בעין את התקיימות דבריו הקדושים של הצדיק בכל המישורים. ואמנם אין המאמין באמת זקוק להוכחות, אבל מכל מקום יש כאן תוספת בהתפעלות הנפש (כפי שמבאר רבי נתן במקום אחר), הממלא את על חדרי הלב בתשוקה ותקווה גדולה להתגלות בן דוד נצר מחלציו יצא.

'אימתי אתי מר? כשיתגלה תורתך ויפוצו מעינותיך הוצה'

הפריחה המחודשת של תורת החסידות דווקא בימינו היא מופלאה ומרתקת. בכל המגזרים ניתן למצוא צעירים ומבוגרים המביעים התעניינות רבה בספרי חסידות היוצאים לאור מחדש, בשיעורי חסידות ובפרסומים שונים. הדרכות ומאמרים המבוססים על תורת החסידות זוכים לפופולריות רבה. ריבוי מבורך זה אינו נגש ברוויה והאטה, אלא להיפך. נדמה כי ככל שיוצאים ספרים קדושים אלו במהדורות חדשות, כך גובר הצימאון לעסוק בהם. וכמובן, בתוך כל זה תופסים ספרי ברסלב מקום מרכזי.

כבר גילה רבינו הק' כי "יש כמה ספרים עכשיו, וגם עתידים להיות עוד כמה ספרים, וכולם צריכים להעולם" (ליקוטי מוהר"ן א"ס"א). ויתרה מזו לימד שם עד כמה ראוי לדקדק בספרים הקדושים.

והנה אף שבספרו הקדוש לבד אפשר למצוא "מה שצריך כל אחד ואחד", עד ש"מי שעוסק בזה הספר אין צריך עוד ספר מוסר", בוודאי ראוי ללמוד גם "כל הספרים שחברו הצדיקים הסמוכים לדורותינו שהם בנויים על יסודות הררי קדש על פי דברי הבעל שם טוב וזכרונו לברכה. שהם ספרי הרב הקדוש מפולנא, וספר ליקוטי אמרים. וחשב עוד כמה ספרים כאלה שטוב ללמדם..." (חיי מוהר"ן ת"י).

בין גדולי אנ"ש היו בקיאים מופלגים בספרי תלמידי הבעש"ט. וכידוע הרב מטשעהרין ז"ל אף יגע וחיבר את ספרי 'לשון חסידים' ו'דרך חסידים' (וכפי המקובל משמו עשה זאת גם עבור חסידי ברסלב עצמם). ספרים אלה מפליאים את המעיין בגודל השגות אלקות והעמקות הנפלאה הנשקפות מהם.

מכון 'פאר מקדושים' הוקם מלכתחילה כדי לעסוק בריכוז המידע על ספרי החסידות שהופיעו במשך הדורות. אלא שעד מהרה התברר למנהליו ועורכיו שהביקוש לתוכן הספרים עצמם גדול הרבה יותר.

המייחד את ההוצאה הוא הכרה בעובדה שהצימאון לדברי חסידות הפך בשנים האחרונות לנחלת קהל רב, והרצון להקל את הלימוד על צעירים ומעיינים חדשים, שאינם מורגלים בסגנון המיוחד של ספרי החסידות. שכן בעוד בשנים עברו היו אלה בעיקר תלמידים נאמנים ותלמידיהם שעסקו בתורת הצדיק מתוך התמסרות, היו רגילים בדבריו ולא נזקקו לייפוי היצוגי כדי להתמיד להגות בהם, בימינו נדרשת הסתגלות מסוימת מצד המעיין שזה מקרוב בא.

בראש המכון עומד הגה"ח מוהר"ר ישראל מנחם אלתר שליט"א, בנו של כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א. בתחילת כל ספר הוא עורך הקדמה מקיפה שעוסקת במהות הפנימית של הספר וברעיון המרכזי שעובר כחוט השני לכל אורכו. בהקדמה לדגל מחנה אפרים, למשל, הוא מבאר את עניין העלאת הניצוצות ובירורם שמופיע הרבה בכתבי הרה"ק. בהקדמה ל'ליקוטי מוהר"ן נבחר נושא היצדיק' וההתקשרות לצדיק שהם יסודות מרכזיים בדברי רבינו הק'.

את פעילות המכון מנווט ביד רמה העורך הראשי הרה"ח ר' משה יהודה קרול שליט"א העומד בראש ועדת ההיגוי המורכבת מגדולי המשפיעים החסידיים כיום. העורך האחראי הוא הרה"ח ר' טוביה פריינד שליט"א, עורך ותיק של ספרי הלכה וחסידות רבים..

חברי המערכת 'פאר מקדושים' ממשיכים בעבודת הקודש בההדרת ספרי היסוד בתורת החסידות מתלמידי הבעש"ט הק'. ובס"ד אחת לכמה חודשים יצא לאור עולם ספר חדש ונוסף, לשמחת לב מבקשי ה'.

עולם החסידות בציפייה דרוכה להמשך הופעתם והוצאתם לאור של סדרת ספרי החסידות עליהם עמלים חברי מערכת פאר מקדושים, לשמחת לב מאות אלפי מבקשי השם. עדי תאיר כל הגולה במדורת אש החסידות.

"אדוני אבי זקני זללה"ה [מרגא הבעש"ט זי"ע] שאל למשיח: 'אימתי אתי מר? והשיב: כשיתגלה תורתך ויפוצו מעינותיך חוצה'" (דגל מחנה אפרים, פ"ב בשלח). ■

ויקר ביותר, אבל כשביקשנו ממנו רשות להשתמש בו הוא מסר לנו אותו בשמחה, כיון שהתרשם שהמטרה היא קדושה ורצינית.

מה הוליד את הרעיון לסדרת 'פאר מקדושים'?

מלכתחילה חשבו להוציא אנציקלופדיה למושגים מספרי חסידות. כדי לעשות אנציקלופדיה כזו יש צורך לעבור על כל הספרים. מנהלי המכון בדקו ומצאו שעד לתקופת השואה יצאו כשבע מאות ספרי חסידות, והרי אם רוצים לכתוב ערך כדוגמת 'אהבה' או 'גאוה' צריך לעבור על הכל לפני שמתחילים לכתוב את השורה הראשונה. התחילו לעבור על כארבעים חמישים ספרים, והתברר שמלאכה כזו תדרוש עשרות שנים וכל זאת עוד בטרם ייצא לאור הכרך הראשון. בנתיים זיהו ראשי המכון את הביקוש הגדול בציבור הרחב לספרי חסידות במהדורות חדשות מאירות עיניים. והחליטו למקד את המלאכה בשני המישורים גם יחד: גם להוציא את כל הספרים לאור מחדש עם כל ההידורים, וגם להפיק מכל ספר את המושגים, הערכים והמימרות מסודרים מחדש לפי נושאים, כך שבסופו של תהליך יעמוד לרשות העורכים מאגר ענק בהיקף עצום של כל מושגי החסידות מתוך כל הספרים שהודפסו.

בינתיים הספרים זכו להצלחה רבה והתברר שמן השמים נולד הרעיון לעסוק בנושא כדי לזכות יהודים כה רבים במהדורות חדשות של ספרי חסידות. אנציקלופדיה זה הרי דבר היצוגי: אתה לומד על הספר במקום שכתב את הספר עצמו. עכשיו אפשר לומר שכל הרעיון של אנציקלופדיה בא לעולם כדי שהספרים עצמם ייצאו לאור.

איך ניתן להסביר את הצימאון הגדול בקהל הרחב לספרי חסידות ואת התחייה המחודשת שלהם בשנים האחרונות?

אין ספק שאנחנו נמצאים בדור שבו הספרים, הרעיונות ואור החסידות נחוצים מתמיד. אחד מגדולי הרבנים הליטאים אמר לי לא מזמן שהוא נוכח בבירור שבבתים שבהם נוכח הווי החסידות הילדים גדלים בצורה טובה יותר. גם אלו שמקדשים את לימוד התורה יותר מכל ערך אחר מגלים את החינניות של דברי החסידות, בפרט בעניינים כמו תפילה, לימוד מתוך יראת שמים ועוד. ■

בעבודה על ההדרת ספרי תלמידי הבעש"ט הקדושים אתם בעצם זוכים לעסוק בהפצה.

אכן. יותר מכך, אם תבוא למכון תוכל לראות את צוות העורכים, אברכים יראי השם, יושבים עם כובע ומלבוש עליון ועוסקים במלאכה ברצינות ובכבוד ראש. לא מדובר במין 'מכון מחקר' שבו אפשר גם לעשן או להתלוצץ תוך כדי העבודה. יושבים תלמידי חכמים שמבינים את קדושת הספרים. בישיבות שאנחנו מקיימים במכון אנו חוזרים על כך שהעוסקים במלאכה צריכים לראות לנגד עיניהם את החסידים והלומדים שיישבו בבתי הכנסת ויהגו בספרים. הם הרי יישבו עם הספר בכבוד ראש וירצו להתחזק ולהתעלות, תוך התנועעות דקדושה. כך צריכים גם לעבוד על הספר. לראות את הצדיק לנגד עיניו.

יש דיונים שנערכים בין העורכים לבין עצמם, שיחות חברים שמוקדשות לליבון ובירור הנושאים שעולים במהלך העבודה.

גם הביקור אצל גדולי החסידים בכל מקום והאופן שבו הספרים מתקבלים ממחיש לנו את החשיבות של המלאכה. ועם כל ספר כזה שיוצא לאור, אפשר לומר בבירור שהדברים משתבחים יותר ויותר. הרי אין גבול לפסגות שניתן להגיע אליהן במלאכה קדושה כזו.

במהלך השנים ראינו סייעתא דשמיא נדירה ומיוחדת. כשעבדנו למשל על הספר הקדוש 'דגל מחנה אפרים', קיבלנו טלפון מאדם שהיה ברשותו עותק נדיר ומיוחד של הספר. כשיש צורך להוציא דבר מושלם, לברר מקום של צדיקים, רואים סייעתא דשמיא בכך. כשהדפסנו את 'קדושת לוי' צירפנו גם ספר נוסף של אותו צדיק יסוד עולם שנקרא 'שמועה טובה'. זה ספר שלא היה נפוץ כלל, וידענו שראוי לצרף אותו להוצאה כדי שכל מבקשי תורת הרב הקדוש מברדיטשוב זיע"א יוכלו למצוא הכל במקום אחד.

גם בהוצאה הנוכחית של 'ליקוטי מוהר"ן' עמדנו בקשר רציף עם גדולי הבקיאים והמעיינים בברסלב ששיתפו אותנו בהערותיהם ומסרו לידינו חומר רב.

אנו רואים כל הזמן שכשרוצים להביא את דברי הצדיקים באופן המושלם ביותר שאפשר, זוכים לעזרה מיוחדת משמים. כל מיני שורות שנוספו במהדורות אחרות, קטעים שלמים שלא ידענו שקיימים וכדומה. היה למשל אדם ששמר מאד על כתב היד שהיה ברשותו, כיון שמדובר בכתב יד עתיק

למשל במקומות שנכתב 'כנודע', כך שיהיה אכן כנודע.

חידוש מיוחד הוא מדור ה'פנינים' בסוף הספר. עוברים על כל הספר ודולים ממנו כל מימרה או פסיקה שאפשר להוציא מהן הדרכה מעשית בעבודת השם. הכלל הוא כך: אם זה קטע מעורר למעשה בעבודת השם הוא נכנס פנימה. והכל מסודר לפי נושאים.

חוץ מזה יש מפתח עניינים מפורט. אם אחד רוצה למשל לעיין בכל הקטעים מליקוטי מוהר"ן שעוסקים בנושא של 'שבת', או לדעת מה אומר הרבי על פסח, על פורים וכו'. הכל מסודר לפי נושאים. זה דורש שליטה ובקיאיות מקיפה בתוכן הספר. זו פעם ראשונה שיש דבר כזה. (במאמר מוסגר: כידוע רביה"ק עצמו הביע את חפצו שיימצאו בקיאים כאלה בספרו שיכולו לדלות ממנו ולהושיט לכל אחד את התורה הנצרכת לו באותה שעה. ואמנם כבר מוהר"ג עצמו חיבר את 'ליקוטי עצות' על דרך זו, וכך חוברו גם 'קיצור ליקוטי מוהר"ן' ו'ספרי אוצר היראה' ועוד, וכפי שביאר מוהר"ג בהקדמתו כי לא המדרש עיקר אלא המעשה).

מה עמד מאחורי הנסיעה המיוחדת של חברי המכון לאומץ?

כמה מהעורכים הרגישו שלקראת העבודה הם צריכים להתקשר לשפתותיו דובבות' של הצדיק. כדי להיכנס לעבודה בקדושה הראויה, שלא להיכשל חלילה מצד אחד, ומצד שני להצליח במלאכת הקודש. על כל זה היו צריכים תפילה מיוחדת.

כיצד התנהל תהליך העבודה על הספר הנוכחי?

העורך הראשי הגה"ח רבי משה יהודה קרול שליט"א מתאר את עבודת העריכה בהרחבה: קודם כל מדובר בסקירה של כמות עצומה של חומר. בשונה מספרים קודמים שבהם התאמצנו מאד למצוא כמה 'צעטלאך' או ליקוטים פזורים פה ושם, תורת חסידות ברסלב מאד עשירה ומפורטת, בעיקר בספרי מוהר"ג. הכל מתועד לפרטי פרטים. השיחות, הנסיעות.

דבר שני, בגלל שיש כאן ציבור כזה גדול של חסידים ברסלב שאמורים לבקר את היצירה המוגמרת, זה דרש הקפדה מיוחדת. אנחנו משתדלים כמובן לדייק מאד בכל ספר שאנחנו מוציאים, אבל אין ספק שידענו שצריכים להשקיע כאן יותר מאמץ. אינני יכול לנקוב במספר שעות, אבל ישבו ימים וילות. גם כדי לתמצת את החומר למדור ה'תולדות', גם כדי לברור מה להכניס למדורי הקיצור השונים ואיך לנסח את הדברים באופן הראוי, כך שגייע בצורה הנקייה והטובה ביותר בפרט לדור הצעיר. עבדו קשה מאד לעבור על כל החומר, להגיה וללטש.

בשנים האחרונות חסידות ברסלב גדלה ומתרחבת מאד, ויחד אתה התפוצה המדהימה של הספר. מהדורה חדשה יוצאת מדי תקופה. מה אם כן מייחד את ההוצאה הזו של 'ליקוטי מוהר"ן' על פני הוצאות אחרות?

קודם כל ראוי לציין שחברי המכון עברו על כל ההוצאות האחרות ועל כל המהדורות של 'ליקוטי מוהר"ן' שהודפסו עד היום כדי להוציא מהדורה מושלמת ככל הניתן. נערכו השוואות והגהות רבות. עברנו גם על כל ספרי הביאורים שנכתבו על הספר, כגון 'פרפראות לחכמה' 'ביאור הליקוטים' ועוד.

חשוב מאד לציין כמובן שאיננו עוסקים בפירוש הספר, כי מי הוא הראוי לכך, אלא רק בההדרתו מחדש בתוספת כלי עזר רבים וחשובים ללומד.

כל זה מצטרף לשאר המעלות של סדרת 'פאר מקדושים' בכלל, כמו המראי מקומות, הניקוד, פתיחת ראשי תיבות וכתורות צד. בכל מקום אנו מביאים גם השוואות ומקורות מספרים אחרים שמסייעים להבנת הדברים,

..ויערב לה שמחת החג, ותזכה לקבל הפסח הקדוש, הבא עלינו
לטובה, בשמחה וטוב לב, והעקר - שאיך שאתה אויח עתה, אף
על-פי-כן יהיו בעיניך בחדשים כל סדר העבודה של פסח וספירה
וכו', כי אף-על-פי-כן יהיו געשין נפלאות חדשות לטובה עם כל
אחד מישוראל בחג הקדוש הזה, וגם אתה בכלל בודאי, בפרט
שאנו זוכין לידע מבעל הנפלאות, אשר כל הבריו ודרכיו התמימים
והעמקים, שהשאיך לנו ירושה טובה, בלם נפלאים, פלאי פלאות
עד אין חקר.

..ונבשי יודעת מאד, שאין בכל העולם מי
שיידע וידגיש נפלאות באלה, באשר זכינו אנחנו
בענינו, אשר ילאה הפה לדבר והרעיון להכיל
עצם הנפלאות, אשר עשה עמנו אדון הנפלאות
לזכות לקבל אורות עצומות ונוראות באלה מאוד
האורות וכו' וכו' ;

עד הנה עזרנו רחמיו וכו'. עלינו לבלות ימינו על זה, להודות,
להלל, לשבח וכו' בכל יום ויום למי שעשה לאבותינו ולנו את כל
הנסים האלה בהוד הזה, בפרט בעת כזאת, בפסח, שמצוה להרבות
בספור נפלאות, אשר עשה עמנו השם יתברך ואשר הוא עושה
עמנו בכל דור ודור...

עלים לתרופה קלד
יום ב', י"ב ניסן, תקצ"ד לפ"ק

